

A close-up photograph of a person's hand reaching upwards, palm facing forward. The hand is positioned in the center-right of the frame. The background is dark with numerous out-of-focus, warm-toned light sources (bokeh) in shades of yellow and orange, creating a soft, ethereal atmosphere. The person's arm is wearing a blue, textured sleeve.

ÉSSZERŰ AKTIVIZMUS

A GYÜLEKEZET
ÉS A KÖZÖSSÉGSZERVEZÉS
FORDÍTOTTA: KALMÁR-NAGY ÉVA

CIVIL KOLLÉGIUM ALAPÍTVÁNY, 2022

A fordítás Gregory F. Augustine Pierce *Activism that Makes Sense: Congregations and Community Organization* (ACTA Publications, Chicago, Illinois, 1984) alapján készült.

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	6
ELŐSZÓ.....	8
BEVEZETŐ: A HALLIHAN CSALÁD ÉS A BOJLER TÖRTÉNETE.....	11
ELSŐ FEJEZET – AKTIVIZMUS: A KÉRDÉS NEM AZ, HOGY CSINÁLJUK-E, HANEM HOGYAN CSINÁLJUK.....	14
SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK.....	15
EGYÉNI AKTIVIZMUS	17
A NYILATKOZATOKRÓL	19
VÁLASZTÁSI POLITIKA.....	21
MÁSODIK FEJEZET – EGYÉNI ÉRDEKEK: SZERETHETSZ-E MÁSOKAT, HA NEM SZERETED ÖNMAGAD?	24
APÁTIA.....	24
ÖNÉRDEK, ÖNZÉS, ÖNZETLENSÉG.....	28
ÖNJELÖLT JÓTEVŐK.....	29
HÁROM TÖRTÉNET AZ ÖNÉRDEKRŐL.....	31
INNEN ODA.....	33
HARMADIK FEJEZET – HATALOM: A JÓ SZÁNDÉK KEVÉS	36
AZ AMERIKAI DEMOKRÁCIA.....	37
ÉRTÉKREND	40
EGY PÉLDÁZAT A HATALOMRÓL	45
NEGYEDIK FEJEZET – SZERVEZŐDÉS: EGY MOZGALOMMAL NEM ÁLLSZ LE VITÁZNI	48
MOZGALMAK ÉS CIVILEK.....	51
ELISMERÉS	52
EGY PÉLDÁZAT A SZERVEZŐDÉSRŐL.....	54
INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁS.....	57
ÖTÖDIK FEJEZET – SZÖVETSÉGESEK: HAGYD A BATYUD A KÜSZÖBÖN!	60
FEKETE, FEHÉR, BARNA, SÁRGA, RÉZ.....	63
PROTESTÁNSOK, KATOLIKUSOK, ZSIDÓK.....	65
HÍVŐK ÉS NEM-HÍVŐK.....	66
ALSÓ-, MUNKÁS-, ÉS KÖZÉPOSZTÁLY.....	68
TOVÁBBI SZÖVETSÉGESEK.....	69
KÖZÉLET ÉS MAGÁNÉLET	70
HATODIK FEJEZET – A KONFLIKTUS NEM MINDIG EGYÉRTELMŰEN ROSSZ	72

A KONFLIKTUS SZABÁLYAI	74
A ROMANTIKUSOK	75
TAKTIKÁK	78
AZ EGYHÁZ ÉS AZ ÁLLAM	82
EGY TÖRTÉNET AZ ELLENTMONDÁSOKRÓL	84
HETEDIK FEJEZET – VEZETŐK: HAHÓ, VANNAK ITT ÖNKÉNTESEK?	86
MEGTALÁLNI A VEZETŐKET	89
AJÁNLATTÉTEL/FELKÉRÉS	91
VEZETŐK KÉPZÉSE	93
VÉGSŐ TANULSÁG: KÉNYELMETLEN SZÜKSÉGSZERŰSÉG	96
FÜGGELÉKEK	100
I. FÜGGELÉK: „A BIBLIA PARANCSA: A QUEENSI CIVILEK SZERVEZŐDÉSÉNEK KLERIKUS TAGJAINAK ÁLLÁSFOGLALÁSA”	100
II. FÜGGELÉK: „EGY KÖZÖSSÉG TÖRTÉNETÉNEK FELTÉRKÉPEZÉSE: A GYÜLEKEZETI KAPCSOLATÉPÍTÉS FOLYAMATA”	109
III. FÜGGELÉK: HOGYAN VEZESSÜNK EGY MEGBESZÉLÉST?	115
IV. FÜGGELÉK: A HIVATÁSOS KÖZÖSSÉGSZERVEZŐKRŐL	120

Anyának és Apának

Ő az az elsőszülött fiúgyerek

Ő az az igazi fenegyerek

Sétálni sosem szeret

Lefutja a fújó szelet

„Elsőszülött” – Kate és Anna McGarrigle

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Közel tíz éve, hogy ezt a könyvet írtam. Sok dolog változott azóta az életemben és a világban is, de egy dologban azóta sem ingott meg a hitem. Ez pedig a gyülekezetek fontossága a közösségszervezésben.

Számtalan oka van annak, hogy a gyülekezetek nem válnak a közösségszervezés részeseivé. Pénzbe és időbe kerül, egészen bizonyos, hogy konfliktus is származik belőle – mind a gyülekezeten belül és kívül. És akkor nem is beszéltünk még azokról a dühítő agitátorokról, az úgynevezett szervezőkről!

Ezzel együtt a közösségszervezések számtalanszor bebizonyították már értékességüket a gyülekezetek előtt, mint azon kevés módok egyike, amelyekben keresztül valódi, mérhető győzelmet lehet aratni egész sor a gyülekezeteket illető létfontosságú kérdésben, úgymint: a kommunális szolgáltatások, lakhatás, bűnözés, közlekedés, iskolarendszer, stb. Olyan ügyek ezek, melyeken áll vagy bukik egy adott közösség életképessége, és amelyek ily módon meghatározzák a gyülekezet működését, egyenesen a jövőjét.

A család intézményének manapság elterjedt problémái leginkább a társadalmon belüli egyes tényezők egymásnak feszüléséből származnak; a gazdasági, kulturális és szomszédsági feszültségekből. A gyülekezetek tevékenysége sokszor pusztán ezen problémák kezelésére korlátozódik a tagjaik között. Egy erős, jól megalapozott közösségszervezés ugyanakkor biztosítani tudja a gyülekezetek számára azt, hogy ezen feszültségek gyökerére fókuszálva képes lesz megteremteni az eredményes érdekvédelemet a családos értékrendet aláásó jelenségekkel szemben.

Minden gyülekezet alapszükséglete egy olyan stratégia kidolgozása, mely a potenciális leendő gyülekezeti vezetőket felismeri, összetoborozza és kiképzzi. A legtöbb ennek híján van. Számos gyülekezet a lehető legsikertelenebb taktikát alkalmazza vezetői felkészítése során: önkéntesek toborzásával rábízva a dolog sikerét a véletlenre. Egy jól működő közösségszervezés mutatója az, ha a legnagyobb hangsúlyt az új, felkészült vezetők képzésre helyezi.

A közösségszervezés folyamata továbbá lehetővé teszi a gyülekezetek számára, hogy etnikai, etnikai, vallási és gazdasági határokon átívelve közelebb hozza az embereket egymáshoz. Ha a szervezet elég nyitott és kellőképpen kiterjedt hatáskörrel bír, számos

különböző embert fog összetartani. Nem érzékenyítő célzattal fognak együttműködni, hanem kölcsönös érdekek mentén.

Végezetül, azáltal, hogy lehetőséget ad egyfajta teológiai visszacsatolásra a hitrendszerek és a világ kapcsolatát vizsgálva, a közösségszervezés pusztán léte minden gyülekezetnek nagy szolgálatot tesz. Ez nem más, mint a valódi hajtóerő ahhoz, hogy egy gyülekezet a világban betöltött saját szerepét megláthassa. A valós teológiai reflexió tapasztalaton alapul, a legvalósabb pedig közösségben szerzett tapasztalaton.

Újfent meg kell köszönjem az összes gyülekezeti és közösségszervezési vezetőnek és szervezőnek az USA-ban, hogy oly sokat adtak hozzá az életemhez. Bátorítom őket, hogy vigyék tovább ezt a remek munkát és folytassák a világ egy jobb helyé történő átalakítását.

Gregory F. Augustine Pierce

Chicago, 1991

ELŐSZÓ

George Orwell *1984* című regénye egy totalitárius társadalmat mutat be az ott élő személyiségüktől megfosztott emberek életén keresztül. A saját tömegkultúránkban, a mindenhova elérő kezű kormányokkal és a multinacionális cégekkel egyfelől, és velünk-elszigetelt, megtépzott egyénekkel- másfelől, sokak szerint nagyon közel járunk 1984-hez.

Társadalomtudományos körökben egyre nagyobb teret hódít az az elképzelés, miszerint a közvetítési struktúrák jelentik a legjobb önvédelmet a totalitárius rendszerek ellen. Peter Berger és Richard Neuhaus a *„To Empower People: The Role of Mediating Structures In Public Policy* (Az emberek képessé tétele: A közvetítési struktúrák szerepe a közrendben)” című korszakalkotó könyvükben lefektetik, hogy a közvetítési struktúrák azon intézmények, „melyek az egyént a magánéletében a közélet nagy intézményeivel kötik össze.”¹ Efféle intézmények alatt értjük a családot, a szomszédságot, a gyülekezetet és az önkéntes szövetkezetet. Az amerikai társadalomban fennálló jelenlegi veszély az, hogy a kulturális nyomás és az egyéni elvárások oly magasak, hogy ezek az amúgyis bomlásnak indult közvetítési struktúrák nem fognak minket tovább védelmezni ebben az elidegenítő világban.

George Pierce könyve erről a krízishelyzetről szól. Fő gondolata, hogy a helyenként működő egyházi gyülekezeteknek magukévá kell tenniük a közvetítési struktúrák szerepét. Egy olyan módot jelöl meg ezen cél eléréséhez, melynek megbecsült történelme van az Egyesült Államokban: a közösségszervezést.

A Pierce által mintául vett közösségszervezési modell 1941-ig nyúlik vissza, amikor is Saul Alinsky elindította a „Back of the Yards Neighborhood Council (Kerületi hátsó udvarok szövetségét)” Chicago délnyugati részén. Egyes írók vitatják Alinsky módszerét, mások az idők folyamán „használati utasításokat” írtak az ő gyakorlata alapján. Akárhogyis, ez a könyv az első szisztematikusan rendszerezett taglalása a helyi gyülekezetek bevonódásának az efféle aktivizmusba.

A közösségszervezés mindig is át volt itatva egyfajta teológiai megközelítéssel. Elméleti gyökerei a protestáns social gospel (társadalmi evangélium); a katolicizmus perszonalizmusa, személyessége; illetve a zsidók elköteleződése az elnyomottakkal szembeni igazságossággal;

¹ 1. Peter Berger and Richard Neuhaus, *To Empower People: The Role of Mediating Structures in Public Policy* (Washington: American Enterprise Institute, 1977), p. 2.

A valóságban ez a kapcsolat egyáltalán nem mindig volt észrevehető. Bár nagyon hasonló elképzelésekkel bírnak, a helyi gyülekezetek és a közösségsszervezés csak nemrégiben ismerték fel, mennyire hasznosak is egymás számára. Időről időre egyes szervezők hagyták, hogy a szervezett vallásgyakorlással szemben kialakult türelmetlenségük elvakítsa őket a gyülekezetek valós aggodalmaival szemben. A gyülekezetek gyakran félve reagáltak a szervezőknek és nem látták meg, hogy azok miféle értéket képviseltek éppen az ő missziójuk szempontjából. Pierce pontosan azért képes ezeket a különböző álláspontokat összekötni, hiszen maga is gyakorló keresztény laikus és ugyanott képzett szervező.

Az *Ésszerű aktivizmus* megírása pontosan olyan alkalmasan lett időzítve, amikor nemzetünk közös gondolkodásában nagy szükség van rá. Annyian estek át republikánus vezetés által „kidolgozott” biztonsági hálón, hogy szembetűnővé vált egy a védtelenek védelmét szolgáló rendszer újbóli szükségessége. A demokraták is csak kevés alternatívával tudtak előállni azon kívül, hogy térjünk vissza a szegénység elleni háborúhoz – amiben egyértelműen a szegénység győzedelmeskedett.

Ahelyett, hogy egy újabb kör bürokratikus intézkedést fogadnánk el a fejeink fölött, vagy meghallgatnánk egy újabb elcsépeelt szónoklatot, ami igazából úgyis a vagyonosak megsegítésének trójai falova, inkább beleáshatnánk magunk az 1980-as és 1990-es évek közvetítési struktúráiba és azok szerepébe.

Ez az időszak a vallásos gondolkodás szempontjából is kritikus. A mindenféle felekezetekhez tartozó hívők próbálják az igazságra alapozni a hitüket – Igazi vonzerővel a olyan, hangzatosabb elképzelések bírnak mint az éhezés, a nukleáris fegyverekkel való leszámolás vagy a harmadik világ felzárkóztatása. Felmerül a hatékonyság kérdése. Bizonyos problémák felekezeti vezetők figyelmét igénylik és nemzeti szintű egyházi szervezetekét. Más problémákat sokkal sikeresebben lehet kezelni helyi, gyülekezeti szinten. Természetesen egyértelmű a kapcsolat a kettő között, azonban a bármilyen tevékenységről sokszor azt hiszik, hogy az már hatékony aktivizmus.

Az egyszerű templombajárókat azért nem érintik meg az igazságról és békéről szóló tanítások, mert nem látják az összefüggést a való életükre nézve. A társadalmi igazságosság kérdése nem egyszerű. Nem pusztán arról szól, hogy tudatában vagyunk a körülöttünk lévő világ történéseinek; sokkal inkább arról, hogy tevékenyen részt is veszünk bennük.

Végeredményben az igazság és béke intézményesítése a gyülekezetünk tagjai számára azt jelenti, hogy vállaljuk az olyan világi szervezetek, mint a bankok, biztosító társaságok, építési tanácsok, közüzemi szolgáltatók és bíróságok felelősségre vonását. Gregory Pierce sok

évet töltött ilyen képviselőkben. Csodálatos mesélő, és világosan érvel. Okfejtései humorosak, de átfogóak; sokszor mellbevágóak, de szeretettel teliek is.

Az *Ésszerű aktivizmus* abban a hitben íródott, hogy lehetséges még tökéletesíteni a demokrácia intézményeit, és hogy Isten uralma már megkezdődött. A könyv vallja, az egyszerű ember is igenis megérdemli a belévetett bizalmat. Pierce pedig rengeteget ad a megélt remény teológiájához.

William M. Droel

BEVEZETŐ:

A HALLIHAN CSALÁD ÉS A BOJLER TÖRTÉNETE

Tízéves garanciájának nyolcadik évében járt a kazán, amikor beadta az unalmast. Egy igazi hideg február közepére esett ez, a queensi Jamaica-öböl vizét felkorbácsoló széllel.

Amikor a szakember megérkezett a Brooklyn Union gázvállalattól, hamar diagnosztizálta, azért történt a dolog, mert egy alkatrész – amit szintén ők szereltek be, de már nem volt garanciális – tönkrement. Mint a család megtudta, ezért nem volt felelősségre vonható a cég.

Tizenöt percen belül a távozását követően egy derült égből érkező ügynök ugyanezen vállalat képviselőjeként állt a küszöbön egy „jutányos” árú újabb kazán beszerelésére ajánlkozva rögtön másnap.

Ezen a ponton sok család azonnal meghunyászkodva aláírta volna a szerződést, és hozzácsapták volna ezt az összeget is a már amúgy is túlszaladt költségek listájához. Hallihanék azonban egyszerűen nem engedhették meg maguknak, hogy 2500 dollárt adjanak ki egy új bojlerre. Öt gyerekük volt. Hallihan úr egy környékbeli templom gondnoka volt, mellette pedig egy benzinkúton dolgozott részmunkaidőben. Felesége főállású anyaként tevékenykedett. Ahogy a legtöbb amerikai, ők is igyekeztek valahogy kijönni a hó végére.

Brendan Hallihan gondnok lévén meg tudta bütykölni a bojleret annyira, hogy visszatornázza a házban a hőmérsékletet 10°C-ra – elegendő, hogy ne fagyjanak el a csövek, de semmiképp sem alkalmas egy család életterének télvíz idején. Fel tudta mérni, mely részek szorultak cserére, és telefonon megrendelte őket a gázvállalattól. Számottevő késedelem után kiderült, hogy az alkatrészek már nem voltak raktáron, ezért Pennsylvaniából kellett volna őket berendelni, ami további napokat vett volna igénybe.

A hideg idő továbbra is tartotta magát, de a Hallihanek elég mértékletesek és mérgesek is voltak ahhoz, hogy végülis megrendeljék őket. Egy nappal később a vállalat informálta őket arról, hogy Pennsylvaniában is elfogytak az alkatrészek, így az újragyártás volt a következő lehetőség. Ez további hat hetet jelentett volna innentől. Húsvét utánig szó sem lehetett a javításról.

Ez volt az a pont, ahol beadták a derekuk. Nem maradhattak egy egész télre fűtés nélkül. Kénytelenek voltak megrendelni az újat és kimatekozni, hogyan fogják tudni kifizetni később.

Ha ismerősen hangzik ez a történet, az azért lehet, mert igen gyakran ismétlődik efféle a legtöbb család esetében. A frusztráció, az igazságtalanság, a kiszolgáltatottság prognosztizálható és elfogadott kimenetellé vált.

De kihez tud egy család segítségért fordulni? Egyértelmű lenne a lehetőség, hogy felekezeti templomához vagy zsinagógájához. A legtöbb helyi gyülekezet, ha valaki hasonló helyzetbe kerül – ami gyakori – egyformán állnak hozzá: együttérzéssel, imákkal, élelmiszeradomány és fedél biztosításával szükség esetén, akár még pénzadománnyal is egy új bojlerre. Ritkán közelítik meg a probléma forrását – azt a lehetetlen helyzetet, amibe a kisember kerül az olyan nála jóval nagyobb, személytelen intézmények ellenében, mint egy gázvállalat.

Hallihanék az Our Lady of Grace Catholic Church felekezetéhez tartoztak New York Howard Beach kerületében. A plébánia nem sokkal azelőtt csatlakozott a Queens Citizens Organisation-höz (Queens-i Civilek Szerveződése), mely helyi vallási és polgári csoportosulásokból állt össze, az Industrial Areas Foundation által nagyban segítve (ami az első és azóta is meghatározó szervezete a közösség-szervezésnek az Egyesült Államoknak).

Ennek a szervezetnek abban az időben én magam voltam a szervezője és a lelkipásztor és a vezetőség megkért, hogy vitassuk meg a Hallihan család helyzetét. Azt javasoltam, karoljuk fel az ügyet – a Brooklyn Union Gas vállalat szabályzatával és gyakorlatával szemben –, ők pedig egyetértettek velem abban, hogy egy próbát megér a dolog.

Azonnali találkozót indítványoztunk a vállalat képviselőjével. Abban, hogy létrejött a találkozó, a vállalat részétül nem a Hallihan család panaszainak jogossága volt az elsődleges szempont, és nem is a gyülekezet közbelépése, hanem az, hogy a Queens-i Civilek Szerveződéséről tudták, hogy képesek lesznek bezavarni nekik.

A sebtében megszervezett találkozó előestéjén hivatalos szervezőként az én feladatom volt gyorstalpaló módon felkészíteni a plébánia tapasztalatlan tagjait a tárgyalás alapelveire. A stratégiánk egyszerű volt. Egy óráról órára felvázolt összefoglalóval készültünk az eseményekről, és megfogalmaztuk követelésünket egy új bojler azonnali, díjmentes beszerelését illetően a Hallihan családnál. Abban az esetben, ha ez nem teljesül, a médiához és a közüzemi szolgáltatók bizottságához fordulással fenyegetőztünk – nem kizárólag ezen eset kapcsán, hanem a vállalat üzleti és ügyfélszolgálati protokolljával kapcsolatban általában.

A gázvállalat képviselői egy pillantást vetettek a 25 fős dühödt gyülekezeti delegációra, élükön magával a plébánossal, a dokumentált utánajárásra, az öt vacogó Hallihan-csemetére... és a fenyegetésre. Pár percre elhagyták a szobát majd azzal az ajánlattal tértek vissza, hogy

biztosítanak egy új bojlerrel öt éves garanciával azon alkatrészek árával megegyező összegért, amiket nem tudtak újragyártani – nagyjából 300 dollárért.

Küldöttségünk rövid szavazást tartott, megegyezve abban, hogy az ajánlat méltányos és igazi győzelmet jelent, és elfogadtuk az ajánlatot. Másnapra Hallihanék már új bojlerrel büszkélkedhettek, és nem kellett a fejüket fogniuk a havi törlesztőrészek miatt.

Ez a történet tökéletes példája annak, hogy mivel jár a közösségszervezésben való részvétel a helyi egyházi gyülekezeteknek – miféle lehetőségekkel és problémákkal, előnyökkel és fenyegetésekkel.

Ezt a továbbiakban mind hivatásos szervezőként, mind elhivatott laikusként szeretném elemezni. Példáim szükségszerűen saját tapasztalatokon alapszanak, azonban a tanulságok reményeim szerint hasznosak lesznek minden olyan gyülekezet számára, ami hisz az ésszerű aktivizmusban.

ELSŐ FEJEZET

AKTIVIZMUS: A KÉRDÉS NEM AZ, HOGY CSINÁLJUK-E, HANEM HOGYAN CSINÁLJUK

Töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá.

Mózes 1:28

A legtöbb gyülekezet – legyen az protestáns, katolikus vagy zsidó – nem lépett volna Hallihanék bojler-gondja ügyében, mert fel sem merült volna, hogy megpróbálják.

Különös vakfolt ez. Egyéb önkéntes szervezetek – úgymint kerületi bizottságok, politikai pártok klubjai, szakszervezetek, civil jogi szervezetek, kereskedelmi kamarák, testvéri szervezetek, szolgáltató csoportok – legalább fontolóra vennének valamiféle fellépést, hogy tagjaiknak segítsenek egy igazságtalan helyzetben boldogulni.

Mindenesetre a legtöbb vallásos szervezet nem, még úgy sem, hogy sok amerikainak a temploma vagy zsinagógája az elsődleges, ha nem az egyedüli szervezet, amihez tartoznak és amit idővel-pénzzel támogatnak. Azonban amint egy egy tag-családot érintő valódi krízissel szembesülnek, a legtöbb gyülekezet azonnal kibillen egyensúlyából – hiába a szinte univerzális elméleti elköteleződés a társadalmi igazságosság mellett.

Sokszor ennek oka a gyülekezet teológiai alapvetéseiben keresendő. A zsidó-keresztény tradíció alapjait mindig is szétfeszítette belülről az, ahogy át lett szűrve a nyugati filozófián, mintegy a test és lélek, evilág és másvilág, a transzcendens és a megtestesülés kettőssége.

Ennek az ősi vitának megvitatása nem ezen könyv feladata. Amíg egy gyülekezet vallásos tanulmányok és imák által arra a meggyőződésre nem jut, hogy a történelem során Isten az emberi cselekedetekben nyilvánul meg, addig sosem fog fellépni saját értékei védelmében, sőt még inkább arra fogja ösztönözni tagjait, hogy fogadják el a világot olyannak, amilyen.

Különféle meggyőződésű gyülekezetek egyre nagyobb számban jutnak arra a véleményre, hogy nincs igazi különbség a világ spirituális és anyagi megváltása között. Az összes főbb vallás vezetőinek társadalmi tanításai, a tömegtájékoztatás, ami a világszintű igazságtalanságokat mindenkihez eljuttatja, valamint a technológia összetettségével és a vagyon összpontosulásával szembenálló egyén kiszolgáltatottsága az aktivizmust nem hogy elfogadhatóvá, hanem egyenesen szükségszerűvé tették sokak számára.

Sokan egyetértének az olyan megfogalmazásokkal, mint a Mary John Mananzan nővéré: „A megváltás jelenlegi értelmezése szerint a megváltás nem más, mint az egyén teljes felszabadítása a bűntől, haláltól és a Pokoltól, sőt mindentől, ami megfosztja emberségétől: az elnyomás, a kizsigerelés, az igazságtalanság és a méltatlan szegénység.”²

Egyházak papsága és laikus képviselői nagy számban elfogadták, intellektuális, érzelmi és spirituális értelemben is a világ problémáiba történő aktív beavatkozás szükségességét ahhoz, hogy az alapvető vallásos küldetést beteljesítsék.

Csak az nem világos számukra még, hogyan is kell ezt.

Nekik szánom ezt a könyvet. Lehetőséget kínál arra, hogy a közösségszervezés egy olyan stratégia legyen az aktivizmus számára, amely önazonos lehet adott gyülekezet elveivel, megfelel az amerikai tapasztalatoknak, és pragmatikus mind a sikerhez való megközelítésében, mind elvárásaiban.

Ahogy a gyülekezetek igyekeznek kifejleszteni egy a világi ügyekben való részvételt megcélzó programot, gyakran az aktivizmus természetéből fakadó számos csapda egyikében találják magukat.

SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

Ez az aktivizmus legkönnyebb, legegyszerűbb, legjobban elfogadott és legszokványosabb megközelítése. Ha rosszul állnak a dolgok, ha emberek bajban vannak, akkor a gyülekezet közvetlenül segít. Ez a Hegyi Beszéd, a törvény és a próféták. Senkinek nem lehet ellenvetése, a gyülekezet pedig közben jólesően nyugtázza, hogy tesz valamit a szenvedés enyhítésére. Az Egyesült Államokban jó néhány hívő közösség jelenleg is vállalja ezt a szolgálatot bizonyos mértékig. Egyes törekvések igencsak sokrétűek, hivatásos keretek

² Mary John Manazan, ed., in Carlos Abesamis, *Salvation: Historical and Total*, introduction, as quoted in Arthur Jones, “Bishops’ Collegiality—So Far, So Good,” *National Catholic Reporter*, February 4, 1983, p.24.

között valósulnak meg, sokba kerülnek: napközis otthonok, tanácsadók, otthonok a szegényeknek és időseknek. Mások egészen egyszerűek: ételosztások, ruhagyűjtési akciók.

Egy probléma van csak ezekkel. Nem működnek.

Nem, hiszen végtelenségig lehetne folytatni, mégsem hozzák el a fordulatot, mégsem elegendőek, mégsem befolyásolják a probléma okát semmilyen irányba. Nem működnek abban az értelemben, ahogy nem segítettek volna Hallihenéken sem a bojlerjukért vívott küzdelemben.

A teológus Walter Rauschenbusch a *Righteousness of the Kingdom (A királyság igazságossága)* című könyvében fejtette ki annak a frusztrációnak a mivoltát, melyet vallásos emberek tömegei élnek meg:

Miért kéne a keresztény embernek a gonosszal vívott harcban felmorzsolódnia és eközben a gonoszt magát meg sem említeni?

A társadalom a szegénység és bűnözés erkölcsi moslékát az egyházra dobja és azt állítja: „Itt van, vedd őket gondozásodba.” Az egyház pedig teszi a dolgát és közben nyögi a gonosz végtelen áradatát és ennek a feladatnak a reménytelenségét....

Az apostoli egyház azért alapította a diakónusi rendet, hogy elejét vegye a társadalmi egyenlőtlenségnek és biztosítsa minden szükség feloldozását. A mi diakónusaink továbbra is a szegényekkel törődnek, de csak azután, hogy ők maguk is azzá váltak. Nem az lenne-e a legtökéletesebb egybecsengés Krisztus szellemisével, ha néhány „19. századi” diakónus elkezdené még azelőtt foglalkozni a szegényekkel, hogy azok szegénnyé lennének, megálljt parancsolva azoknak a folyamatoknak, melyek elszegényítik a társadalmat? Miért kellene Krisztus egyházának egy egylovas kocsit hajtani, mikor a Mammon egyháza expressz vonattal jár a legmodernebb eszközökkel megsegítve?³

Ronald Reagan elnök és a New York-i polgármester, Edward Koch kézzelfoghatóan ábrázolták, milyen határokba ütközik a gyülekezeti aktivizmus szociális szolgáltatásokon keresztül történő megközelítése.

Reagan azt a példát hozta, hogy ha minden egyházi intézmény az országban „örökbefogadna” tíz családot, azzal fel lehetne számolni a jóléti rendszert.

³ Walter Rauschenbusch, *Righteousness of the Kingdom*, ed. Max Stackhouse (Nashville: Abingdon Press, 1968), pp. 189–190.

Koch azzal a kéréssel fordult a várost összes templomához és zsinagógájához, hogy fogadjanak be tíz hajléktalan embert minden éjjel – gondolom, örökre.

New York episzkopális püspöke, az ifjabb Paul Moore tiszteletes rámutatott „Koch, Reagan és a Szegények” című cikkében az efféle kérések visszásságára: „Azért rejtenek veszélyt az ilyen kijelentések, mert a kormányzat így kihúzza magát az elsődleges felelősségvállalás alól – és áttolja a jóakaró állampolgárok lelkiismeretére, akik, ha komolyan vennék a dolgot, óhatatlanul kárt okozhatnának a dologban érintetteknek, eközben pedig megkárosíthatnák a saját egyházkerületük.”⁴

Első ránézésre Reagan és Koch felvetése egyszerű jótékonyági megfontolásnak tűnhet. Bár logikus kiterjesztése lehetne a szociális szolgáltatásokban gondolkodó megközelítésnek, melyet annyi gyülekezet a magáévá tett, az ilyen típusú terv sehova se vezet – pontosan azért, mert annyira túlzó, parttalan és lehetetlen a kivitelezése.

Senki sem rágalmazhatná azokat, akik ilyen program szándékával állnak elő, illetve magát a valódi jó cselekedetet sem, de az megállapítható, hogy azon gyülekezetek, akik kimondottan az aktivizmus ezen formáját választják, arra kárhoztatták maguk, hogy újra és újra olyan sebeket kötözzenek át, amik sosem fognak begyógyulni.

EGYÉNI AKTIVIZMUS

Szembenézve a szociális szolgáltató rendszer tagadhatatlan határaival, sok gyülekezet arra jut, hogy a legjobb, ha tagjai egyénileg is bevonódnak a politikai aktivizmusba – mind a választási és nem-választási típusba. A gyülekezet feladata ennél a modellnél az egyes tagok lelkiismeretét megszólítani, elvárva, hogy a politikai csatatérre vonulva az illető megoldja a szenvedést okozó gyöker-problémákat, melyeket a szociális szolgáltatások nem tudnak. Semmiféle kritika nem éri a gyülekezet azon tagjait, akik nem élnek ezzel a lehetőséggel, sőt magától a gyülekezettől mint testülettől sincs ez elvárva.

Ez a megközelítés legalább felismeri a politikai és radikális (a szó szoros, latin értelmében, tehát a problémák „gyökerével” foglalkozó) aktivizmus szükségességét. Azonban az embereket arra ösztökéli, hogy egyénileg cselekedjenek, nem biztosítva eszköztárat vagy kollektív támogatást, amivel sikerre segíthetné őket.

⁴ Paul Moore, Jr., “Koch, Reagan and the Poor,” The New York Times, January 31, 1982, p. E 21.

Hányan hallhattak a legkülönbébb gyülekezetek tagjai közül hasonló buzdító szavakat csatlakozásukkor?

Morris Adler rabbi így fogalmaz a *Great Jewish Ideas* (Nagyszerű Zsidó Ötletek) című könyvében:

Minden éber és emelkedetten gondolkodó egyén felelőssége, hogy ellenálljon túlkapásoknak amik sújtják az igazságot, igazságosságot és békét – ezek képezik a szabadság alapját. Az emberi élet során a tisztesség és igazságosság nevében vívott küzdelem alól senki sem vonhatja ki magát, sem nem maradhat közömbös. Lemondani erről a kötelességről egyenlő a gonosz erőivel való cimborálással, a rosszban való bűnrészességgel.⁵

Illetve Peter Berger írja a *The Noise of the Solemn Assemblies* (Az Ünnepélyes Gyülekezet Hangja) című könyvben:

...annyiszor hangsúlyoztuk a keresztények számára a társadalmi valóság világos, félelem nélküli elfogadásának fontosságát. Most messzebb mennénk és bátorítani szeretnénk nem csak a független gondolkodást, de egyenesen egy lázadó hozzáállást. Már láttunk elég embert szervezői szerepben. Most viszont felkelői szellemiségre, kalandorokra és lázadókra van szükség. Legesleginkább keresztény lázadókra.⁶

VI. Pál Pápa az *Octogesima Adveniens*ben:

Mindenki vegye önmagát vizsgálat alá, hadd lássa, mit tett eddig és mit kell majd ezután tennie. Nem elegendő felidézni az alapelveket, az állami törekvéseket, rámutatni az égbekiáltó igazságtalanságokra és prófétai átkokat szórni; ezeknek a szavaknak nem lesz igazi súlya addig, míg minden egyes hívő élénkebb figyelemmel nem követi saját felelősségét és hathatósan cselekszik.⁷

⁵ Morris Adler, "Torah and Society," in *Great Jewish Ideas* as printed in Norbert Brockman, SM. and Nicholas Piediscalzi, eds, *Religion and Social Responsibility* (New York: Alba House, 1973), p. 13.

⁶ Peter Berger, *The Noise of the Solemn Assemblies* (Garden City: Doubleday and Company, 1961), p. 178.

⁷ Paul VI, *Octogesima Adveniens* in David O'Brien and Thomas Shannon, eds, *Renewing the Earth* (Garden City: Doubleday and Company, 1977), p. 380.

A testvérem, Fran, ilyen jellegű kinyilatkoztatásokon nőtt fel és hitt is bennük. Így hát, mikor besorozták Vietnámba, sok korabeli fiatalemberrel egyetemben felvállalta „saját felelősségét” és „hathatósan cselekedett”. Nem volt hajlandó háborúba menni, helyette két évig szociális közmunkát vállalt egy fiatalkorú bűnözőknek fenntartott otthonban.

Az otthoni egyházközsége a Második Vatikáni Zsinat szellemiségét követő liberális gyülekezet volt, amely minden kétséget kizáróan azonosult volna a fentebbi állításokkal. Még úgy is, hogy a plébános korábban tábori lelkész volt, nagyban támogatta Fran jelentkezését a lelkiismeretes ellenálló szerepére. Eljött az a pont is, ahol az egész gyülekezet gyűjtésbe fogott és vásároltak egy kombit a nevelőotthon számára.

De a háború hosszú éveken át folytatódott, mígnem egyszer csak a feledésbe merült. Most tizenöt évvel később a testvérem, Mike, és az ő kortársai ugyanezzel a problémával szembesülnek, mint korábban Franknek kellett, a gyülekezet pedig továbbra is ösztönzi a fiataljait, hogy vállalják fel személyes döntésüket.

Közben a gyülekezet igazából – kollektíven – nem tett semmit egyik ügyben sem, sem a háború, sem a sorozás kérdésében. Egyéni szinten a tagok megkapják az ösztönzést az politikai aktivizmusra, de nincs olyan program, ami az egész gyülekezetet abba az irányba tudná mozgatni.

Máshol sem különbözik a helyzet, bármelyik katolikus, zsidó vagy protestáns gyülekezetet is vizsgáljuk Amerikában. A részvételre történő ösztökélés zajlik továbbra is, annak ellenére, hogy bármely politikai elemzés megmondaná, hogy intézményi támogatás hiányában egyedül az efféle elszigetelt erőlködés sikertelenségre és kiábrándulásra van ítélve.

A NYILATKOZATOKRÓL

Egyes gyülekezetek, megérezvén a szociális szolgáltatások útján való részvétel elégtelenségét és az egyéni aktivizmusért kiáltozás igazságtalanságát (hogy a teljes haszontalanságáról ne is beszéljünk), még nagyobb hibába esnek és felekezeti vezetőjüket követve nyilatkozatok útján kívánnak tenni.

Egyszer részt vettem saját gyülekezetem egy találkozásán és egy órán át hallgattam, ahogy a tagok egy tévéműsort elítélő határozat ügyében tárgyaltak, melyben házaspárokat faggattak hálósobáikban a szexuális életük részleteiről. Rengeteg érv hangzott el moralitásról, szólásszabadságról, művészetről és engedékenységről. Senki nem mutatott rá azonban, hogy egy efféle nyilatkozat kibocsátása mennyire eredménytelen lenne. Végül felfüggesztették és elfelejtették az egészet. Teljes időpocsékolás volt mindenki részéről – kivéve a sértő tartalom készítőit.

Andrew Greely katolikus pap, hittársainak címezve írta egy szervezeti lapban, szokásos epés hangvételével:

Az egyik negatív hatása az ökumenizmusnak, hogy a katolikusok elkezdtek nyilatkozatokat kiadni, amely viselkedésforma korábban kizárólag a protestánsokra és a zsidókra volt jellemző.

A régi időkben, amikor katolikus összejövetelre került sor, senki sem állt elő nyilatkozatokkal, mert még bőven volt annyi iskolázatlan bevándorló megmondóember köztük, hogy tudták, ez mekkora időpazarlás.

Most a helyi gyülekezetiek gyerekei és unokái meglepő sebességgel érik utol protestáns és zsidó társaikat az évente lelkesen előtérbe tolt értelmetlen nyilatkozataikkal...

Nyilatkozatokra szavazni „olcsó kegyelem”, morálisan feljebbvalónak érezheted magad úgy, hogy nem tettél semmit érte.

Nyilatkozati szavazással minden egyéb cselekedet alól felmentést lehet nyerni.⁸

Ha ahelyett, hogy értelmetlen közösségi állásfoglalással tölti idejét, a tanács összeszervezné a gyülekezet ötezer tagját, hogy együtt bojkottálnák a műsor szponzorát, máris több figyelmet kapna. Ha Brooklyn és Queens egyházkerületének összes családja bojkottálná, egészen bizonyosan a felfigyelnének rá. Ha a New York City körzet összes katolikus, protestáns és zsidó gyülekezetének tagjai becsatlakoznának, nagyon hamar le lehetne venni a műsorról egy ilyen showt.

⁸ Andrew Greeley, "People and Values," column, 1981. Used with permission.

De a gyülekezetek nem úgy vannak szervezve, hogy véghez vihessenek egy ilyen akciót. Nem gondolnak magukra ilyen értelemben. Egy olyan nyilatkozatk kiadása, ami semmit sem változtat meg, a legtöbb, amire képesnek gondolják maguk.

De mégiscsak van egy eredménye az efféle döntéshozatalnak is. Feldühíti a gyülekezetben azokat az embereket, akik nem értenek vele egyet, nem értik őket, nem szavaztak rájuk, vagy akik úgy hiszik, egy vallásos gyülekezetnek nem kéne beleszólni a „politikába”.

Így hát láthatjuk, hogy nyilatkozatok kiadása hatástalan, kontraproduktív és önpusztító.

VÁLASZTÁSI POLITIKA

Az aktív részvétel a partizán, választási politikában az aktivizmus legvégső csapdája, amibe számos gyülekezet beleesik. Katolikus, zsidó és protestáns gyülekezetek mind elkövették már ezt a hibát különböző időszakokban és helyeken. A Moral Majority – egy fundamentalista protestáns mozgalom – csak a legfrissebb példa erre a jelenségre, különösképpen azért, mert sokan szavazói közül korábban nemválasztók voltak.

Tagjaival nem az a probléma, hogy vallási aktivisták. Sokkal inkább az, hogy elcsavarta a fejüket a választási politika.

Ők legalább egy logikus megközelítést képviselnek, mivel a felszínen úgy fest, mintha ez lenne az a platform, ahol egy gyülekezet valójában hatásosan tud cselekedni. Azonban számos oka van, amiért ez mégsincs így.

Először is, az szinte a lehetetlennel határos, hogy számonkérjük a politikusokon a választási ígéreteiket. Richard Nixont 1968-ban nagyrészt azért választották meg, mert azt ígérte, van egy „titkos terve” a vietnámi háború befejezésére. Valójában ez nem így volt, de négy évvel később a nagy többség újraválasztotta. A politikusok a választók rossz memóriájára építenek és a kisebbik rosszat kell választaniuk, amikor olyanokat ígérnek, amiket sem indíttatásuk, sem reményük nincs megtartani.

Másodszor, a vallási gyülekezetek túlzottan is hajlamosak olyan jelölteknek elköteleződni, akik „egyszerhasználatos” moralitásokat tűznek zászlajukra. Olyan ravasz politikusok, akik megígérik az abortusz beszüntetését, támogatják Izraelt, vagy kardoskodnak a diák- és felnőttképzési adókedvezmény mellett, vak hitet követelnek

választóktól, annak ellenére, hogy egyéb gazdasági vagy igazságügyi kérdésben ugyanazon választók érdekeinek szöges ellentétét képviselik.

Harmadszor, a modern kampányok nagy részének semmi köze semmiféle valós problémához, sokkal inkább a média imázsgyárosai mozgatják a szálakat. A televízió elterjedt eszköze a választók becserkészésének, ami szinte teljesen ellehetetleníti gyülekezeti összejövetelek megszervezését fontos témákat illetően. Más szóval a gyülekezetek tagjai nem a vezetőket fogják követni, hanem a média által a jelöltekről kialakított képre fognak szavazni.

Negyedszer, a választási politika szét fogja feszíteni a gyülekezeteket, mivel hasonló jelöltek fognak a támogatásukért fellépni; az emberek pedig hajlamosak külsőségek, stílus, kapcsolódás... vagy éppen pártfogás alapján választani.

Ötödször, mindig ott lesz a kérdés, mi tévők legyenek, mikor egy gyülekezet jelöltjei vesztenek. Az igazság keresését nem lehet csak úgy „szüneteltetni” pár évre. A nyertes jelöltekkel muszáj együtt dolgozni. Hasonlóképpen, amikor egy gyülekezet által támogatott jelöltek nyernek, szinte bizonyos, hogy politikai és pragmatikus kompromisszumot is kell kötni az adott választókerület más szegmenseivel is. Ez abba a kényelmetlen helyzetbe sodorja a gyülekezetet, ahol vagy elhatárolódni kényszerül a már megválasztott képviselőktől olyan rendelkezéseket illetően, melyek tarthatatlanok a gyülekezet számára, vagy támogatni őket ugyanezekben.

Hatodszor, az választási politikában való részvétel az aktivizmus pontosan azon fajtája, mely kiteszi a vallásos gyülekezeteket annak a kritikának, hogy miért élveznek adómentességet.

Végül a legkritikusabb szempont: a választási politika misztifikálása az, hogy a döntéshozatal a legtöbb kérdésben állítólag a választott képviselők kompetenciájába kerül, és nem vállalati menedzserek, bürokraták, szakszervezeti vezetők, intézményi vezetők kezébe, akiknek pedig sosem kell választásokon megmérettetniük magukat. Ha a gyülekezetek akik részt vesznek a választási versenyben, továbbra is úgy tesznek, mintha ez a mese igaz lenne, a saját tagjaikat tartják a sötétben.

Gyakorlati szempontból nézve, azaz annak alapján, hogy valójában mit hoz magával, milyen problémákat okoz, és milyen lehetőségeket gátol meg, a gyülekezeteknek messziről el kellene kerülniük a választói politikát.

Milyen módon hat ez a gyülekezeti aktivizmusra? Ha ezen hagyományos módozatok egyike sem működőképes, akkor talán a gyülekezet jogosan vonul vissza egyfajta spirituális pietizmusba.

Amire valójában szükség van, az nem a visszalépés és a vereség érzése, hanem sokkal inkább egy olyasfajta aktivizmus, ami valóságosan működik, ami eredményeket hoz, ami stratégiaileg is értelmezhető a gyülekezeti tagok nagy többsége számára. Ez azt jelenti, hogy megközelítésnek mindenképpen annak a környezetnek a tradíciójában, kultúrájában, gazdaságában, politikájában és a vallási sokféleségében kell gyökereznie, ahol kipróbálásra kerül.

Lengyelországban talán a Szolidaritás Független Szakszervezetének támogatását jelentené ez. Dél Amerikában egyszerű egyházi közösségek létrehozását. Dél-Afrikában radikális szembeszállást az apartheiddel. Izraelben, Iránban vagy Nicaraguában közvetlen részvételt az államvezetésben.

Az Egyesült Államokban a legjobb válasz a vallási aktivizmus kérdésére a direkt, testületi, gyülekezeti szintű részvétel a közösségszervezésben. Ebben rejlik az a lehetőség, hogy az egyéb megközelítések buktatóitól elkülönülve meg tud maradni stabilan az amerikai gyülekezeti élményen belül.

A közösségszervezés folyamatában való részvétel a gyülekezet számára egyfajta kényelmetlen szükségszerűség.

„Kényelmetlen”, mert rákényszerül, hogy nehéz témákban foglaljon állást: önérdek, hatalom, szervezés, együttműködés, ellentmondások és irányítás. „Szükséges”, mert ez a lehető legjobb módja, hogy a gyülekezetek hatékonyan beteljesíthessék bibliai küldetésüket: „Töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá.”

MÁSODIK FEJEZET

EGYÉNI ÉRDEKEK: SZERETHETSZ-E MÁSOKAT, HA NEM SZERETED ÖNMAGAD?

Így szól a Seregek Ura, Izrael Istene az összes fogolyhoz, akiket fogságba vittem Jeruzsálemből Babilonba: Építsetek házakat, és lakjatok ott, ültessetek kerteket, és egyétek gyümölcsüket! Vegyetek feleséget, és nemzzetek fiaikat és leányokat! Vegyetek fiaitoknak feleséget, és leányaitokat adjátok férjhez! Szüljenek fiaikat és leányokat, hogy sokasodjatok ott, és ne fogyatkozzatok meg! Munkálkodjatok annak a városnak békességén, ahova fogságba vittelek titeket, és imádkozzatok érte az Úrhoz, mert annak békességétől függ a ti békességetek is!

Jeremiás 29: 4-9.

Tegyük fel, hogy egy gyülekezet vezetői elkötelezve érzik magukat az aktivizmus felé – spirituálisan, vallásilag és gyakorlatilag is. Engedjük meg továbbá a lehetőséget, hogy készen állnak újszerű, izgalmas módon felrázni a világot.

Nekivágnak tehát ezen vezetők a csatamezőnek, mire észre kell venniük, hogy útközben embereik eltűntek mögülük. Vagy saját gyülekezeti társaik ignorálják őket, vagy ami még rosszabb, már az ellenforradalom szervezésén igyekeznek.

Ez megtörtént az emberjogi mozgalom alatt; megtörtént a háború-ellenes mozgalom alatt; megtörténik minden nap minden közösségben ebben az országban, ahol a gyülekezetek vezetői túlságosan a tagjaik előtt járnak. Az eredmények pedig kiszámíthatóak: kiábrándulás és kiégés a vezetők részéről, harag és zavarodottság a követőkéről... mindeközben pedig elenyésző változás megy végbe.

APÁTIA

Amikor gyülekezeti vagy laikus vezetőkkal beszélget az ember a templomukról vagy zsinagógájukról, és a leggyakrabban visszatérő szó az „apátia” lesz. Semmi sem történik, mert az emberek „fásultak”. Nade hogyan lehet felülkerekedni ezen?

Ahogy a legtöbb könnyelműen használt szó esetében, az „apátiát” érdemes kikeresni a szótárban. Görög eredetű szó, mely azt jelenti, „nem érezni”. Azonban kevesek vádolhatják azzal a gyülekezeti társaikat, hogy érzések nélküli robotok lennének. Valójában arra panaszkodnak, hogy másokat az nem érdekli, ami szerintük éppenséggel *szükséges lenne*. Így tehát a többiek „apatikusak”.

Ez egy nagyon igaztalan vád. Ha egy gyülekezet tagjai közönyösek – legyen szó az aktivizmusról, a liturgiáról, a teológiáról vagy a jó sáfárkodásról –, az nem az ő hibájuk. Az a vezetőség hibája. Az ilyen vezetők nem értik az önérdek fogalmát.

Az emberek többsége ideje és energiája 99%-át igen alapvető dolgokra fordítja: a családjára, munkájára, otthonára, közvetlen szomszédságára, néha egyházi gyülekezetére, hobbijára. Ha mindezek után még marad bármi, előfordulhat, hogy némi érdeklődést mutatnak a városi vagy állami szintű, esetenként akár a nemzetet érintő ügyekben és – csak komoly krízisek idején – nemzetközi fontosságú helyzetekben.

Az olyan vezetők, akik ezt nem érik fel ésszel, Ignazio Silone regényének, a *Kenyer és Víz* papja helyében találhatják magukat:

„...De mielőtt elmennék, hadd ismerjem meg egy kicsit jobban a gondolkodástokat.

-Túrjuk a földet – vetette oda neki Daniele. – Azzal kész. Nemigen van min gondolkodni.

-Néha azért a paraszt is eltöpreng – vélte a pap. – Igen, például te, Daniele, meg tudnád-e mondani, mit gondolsz a helyzetről?

-Milyen helyzetről tetszik beszélni?

-A falunak az általános helyzetéről.

-Melyik faluéról? Pietraseccáéról? Arra kíváncsi a tisztelendő úr, hogy latolgotom-e, hátha jobb helyen volna Pietrasecca másutt? Megmondom őszintén, hogy ezen még sose töprengtem. Ez a falu mindig is itt volt.

-Félreértesz – mondta a pap. – Úgy értem, hogy általában milyen az élet itt és máshol is Olaszországban. Te mit gondolsz?

-Semmit – felelte Daniele. – Tetszik tudni, mindenkinek megvan a maga baja.

-Mindenkinek a maga bolhája – így Satapp. – A tisztelendő úr szerint a más bolhájától is mi vakarózunk?

-Mindenkinek megvan a saját kis földecskéje – magyarázta Grascia. – Mindenki éjjel-nappal a saját földecskéjére gondol. Ha sokat esik, ha jég ver, ha nem akar esni. ...”

-Félreértetek – mondta a pap. – Arra vagyok kíváncsi, hogy mi a véleményetek erről a kormányról.

-Semmi – szólt Daniele.

A többiek rábólintottak:

-Semmi.

-Hogyhogy? – csodálkozott a pap. – Hiszen folyton panaszkodtok.

-Mindenkinek megvan a maga baja – magyarázta Magascia. – A többi nem érdekes. Legfőljebb a szomszédjával, ha foglalkozik még az ember; megnézi milyen a szőleje vagy a földje; benéz az ajtaján vagy az ablakán, ha az ajtó vagy az ablak nyitva maradt; belenéz a tányérjába, ha levest enni kiül a szomszéd a háza küszöbére.

-Mindenkinek megvan a maga bolhája – ismételte Satapp. – Alighanem a kormánynak is. Hát csak tegye, amit mi: vakaróddzék. Mi egyebet tanácsolhatnánk neki?

-Félreértetek – mondta a pap. – Arra vagyok kíváncsi, mi a véleményetek az adókról, az árakról, a katonai szolgálatról meg a többi törvényről.”

[...] A szobájába érve elővette a bőröndjéből a „Miért pereg le a szegény parasztokról...” címet viselő füzetet, és leült vele a kisasztal mellé. Tenyerébe hajtotta a fejét, és hosszasan töprengett, végül ezt írta: „Talán igazuk van”.⁹

Ha a gyülekezeti vezetők nem törődnek a követőik napi aggodalmaival, vagy azt az érzést keltik bennük, hogy „nem fontosak” vagy „nem vallási természetek” a kérdéseik, felszínre fogják hozni az apátiát, ami miatt állandóan keseregnek.

Stephen Bouman pásztor így fogalmazott *Toward Politically Informed Love (A politizáló szeretet felé)* című doktori disszertációjában:

Hányszor nem vettük figyelembe azokat a templomi találkozókat, amin „az egyházi ügyek” kerültek megvitatásra. Először a vita a gyertyák színétől kezdve a bojler

⁹ Ignazio Silone: Bor és kenyér. Fordította: Barna Imre. Európa Könyvkiadó, 1990, p. 175-180.

cseréjén keresztül, a gyerekek misék alatti zajongásán át egészen a templomgondnokság kérdéséig vezet. Aztán a megbeszélés után kis csoportokba verődve láthatjuk a tagokat, vagy a lépcsőkön álldogálva, esetleg kint az utcán. Gyakran olyan aggodalmaikról értekeznek, melyekre nem került sor a templom napirendjén: a legutóbbi betörés vagy utcai támadás, adóemelés, a gyerekeik iskolája, a szemét az utcán, egy helyi tüzeset, egy veszélyes közúti kereszteződés, a munkahelyi problémák. Nincs semmiféle ok, hogy ezek az embereket érintő valós problémák, ezek az „önös érdekek” miért ne lehetnének az egyházi gyülekezet közös ügye. Nincs magyarázat arra, miért ne lehetnének ezek a kiinduló pontjai a tagok aktív bevonásának a város jólétébe, a saját történelmüknek az alkotásába.¹⁰

Az önérdek tiszta, nem átrozantizált értelmezése az előfeltétele bármiféle embereket megcélzó motivációnak. Ha el szeretnénk juttatni őket valahová, onnan kell indulnod neked is, ahol ők vannak.

Mózes ezt átlátta. Az általa alkalmazott képlet arra, hogy kimozdítsa a zsidókat a több évszázados egyiptomi fogságból az volt, hogy meglebegtette Jahve ígését a tejjel és mézzel folyó földről: „...ha tehát majd hallgattok szavamra és megtartjátok szövetségemet, tulajdonommá lesztek minden nép közül– hiszen az egész föld az enyém –, és ti lesztek az én királyi papságom és szent népem (Kiv. 19: 5-6).

Pál minden bizonnyal megértette, hogy saját és mások megváltása azon múlt, hogyan tud másokat megszólítani úgy, hogy ők is megértsék. „Az erőtlenségnek erőtlenné lettem, hogy megnyerjem az erőtlenséget: mindenkinek mindenné lettem, hogy mindenképpen megmentsek némelyeket. Mindezt pedig az evangéliumért teszem, hogy én is részesedéssé legyek abban” (1Kor 9:22-23).

Még Jézus is az önérdekben keretezte a teljes önzetlenséget: „Mert aki meg akarja menteni életét, elveszíti azt, aki pedig elveszíti életét énértem és az evangéliumért, megmenti azt. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja? Hisz mit adhat az ember cserébe a lelkéért?” (Mk 8: 35-37).

Miért gondolják a mai amerikai gyülekezeti vezetők, hogy képesek máshogy összeszervezni a híveiket, mint az önérdek eszközével?

¹⁰ Stephen Bouman, *Toward Politically Informed Love*, unpublished doctoral dissertation, New York Theological Seminary, 1980.

ÖNÉRDEK, ÖNZÉS, ÖNZETLENSÉG

Az önzéssel és önzetlenséggel való összekeverés gyakran megakadályozza a vezetőket abban, hogy megértsék és felhasználják az önérdeket mint motivációs faktort.

Amikor katolikus általános iskolába jártam, folyamatosan „pogány csecsemőket” váltottunk meg pénzgyűjtéssel. A befolyó összegeket távoli tájakra küldtük misszionáriusoknak, akik árvaházakat működtettek. Az akkori árfolyam nagyjából öt dollár volt csecsemőnként.

Önmagában véve a misszióknak történő pénzküldés nem rossz intézmény. Azzal sincs gond, hogy középosztálybeli gyerekek figyelmét felhívják más országok szükségben élőire.

Azt azonban be kell ismerni, hogy gyerekként valójában azért adtunk szívesen a kis gyűjtögetett aprópénzünkből – akár bankjegyekből is –, mert, aki a legtöbbet gyűjtötte össze, az választhatta ki a keresztesre váró, és ezáltal „kiváltásra” kerülő pogány kisgyermek nevét.

Ez a gyakorlat jól mutatja, hogy miként használja az egyház megfelelően az önérdeket a tagjait motiválására és tanítására. Gyerekként sokkal nagyobb szükségünk volt arra, hogy elnyerjük az osztálytársaink, szüleink, papjaink és tanáraink elismerését, és azt, ami azzal járt, hogy nevet adhattunk egy sosem látott gyermeknek, mint hogy megértsük a gazdasági igazságosság fogalmát.

Kevesek gondolnák ezt gonosz vagy éppenséggel manipulatív eszköznek. Hiszen ez nem az önzésnek volt táptalaj – legalábbis nem jobban, mint az önfeláldozásnak –, hanem pusztán annak megértése, hogyan is működik az emberi természet, ami lehetővé tette az egészséget.

Ha a vezetőink az önzésre próbáltak volna rávezetni minket, megmutatták volna, hogyan tegyük zsebre a pénzt, vagy hogyan tartsuk meg legalább a gyülekezetünk számára. Ha az önzetlenségre igyekeztek volna ránevelni, sosem szerveztek volna ehhez versenyt, nyereménnyel. Így viszont (tudatosan vagy sem) az egyház megtanított arra, hogy saját szükségleteink csak a másokkal való kapcsolatainkon keresztül kerülhetnek kielégítésre: csak mások segítése által érezhetjük magunk jól és elismerve.

Látható, hogy nem önzésből váltottuk meg a gyermekeket – csak a magunk megsegítésére – és nem is önfeláldozásból – csak mások megsegítésére. Megtettük, hiszen ez állt érdekünkben, és a kettő között dialektikus összefüggés van.

Mégis, amikor egy szervező azzal az alapvető gondolattal áll elő, hogy egy helyi gyülekezet számára tagjai önérdekének felismerése és az ezzel való foglalkozás az első lépés

az aktivizmus felé, az önzés és mellébeszélés vádjá fogja érni valamely vezető részéről – aki elveb valós lépések megtételére kellene ösztönözzék a gyülekezetet, és aki közben saját tagtársait vádolja fásultsággal.

Az 1970-es évek elején egy közösségi szervezetekből álló koalíció Minnesota Minneapolis-St. Paul régiójában megrendezte a „Save the Cities (Mentsük meg a városokat) kampányt”, hogy több jelzáloghitel legyen elérhető a városi kerületekben. A későbbiekben „greenlining” néven elterjedt taktika egyik első példajaként gyülekezetek és egyének is átvitték a bankszámlájukat bármely olyan bankhoz vagy takarékpénztárhoz, amely elkötelezte magát Ikervárosok (Minneapolis-St. Paul) konkrét összegű hitellel támogatása mellett. Végül a Midwest Federal Savings and Loan bankkal sikerült ilyen szerződést aláírni.

Nemcsak az összes érintett lakos és a környékbeli vallási intézmények, hanem a két város gazdasági és etnikai csoportosulásai is egy emberként mozgatták át a pénzüket, hiszen érdekükben állt. Közben támogatókra is találtak a külvárosi lakosság és gyülekezetek tagjai közül, akik jól látták, hogy az erős központi városok nélkül a *saját* képességeik nem lettek volna elegendőek a saját kedvükre való metropolisz kialakításához.

ÖNJELÖLT JÓTEVŐK

Mások leckéztetése, noszogatása, könyörgés általi érzelmi kizsigerelése, fenyegetése, törbe csalása azért, hogy olyan nagyívű morális kérdésekben foglaljanak állást, amikről egyébként nem gondolnák, hogy érdekükben állna – ez mind csak kiüresedő templomi padokat és fásult közösségeket fog eredményezni.

Ilyen taktikával a konzervatívabb tagokat is elkergetik a közösségből. Lehetséges, hogy néhányan megmozdulnának az efféle próbálkozásokta is – legalábbis egy darabig – de az öntudatra ébredt önérdek az egyetlen vonzerő, ami a többséget magával tudja ragadni.

Hány gyülekezetnek van meg a „társadalmi cselekvésre” vagy az „igazságos békére” szervezett bizottsága, másnéven egy segéd lelkipásztorból/rabbiból és egy hat laikusból álló csoportja, akik mindennek gondját viselik a bevándorló mezőgazdasági munkásoktól kezdve egészen a nukleáris fegyverletételig? Hiába a számtalan ima és prospektus, az ilyen bizottság nehezen vált ki többet egy ásításnál vagy atyai vállveregetésnél a többiek részéről.

Ennek három nyomós oka van.

Először is, az emberekben dolgozik egyfajta egészséges tisztelet a fennálló intézmények és vezetők felé. Ebből következően nem fognak magukból vagy ezekből az intézményekből

bolondot csinálva csak úgy transzparenst ragadni és minden létező ügy mellett kiállni kellő (vagy legalábbis az ő ingerküszöbüket elérő) provokáció hiányában.

Másodszor, az emberek nem szívesen fecserlik az idejüket elérhetetlen célokra. Ha nem hisznek abban, hogy győzhetnek vagy legalábbis változtathatnak a dolgok állásán, nem hajlamosak beavatkozni. A szimbolikus fellépés vagy öntudatra ébresztés keveseket vonz gyülekezeti tagok körében.

Harmadszor, az emberek általában tisztán megérzik, mi áll valójában az érdekükben. Ha valami nem érinti őket igazán közvetlenül, jobbnak érzik nem piszkálni és azokra hagyni, akiket *ténylegesen* érint. Az elmúlt pár évből elég példa van arra, amikor önjelölt jótévők óriási károkat okoztak – a fenti reakció tehát elég bölcsnek tűnik.

Latin-Amerika minden tekintélyt tagadó gondolkodója, Ivan Illich gyönyörű levelet címzett egy fiatalasszonynak az Egyesült Államokból, aki önkénteskedésre szeretne volna idejét és tehetségét használni Dél-Amerika misszióiban. Illich akkoriban igyekezett eltántorítani az észak-amerikaiakat attól, hogy nagyobb számban menjenek délre, mert úgy mérte fel, a latin-amerikai egyház annyira együtt rezgett az uralkodó osztállyal, hogy a misszionáriusok tevékenysége csak tovább rontotta volna a közemberek helyzetét, újabb szenvedést okozva.

Illich „Kedves Mary: Levél egy amerikai önkénteshez” címet viselő írása meglepetés, mert csatlakozni hívja benne a fiatal nőt. Annak megértésére sarkallja, mire lesz mindez jó neki valójában: jelentőségteljes munkára, utazási és tanulási lehetőségre, szabadságra tesz szert általa:

Azért ne gondolja magát szentnek vagy „misszionáriusnak” pusztán azért, mert „önkéntesen” felajánlkozik az Egyház szolgálatára! A fizetség nem csak dollárokból mérhető. Azért mondhat le a tisztességes pénzfizetésről, mert vannak dolgok, amiket többre tart. Az itt tett szolgálatért pontosan azt kapja, amit a legjobban kíván. Önkéntes olyan értelemben, ahogy minden ideális munkavállaló az: teszi, amit tesz, mert ezt szívesebben teszi, mint valami mást.¹¹

¹¹ Ivan Illich, *The Church, Change and Development* (Chicago: Urban Training Center Press/Herder and Herder, 1970), p. 44.

Ez az a fajta tisztánlátás az önérdeteket illetően, ami egész gyülekezeteket tud elmozdítani a komolyanvehető és sikeres aktivizmus irányába. Előfordul, hogy az önjelölt jötevők néha egymást túlkiabálva balekkozzák le gyülekezeti társaikat, vagy kijáztják ki őket önzőnek, esetleg érzéketlennek mások szenvedéseivel szemben. Sokkal bölcsebben tennék azonban, ha csendben maradnának és hallgatnának. Isten országának öngazolás helyett katonákra és valódi győzelmekre van szüksége. Ahogy az ismert teológus Harvey Seifert állapította meg *New Power for the Church (Új Erő az Egyháznak)* című könyvében:

A világ lakossága mostanra kétségbeesetten vágyik olyan alapra helyezni a reményt, amely túlmutat a realisztikus szociológiai lehetőségek jámbor bizonygatásán. Az egyház különleges forrásokkal rendelkezik ahhoz, hogy az efféle reményt valóssá tudja tenni – épületek, megfizetett vezetőségek és szervezett csoportok hálózatával; már meglévő „előkészítő” általános elköteleződéssel, ami különösképpen fókuszálta tud válni; és egy jóval alapvetőbb, megbízhatóbb és motiválóbb etikus perspektívával. Nincs reménye az emberiségnek arra, hogy túlélje a nagyobb jelenkori fenyegetéseket, hacsak a tipikus helyi egyház túl nem növi magát a megszokott egy-két társadalmi aktivistán, és bevonja a gyülekezet többségét mint hatalommal bíró tanúságtevőt.¹²

HÁROM TÖRTÉNET AZ ÖNÉRDEKRŐL

1972-ben tanulgattam a szervezés csínját-bínját. Észak-kelet Minneapolisban vállaltam munkát – fehér, nem-vallásos, munkás közegben. Frissen kísétálva a papneveldeből és még feldühödve a vietnámi háború tényén, egy patrióta, némileg rasszista, konzervatív közösség közepébe csöppentem.

„Nordeast” (ahogy a lakosok hívták) körülbelül 25 vagy 50 önjelölt jötevőt számlált, akiket minden bizonnal össze lehetett volna terelni egy tüntetői csoportba az ingyenes lakhatás, a feketék-fehérek elkülönítését oldani kívánó „deszegregációs buszoztatás” vagy a háború ügyében. Én mindenesetre határozottan ki szerettem volna próbálni, milyen önérdet által vezetve szerveződni az egész közösség bevonásával.

¹² Harvey Seifert, *New Power for the Church* (Philadelphia: The Westminster Press, 1976), pp. 139–140.

Ez azzal járt, hogy hallgatnom kellett a nordeasti lakosokra. Arra jutottam, hogy – konzervatívok vagy sem – jó emberek és jól kijöttünk egymással.

Addig azonban semmibe sem tudtam belevágni, amíg nem találkoztam egy kamionsofőrrel és csapatnyi gyerekével – az alacsony, ráncosra töpörödött francia-amerikai Dan Chartraw-val. Dan volt az utolsó ember a gyülekezetében vagy a szomszédai körében, akiről bárki azt feltételezte volna, aktivistának való.

Ezzel együtt érdekeit nagyban sértette az a szövetségi kormányzati terv, miszerint egy hatsávós, államokon átívelő autópálya (az I-355-ös) bekötő szakasza húzódott volna Nordeast-en keresztül, egy köpésre Carthraw házától.

Így hát megalapítottuk az Észak-keleti Közösségi Szervezetet és együttesen legyőztük az I-355-öt. Ahhoz, hogy ez megtörténhessen, Chartraw kénytelen volt átkelni a Mississippin és együtt dolgozni Minneapolis északi részén élő feketékkel, ahol és akiknek ugyanúgy nem volt kíváncsi az autópálya. Megtette, és később azt is bevallotta, hogy azok a figurák talán nem is voltak „olyan rázósak”, amint megismerte őket az ember.

Emlékszem a napra, mikor Dan Chartraw-t a nordeasti helyi lap elnevezte „Az Év Emberének”. Talán ez lehetett élete egyik legjobb napja.

1974-ben felkértek az illinois-i DuPage megyében egy csoport megszervezésére. DuPage közvetlenül Chicago-tól nyugatra fekszik, és akkoriban a negyedik egy főre eső legmagasabb bevételű megye volt az egész országban. Az volt az illinois-i republikánusoknak, ami Daley Chicagója a demokratáknak: az otthon.

Ismerős volt a helyzet: pár önjelölt jótevő készen állt azonnal magára venni az univerzum összes problémáját, én pedig közben végighallgattam DuPage-szerte, kinek mi állt volna saját érdekében.

Joe és Dorothy Schutz kettő volt közülük. Született chicagoiak voltak, akik hátralevő éveikre költöztek a külvárosba, álmaik otthonába. Egyikük sem volt egy szélsőséges típus; elmentek volna bárki nagyszüleinek.

Azonban Schutzéknak volt egy problémája. Gyönyörű házuk egy patakocska mellett állt, és olyan mértékű fejlesztések zajlottak DuPage árterében állandóan, hogy minden alkalommal, amikor nagyobb esőzések voltak, csónakkal kellett megközelíteniük otthonukat.

Így mikor a DuPage-i Polgárok Szervezete elindította az árvízvédelem enyhítésére tervezett kampányt, Joe Schutz lett az egyik elnök. A fejlesztők, akik az ártereken folytatni kívánták a külvárosi lakó- és kereskedelmi övezet kiépítését, harcba szálltak hagyományos

kiváltságaik védelmében, azaz hogy azt tehessenek az ingatlanokkal, amit csak akartak. Hosszú és elkeseredett harcok árán a DuPage megyei bizottság végül hozott egy rendeletet, mely korlátozta az ártérben történő építkezéseket.

Sosem feledem Joe Schutz arcát azon a napon, mikor a rendelet hatályt nyert. Egyszerűen annyit mondott „Legyőztük a szemeteket”.

1976-ban Pittsburghbe költöztem, hogy új szervezési kampányba kezdjek. John Unger atya, Shadyside kerület Szent Szív Templomának (Sacred Heart Church) kiváló, 60 esztendőes pásztorja volt a Pénzügyi Támogató Bizottság kevésbé lelkes elnöke. Unger atya sosem volt elég biztos abban, igazából bele szerette volna-e keverni magát vagy egyházközségét valami annyira „radikálisba” mint a Nagyvárosi Civilek Szervezete. De afeletti igyekezetében, hogy megfeleljen a II. Vatikáni Zsinat gyülekezeteket közösségi tevékenységre buzdító felhívásának, ráadásul ez a megközelítés ésszerűnek tűnt, hát belement – bár óvatosságból fiatal segédjét, Bill Hausen atyát állította a frontvonalba.

Küzdöttünk és megálljt parancsoltunk egy alvilági kötődésű éjszakai mulató – a „Fantastic Plastic” – megnyitásának, de Unger atya nem szívlelte a konfliktust, amit ez kiváltott, különösen azután nem, hogy az egyik főnök felhívta és megfenyegette.

Azonban mikor a szervezet szembeszállt a Pittsburghi Oktatási Hivatallal, és kikényszerítette egy jókora, az egyházközségéhez tartozó használaton kívüli földterület fejlesztőknek való eladását, Unger atya hirtelen felismerte, valójában milyen előnyökkel jár a közösségszervezés gyülekezete számára.

Otthonokat húztak fel oda, majd töltöttek meg a Szent Szív Templom és a többi környékbeli gyülekezet új híveivel. Unger atya nyugalomba vonult, de tudom, hogy még most is szolgálati ideje fontos fejezeteként tekint vissza a szervezés napjaira.

INNEN ODA

Ezek szép, inspiráló történetek. Vannak történetek, amelyek nem ilyen szépek és jóval kevésbé inspirálnak. Ezekben az iménti esetekben is láthatjuk, hogy még ha jelentős csatákat is vittek győzelemre civilek, ugyanakkor a szervezeti mégis alulmaradt abban az értelemben, hogy nem tudták közösségi szinten fenntartani a szervezet állandóságát a politika színterén. Ezen veszteség részben abból következett, hogy nem rendelkeztem elég tapasztalattal, sem

tehetséggel mint szervező, másrésről pedig abból, hogy a helyi gyülekezetek nem vették észre, hogy mennyire közös hosszútávú érdekükben áll a szervezet megtartása

Akárhogy is, rengeteg civil életére volt ez kihatással. Voltak, akik így előbbre léptek, voltak, akik inkább vissza. Egy biztos: egyikük sem – egyéni vagy gyülekezeti szinten – próbálta volna átalakítani a világukat, ha a vezetők és a szervezők nem lettek volna készek az önérdek kérdésével megbirkózni.

Ezen megközelítés kritikussai azt a vádat szokták felhozni, hogy az efféle szervezés beszűküléshez és egoizmushoz vezet, sőt akár rasszizmushoz is. Azt állítják, hogy az ilyen aktivizmus sosem hozza el a szervezeti és világszintű igazságtalanságok szélesebb körű megértését. Az én tapasztalatom szerint pedig néha igen, néha nem.

Mikor az idős Mrs. Rosa Parks helyet foglalt az alabamai Montgomery buszjárat kizárólag fehérek részére fenntartott ülései egyikén 1955-ben, kizárólag a saját érdeke szerint cselekedett: fáradt volt, szabad volt az ülés, a méltósága pedig nem engedhette meg, hogy állva utazzon. Mrs Parks semmiképp sem egy bojkott vagy egy újkori emberjogi mozgalom kiobbantása céljával tett így, hanem azért, mert akkor és ott leginkább ez állt érdekében.

Nem is fontos szempont most, hogy Rosa Parks öntudatossága milyen szintjén állt akkoriban, avagy az, hogy ezáltal végül a igazság világszerte ismert szószólójává vált. A lényeg, hogy önmaga érdekében cselekedett, ezzel pedig egész társadalma érdekében is.

Az emberek könnyen patriotizmusuk, előítéleteik és passzivitásuk csapdájába esnek – még akkor is, ha ténylegesen foglalkoznak őket érintő helyi ügyekkel is. De ki merem jelenteni, sosem fogják magasabb szinten megérteni az aktivizmus természetét, ha nem olyan témákkal kezdik, amik közvetlenül érintik őket. Ez egy amolyan „csak abban az esetben, de nem szükségszerűen” helyzet.

Meghatározó fontosságú *An American Strategic Theology* (Az amerikai stratégiai vallástan) című művében John Coleman atya így járja körbe a kérdést:

Helyi szinten, a közösségszervezők által kidolgozott programok sokat tettek azért, hogy felvilágosítsák a hívők táborát a közösségben magában rejlő hatalomról és olyan ügyekről, mint a bankok „redlining” tevékenysége [az a folyamat, amelynek során a bankok és más intézmények megtagadják a jelzálogkölcsönök vagy rosszabb kamatlábak nyújtását kimondottan a környéken élő ügyfelek etnikai összetétele alapján - a szerk.], vagy a közegészségügyi és szolgáltatási rendszer hiányosságai. Nincs tudomásom hasonló hatékonyságú egyházi programról, mint

a Latin-Amerikában gyakorolt „kritikai lelkiismeret” módszere, melyet kimondottan első lépésként alkalmaznak közösségek szervezésére. Szintén nincs tudomásom ennyire kreatív stratégiáról a társadalmi igazságosság témájában. Weber „elektív affinitására” a legtükéletesebb példák a közösségszervezés és a szomszédságok valamint az egyházközségek közötti ügyekkel foglalkozás. Az egyházközségek és szomszédságok – legalábbis belvárosokban – együtt állnak vagy buknak. Fennáll a veszély, hogy ez az eszköz, amely amúgy remekül használható helyi szintű hatalom megerősítésére, képes ugyanakkor saját maga „taktikai provincializmusára”, azaz alkalmatlan arra, hogy az emberek konkrét fájdalmait az igazságtalanság nemzeti és nemzetközi struktúráinak elemzésével összekapcsolja.¹³

A közösségszervezés eszközt biztosít a helyi gyülekezetek számára ahhoz, hogy elindítsák az embereket az aktivizmus útján, hiszen a tagok önérdekeivel kezdődik minden. Olyan ügyekkel foglalkozik, amik helyi érdekűek és megnyerhetőek. Átível a liberális, mérsékelt és konzervatív értékeken.

Amint a gyülekezet tetterekészen nekivág, többet semmi sem állíthatja meg, hogy egyre nagyobb dimenzióban lássa meg érdekeit, és az összefüggést a helyi szintű, nemzeti vagy éppenséggel nemzetközi szintű témák között.

Ez a szélesebb perspektíva természetesen hosszabb távú projekt. Vannak, akik sosem fognak a végére érni. Azonban ez nem kell, hogy kizárja annak a létjogosultságát és helyességét, hogy egyáltalán belevágjanak.

¹³ John Coleman, *An American Strategic Theology* (New York/Ramsey: Paulist Press, 1982), pp. 269-270.

HARMADIK FEJEZET

HATALOM: A JÓ SZÁNDÉK KEVÉS

Mert nem beszédből áll az Isten országa, hanem erőből.

1Kor 4:20

Az erő megszerzése és használata a másik nehezítő tényező az önérdek koncepcióján túl, amivel az amerikai gyülekezeti aktivizmusnak szembe kell nézni... és ennek jó okai vannak.

Életük során az amerikaiak tanúi lehettek már mivel jár, ha a politikai, vállalati, szakszervezeti vagy vallási hatalom rossz kezekbe kerül. Ilyen tapasztalatokkal nem nehéz megérteni, miért húznák be azonnal a nyakukat a gyülekezetek, amint elhangzik a „hatalom” szó. Lord Acton képlete mindannyiunk emlékezetében élénken él: „A hatalom megront, a korlátlan hatalom pedig korlátlanul megront. A nagy emberek szinte mindig rossz emberek.”

És mégis, ott van az a másik hasonlóan egyértelmű igazság, miszerint hatalom nélkül nem áll módunkban valóra váltani elképzeléseinket a világról, sem értékeinket megvédeni. A Webster-szótár definíciója alapján a hatalom se több, se kevesebb, mint „a cselekvés képessége”.

Tehát egy gyülekezetnek, ami elszántan törekszik a világot alakítani, nincs más választása, mint hatalmat szereznie magának és híveinek egyaránt.

Richard Johnson lekipásztor így látta a problémát *Reflections on Self-Interest and Power: A Theological Justification for Community Organization (Reflexiók az önérdekről és a hatalomról: teológiai visszaigazolás a közösségszervezés szükségességéről)* című monográfiájában:

Meg kell vizsgáljuk tehát a hatalom használatával szembeni averziókat... nem más ez, mint annak felismerése, hogy a hatalom felelősség. Ha van hatalmam, kötelezve vagyok, hogy jó célra használjam fel. Megtagadom hát a hatalmam

*létezését, nehogy használni legyek köteles. Így lesz a hatalomtól való menekülés a felelősségtől való meneküléssé.*¹⁴

AZ AMERIKAI DEMOKRÁCIA

Először is, elemezzük kicsit Lord Acton problémás aforizmáját az amerikai politikaelmélet kontextusában. Kezdjük itt: senki sem ad teljeskörű hatalmat a helyi gyülekezetek kezébe. A történelem már bebizonyította az abszolút hatalom veszélyét – kimondottan „vallásos” értelemben. Az aggodalom azonban teljesen nevetséges ez esetben. Nem az a probléma, hogy vajon nem bírnak-e túlzott hatalommal egyes amerikai gyülekezetek. Legtöbb esetben egyáltalán semmiféleképpen sem rendelkeznek.

Ez által kimaradnak az amerikai fékek és egyensúlyok rendszeréből, melyet James Madisonhoz hasonló emberek vázoltak fel a *The Federalist Papers* cikk- és esszégyűjteményben. A fékek és ellensúlyok rendszerét olyan élesszemű megfigyelők, mint Alexis de Tocqueville és Jacques Maritain, így írták le, pl. a *Reflections on America*-ban:

*Óriási számban vannak ebben az országban mindenféle közösségek – önszerveződő csoportosulások, társaságok, egyletek, szakmai vagy vallási testvériségek, ahol az emberek erőiket egyesítik hétköznapi gondjaik és érdekeik elemi szintjén ... Az efféle szervezett gyülekezés, véleményem szerint, remek lehetőség a demokrácia biztos alapjainak megteremtésére...*¹⁵

Elődeink látták, hogy a demokrácia csak akkor működőképes, ha az egyes önértékeken alapuló csoportosulások – kereskedőktől kezdve gazdálkodókon át egészen az egyház képviselőiig – kiegyenlített helyzetben állnak, azaz egyik sem kerül a másik fölé vagy érzi azt, hogy a szükségleteire nincsenek tekintettel a demokratikus folyamat során.

Ahhoz, hogy biztosítható legyen ez az egyenlőség, minden egyes csoportosulásnak szerveződnie kellett, és rendelkeznie a hatalom ráeső részével. A (szándékosan vagy véletlenül) kimaradók elégedetlensége táptalajt szolgáltatott a köztársaság aláadásához.

¹⁴ Richard Johnson, *Reflections on Self-Interest and Power: A Theological justification for Community Organization* (St. Paul: Twin Cities Organization), p. 3.

¹⁵ Jacques Maritain, *Reflections on America* (New York: Gordian Press, 1975), p. 162.

Az olyan csoportok, akik kisemmizve érezték maguk – feketék, ipari munkások, spanyolajkúak, nők – kénytelenek voltak tömegtüntetések rendezésével megfogalmazni követeléseiket az amerikai álomról. Minden egyes esetben számos nemzeti vallási testület helyi gyülekezetekkel karöltve sietett segítségükre.

A modern társadalom az alapvető családi és spirituális értékeket pusztító hatásával szemben a helyi gyülekezeteknek nincs sok választása, mint a közösség-szervezés által biztosítani a méltó helyet értékeik számára a demokratikus olvasztótégelyben.

A közgazdász Lester Thurow-hoz hasonló neoliberálisok azon az állásponton vannak, hogy az efféle önérdékeken alapuló csoportoknak épp csak annyi erejük van, amivel késleltetni tudnak bizonyos döntéshozatali intézkedéseket, a saját céljaikat nem tudnák végigvinni. Thurow a *The Zero Sum Society (Zéróösszegű társadalom)* című munkájában úgy érvel, hogy a politikai bénultság olyan szintjére érkezünk, ahol az összes érdekcsoport tagadja a többi törekvéseit:

Azáltal, hogy mindenki be lett védve, nem maradtak sem kötelességtudó, sem pártatlan állampolgárok, akik működtetnék a demokratikus gépezetet. Speciális érdeklőbbik uralkodnak és egytől egyig speciális érdekek állnak a háttérükben. A döntéshozatal képessége hosszas ellentmondásos folyamattá vált, amibe útközben mindenki kimerül a végsőkig és senki sem nyerheti meg a hosszútávfutást. A költségek emelkednek, új projektekre nincs mód, a régieket pedig nem lehet átalakítani.¹⁶

Ez a bénultság túlságosan jelenkori probléma ahhoz, hogy Thurow azt a következtetést vonhassa le, miszerint az önérdéken alapuló szerveződés nem a legsikeresebb alap a demokráciához. Hol voltak Amerika kétszáz éves történelme során az kötelességtudó és pártatlan állampolgárok, akik működtetnék a demokratikus gépezetet”? Ez egy olyan mítosz, amit középiskolai társadalomismeret órán tanítanak – és túl sok vallási gyülekezetben.

Történelmileg nézve az egyéni érdekcsoportok azok, amik valaha is garantálni tudták, hogy ügyeiket nemzeti szintű témákká emeljék. A társadalombiztosítás, a női egyenjogúság,

¹⁶ Lester Thurow, *The Zero Sum Society* (New York: Basic Books, 1980), p. 24.

a polgárjogok és a munkajog csak egy pár példa arra, mikor csoportok az egész állam számára jótékony változást hoztak önállóan rendezett akció során.

Bár Thurownak igaza lehet hamarosan elkövetkező nemzeti gyengélkedést illetően, nem érti meg vagy nem akarja bevallani azt, hogy mindenkit egyformán megillető vétőjog az előfeltétele annak, hogy bárki részt vegyen bármilyen olyan megegyezésben, ami hatással lesz az ország jövőjére.

Az a tény, hogy a vallási csoportosulások nagy részének még csak annyi vétőjoga sincs, mint az üzleti, szakszervezeti, mezőgazdasági, katonai, polgárjogi érdekcsoportoknak, csak azt mutatja igazán, mennyire távolra kerültek az egyházak a demokrácia építésétől.

Az állítás, miszerint „a hatalom megront”, igaz, és nincs Amerikában olyan szervezett csoportosulás, amely ne lenne valamilyen módon romlott. Csak azok, amik nem szervezett keretek közt léteznek – és ilyen módon nem tesznek semmit – tiszták.

Emil Fackenheim rabbi írta le kétélű kardként a hatalmat „A Jewish View of Religious Responsibility for the Social Order” (A társadalmi rendért való vallási felelősség zsidó szemmel) című cikkében:

Minden társadalmi szerveződéshez szükség van hatalomra. Azonban a hatalom erkölcs nélküli, mielőtt erkölcsössé lehetne tenni, és feltételezhetően mindig is meg fogja őrizni ezen erkölcs nélküliségének egyes aspektusait, sőt erkölcstelenségét.... (A vallásos emberek) megtagadhatják teljesen a hatalom bárminemű használatát, azért, hogy hűek maradhassanak a prófétai küldetéshez; de ezzel pedig saját erőfeszítéseiket teszik hatástalanná.... Vagy pedig a prófétai küldetés jegyében tesznek szert hatalomra, ami megköveteli a megvalósítást. Ekkor viszont tudatában kell lenniük, hogy kompromittálódni fognak, és ettől a vallásos motivációjuk nem fog védelmet nyújtani.¹⁷

Sokszor nem tudjuk a hatalom gyakorlását a hatalommal való visszaéléstől elkülöníteni. A hatalom megront, csakúgy mint a pénz, a szex, a jó megjelenés és a televízió. Ez azt jelenti, hogy a jószándékú embereknek óvatosnak kell lenniük és kritikusnak cselekedeteikkel kapcsolatban – és a szándékaikkal is. Ahogy Johnson atya rámutat, „... az

¹⁷ Emil Fackenheim, “A Jewish View of Religious Responsibility for the Social Order,” in Earl Raab, ed., *Religious Conflict in America* (New York: Anchor Books, 1964), pp. 134—135.

emberek abbéli hiányossága, hogy használják a rendelkezésre álló hatalmukat, elkerülhetetlenül növeli azokét, akiknek már van hatalmuk. A hatalom nem használása tehát felelőtlen, gyáva dolog és – megintcsak – cinkosság a társadalmi igazságtalanságokban.¹⁸

És ha „a nagy emberek majdnem mindig rossz emberek”, ez csak még nyomósabb érv a családok és gyülekezetek számára, akik a fiataljaiknak példát próbálnak mutatni, hogy időben cselekedjenek és pár jó embert maguk közül állítsanak a helyükre.

ÉRTÉKREND

Az „értékrendünk” akkor is az értékeinket jelenti, ha nem vagyunk hajlandók szerintük cselekedni és harcolni értük? Louis Raths, Merrill Harmin és Sidney Simon – három iskolai tanító, akik ezt a kérdést boncolgatták *Values and Teaching (Értékek és tanítás)* című könyvükben – azon a véleményen vannak, hogy az efféle tettekben rejlik a szó igazi definíciója:

Ahol értékrendről beszélünk, ott, hisszük, ennek a hétköznapi életben, a viselkedésünkben való megmutatkozásáról is beszélünk. Érdemes utánaolvasnunk a dolgoknak, amiket értékesnek tartunk. Érdemes lehet olyan barátságokat kötnünk vagy éppen olyan szervezetek tagjaivá válnunk, melyek ezen értékeken alapulnak. Pénzt is költhetünk az értékeinkre. Időt és energiát is teszünk félre rájuk. Röviden, ahhoz, hogy egy értékrend képviselve legyen az életünkben, ki kell hatnia az életünkre. Semmi sem számít értéknek, ami valójában nem ad irányt a való életnek. Azt az embert, aki beszél valamiről, de sosem cselekszik aszerint, a mi definíciónkban más motiválja, nem az értékrendje.¹⁹

Egy kézzelfogható példa lehet a mai világból egy olyan dolgozó szülőpár, akik bár arra oktatják gyermekeiket, hogy a spirituális és emberi kapcsolatok mindennél többet érnek az életben, eközben mégis soha idejük egymásra, a családjukra, a barátaikra vagy a gyülekezeti életre. Nem számít, mit *beszélnek* az értékeikről, mindenki számára világos –

¹⁸ Richard Johnson, loc. cit.

¹⁹ Louis Raths, Merrill Harmin, and Sidney Simon, *Values and Teaching*. 2nd ed. (Columbus: Charles E. Merrill Publishing Company, 1966), p. 28.

főleg a gyermekeiknek –, hogy a pénz és amit azzal meg lehet vásárolni, vagy a hivatásuk presztízse, vagy éppen az izgalmas munkájuk az, amit elsősorban értékesnek tartanak.

Vegyük George Clements atya példáját, egy fekete katolikus papét Chicagóból. Az értékrendje és az erről szóló prédikációi egyenes folyományaként Clements atya örökbefogadott egy fiatal fekete fiút. Ezután kihívott fekete családokat – feltűnő sikerrel –, hogy kövessék példáját. A cölibátust fogadott pap tettének bölcsességét örökké lehet vitatni, de kevesen állíthatnák, hogy nem hitt őszintén az értékrendjében.

Számos tanulmány dokumentálja a családot, mint az értékrend alapjának összeomlását. A legtöbb elmélet szubjektív, pszichológiai, társadalmi vagy spirituális hiányosságokat nevez meg okokként, vagy részben mulasztásokat ró fel a családoknak maguknak. Kevesen vizsgálják az objektív, külső nyomást, mely a családi egységet éri. Christopher Lasch úgy azonosította ezt, mint „a narcisztikus kultúra” egyik jelenségét.²⁰

Organizing for Family and Congregation (Közösségszervezés a családért és gyülekezetért) című pamfletjében az Industrial Areas Foundation így foglalt állást:

A közvetítő önkéntes intézmények – beleértve az egyházakat – gyengék az erőviszonyaikat összemérve a hatalom képviselőivel. Ennek következményeként a középsők összeomlanak zavarodottságukban. Ennek az országnak a gazdasági és politikai közepét szárazra szívja egy vákuum-szerű erő – egy hatalmi és értékrendi vákuum. Ebbe a szívóerőbe kerültek bele az óriásvállalatok, a tömegmédia és a „jóakaró” kormányzat is. Ezek az intézmények nagyrészt maguk hozták létre a vákuumot, mert az egyházak és szakszervezetek nem voltak felkészülve az új intézményi berendezkedésre és technológiákra, melyek elárasztottak minket a második világháború óta. Így átadtuk az életünk nagy része feletti kontrollt (sok olyan feladattal, melyeket azelőtt a családok végeztek) „szakértőknek” és „specialistáknak”, akik valójában csak a kapzsiság és a mértéktelen hatalom intézményeinek kirakatbábui. Saját kezükben összpontosuló hathatós intézményesített hatalom nélkül a családok és egyházak visszahúzódnak,

²⁰ Christopher Lasch, *The Culture of Narcissism* (New York: W.W. Norton and Company, 1978); lásd továbbá *Haven in a Heartless World* (New York: Basic Books, 1977).

*rágalmaznak, egymásra mutogatnak, vagy éppen kísérletezgetnek múltó divatokkal
– figyelmen kívül hagyva történelmük és erejük.*²¹

Magára a gazdaságot nézve, a család intézménye összeomlóban van. Valódi dollárokra váltva a családi átlagkereset csökkenést mutat az elmúlt 10 évben. Azonban a reklámpar által hajtott fogyasztói mentalitásnak való megfelelés mindkét szülőt visszaküldte a munkahelyre – gyakran mindkettőjüket két állásba is. Az adósságok dupla számjegyű kamatlába sok családot pénztermelő gépekké változtatott.

A különféle kulturális hatások, mint a televízió, illetve a drogok olyan kifinomultsággal és technológiával léptek porondra, hogy egy átlagos család nem veheti fel a harcot velük.

Mindeközben a családok körbenéznek, és mit látnak? Azt, ahogy a szomszédság széthullik, ahogy az oktatási rendszer csődöt mond, ahogy a közlekedés lassan leáll, közben pedig a bűnözés egyre növekszik.

Ezen nyomások a családra gyakorolt hatása kiszámítható: veszekedések, alkoholizmus, droghasználat, válások, fiatalkorú bűnözés, erőszak. Nem csoda, ha a család intézménye egy olyan értékrend fölött vívott harcokban őrlődik fel, ami már régen elveszett. Ahelyett pedig, hogy szövetségesekké válnának a harcban, gyakran maguk a gyülekezetek is csak egy újabb szigorú ítélethozó, nyomásgyakorló szerepében vannak jelen.

A családnak nem áll hatalmában kihívást intézni a nála jóval nagyobb, és őt ledaráló intézményekkel szemben, mint a gazdaság, a kultúra, vagy a kormányzat. Ahogy Hallihanék, Chartrawék és Schutzné is segítségre szorultak a gázvállalattal, az autópályaépítőkkel és az ingatlanfejlesztőkkel szemben, minden családnak szüksége van egy közvetítőre, akiben megbízhat, ha támogatásra szorul az értékrendekért vívott harcban. A többségnek ez lehetne a gyülekezet.

Gondoljuk csak át: a gyülekezet osztozik az alapvető értékrenden a családokkal és élvezi a bizalmukat; forrásokkal rendelkezik segítségnyújtáshoz (főleg, ha szövetségre lép hasonlóan gondolkodó csoportosulásokkal); sőt a gyülekezet még rendelkezik a teológiai alapokkal is, melyek segítik a közbelépést.

²¹ Industrial Areas Foundation, *Organizing for Family and Congregation* (Huntington: Industrial Areas Foundation, 1978), pp. 3-4.

Ahhoz azonban, hogy több jót, mint rosszat tegyen a családdal, a gyülekezetnek kompetensnek is kell lennie. Ez alatt azt értem, hogy ki kell dolgoznia a módot, amivel a legtöbb „cselekvő kapacitást” kifejleszti magában a segítséghez.

HATALOMELEMZÉS

Az újonc aktivisták buzgalmukban el szokták követni azt a hibát, hogy olyan vitákba keverednek, amit nincs esélyük megnyerni; vagy olyan célpontokra támadnak, amelyektől hiába várnak megoldás; esetleg olyan taktikákat próbálnak bevetni, melyeknek a legkisebb hatása sincs az ellenfelükre. Mindegyik ilyen hiba ugyanabból a hiányosságból ered: a hatalom hibás elemzéséből.

A hatalomelemzésnek két oldala van: az övék és a tiéd. Egyfelől, egy szervezetnek meg kell tanulnia, hogyan derítse ki, kinél van a hatalom arra, hogy követeléseinek meg tudjon felelni. Másfelől, a szervezetnek tisztán láthatóvá kell tennie, mennyi hatalommal bír valójában, vagy mennyinek van híján adott pillanatban.

A hatalomelemzés tulajdonképpen mindössze egy nagyméretű papírlap. Egy nagyon jól elkészített talán be is borítja a szervezet főhadiszállásának a falát. Három dolog áll rajta:

1. *Nevek*: azon fő intézmények vagy egyének nevei, akik hatással vannak – vagy lehetnének – egy adott közösséget érintő döntéshozatali folyamatra. Alattuk, nyilvánvalóan, a polgármestert és a kormányzót, a főbb bankokat és szolgáltatókat, ingatlantulajdonosokat és -ügynököket, stb., értjük. Talán kevésbé nyilvánvalóan, de lennének még támogatók és részvényesek, a szervezett bűnözés képviselői és drogterjesztők, püspökök és polgárjogi aktivisták – röviden, mindenki, aki hatalommal rendelkezik. Az elemzésben helyet kapnak a helyi gyülekezetek és a születőben lévő közösségi szervezet is.
2. *Karikák*: a nevek körül méretükkel jelölve az egyes nevekhez tartozó erőt. Sok szempontból ez a meghatározás csak szubjektív találgatás a külső nézőpontunk alapján, és mindenképpen változni fog az éppen vizsgált téma fényében. Ahogy a szervezet egyre kifinomultabb lesz, lehetővé válik annak pontos megbecslése, mennyit fognak nyomni az egyes szereplők egy adott pillanatban egy adott kérdéssel kapcsolatban.

3. *Vonalak*: összekötik az egyes neveket, jelezve a kapcsolati státuszt és azt, hogy jó vagy rossz kapcsolatban állnak-e a felek egymással. Ha egy ingatlantulajdonos fő támogatója volt a polgármester legutóbbi kampányának, ez fontos információ mielőtt a polgármesterhez fordulunk az illető állítólagos, a közösséggel kapcsolatos viselkedését boncolgatva. Nagyon hamar kiderül egy ilyen erőfelmérés során, hogy rengeteg vonal alig pár forrásból indul ki. Ezek a „kiskirályok” a közösség berkein belül, akikkel muszáj lesz foglalkoznunk, ha egy szervezet sikerre akarja vinni.

A hatalomelemzésnek ez a módja egy növekvő, élő eszköz, aminek segítségével a közösségszervezés megtervezheti a lépéseit. Megmutatja, hol kell megívni a csatákat és ki lehet a potenciális szövetséges ebben. Cselekvési tervet csupán, nem maga a cél – ellentétben azzal, ahogy sokan gondolják.

Például DuPage megyében, Illinois-ban a DuPage-i Polgárok Szervezete arra használta a hatalomelemzést, hogy kiderítse, hogy a megyei kincstárnok közpénzeket helyezett banki letétbe személyi kölcsönért cserébe, ezzel finanszírozva különféle ingatlanbefektetéseit. A szervezet erre rászabadította a bankokat és a megyei tanácsot a kincstárnokra, akit végül eltávolítottak hivatalából és börtönbe küdték.

A hatalomelemzés lényege annak megfigyelése, hogyan történnek valójában a dolgok – nem annak, hogyan kellene történniük. Semmi sem frusztrálóbb annál, mint azt végignézni ahogy egy jószándékú polgári csoportosulást arra kényszerítenek, hogy végigfeszengjen egy soha véget nem érő nyilvános ülést egy a közösség számára életbevágó ügyben, mindvégig tudva, hogy a döntést valójában a szomszédban, valakinek az irodájában hozzák meg; ráadásul valaki olyan, akinek nincs is hivatalos pozíciója: egy vezető ingatlanügynök, egy jó kapcsolatokkal rendelkező ügyvéd, vagy egy hatalommal bíró média tanácsadó.

Nem annyira nehéz feladat ezeket az információkat megszerezni. Rengeteg forrás áll rendelkezésre, amiből tájékozódni lehet arról, hogyan működnek a dolgok. Fontos azt is megtanulni, hogyan kell híreket olvasni: megőrizni kevésbé tisztának látszó, de összefüggéseket tartalmazó cikkeket későbbre; vagy a sorok között olvasni, keresve, mit akar a riporter mondani, még ha a szerkesztő nem is hagyja. A legjobb kiegészítői a hatalomelemzésnek azok, amiket maga a szervezet tesz hozzá. Ahogy egyre több kérdés megoldódik, a szereplők közti viszonyrendszer is kirajzolódik: abból, ahogy egymásról nyilatkoznak, az alapján, hogy ki kinek a pártját fogja bizonyos ellentmondások során, vagy éppen ki kit ad fel. Ha ezek az összefüggések mind rendszerezve feljegyzésre kerülnek az

erőfelmérés során, a szervezet – és tagszervezetei – idővel pontos képet kapnak arról, hogyan zajlik a döntéshozatal a közösségen belül, és miféle erőket kell mozgósítani, hogy mások meghallják a hangjukat.

EGY PÉLDÁZAT A HATALOMRÓL

Ha kicsit hátrahagyod a csillogó új irodaépületeket Pittsburgh belvárosában, melyeket számottevő köz- és vállalati pénzből és erőfeszítésből hívtak életre a „Reneszánsz 1 és 2” programok során, és teszel egy kiruccanást a szomszédba, megláthatod azokat a munkásokat családjaik körében, akik felépítették azt az ipart, ami lehetővé tette a belváros létét.

Amit a pittsburghi hatalmi rendszer tett a Bloomfield/Garfield városrészrel, jól bemutatja, mennyire elfogadhatatlan az, ha mások kényére-kedvére hagyják egy közösség jövőjét.

A történet azzal kezdődött, hogy egy hatalmas, alacsony jövedelmű lakóknak szánt felhőkarcolót húztak fel az egyetlen lakóövezet kellős közepén; majd jött egy sikertelen épület felülvizsgálati-program, ami számos régóta ott élő lakó kitelepítését eredményezte; végül a kommunális szolgáltatások szisztematikus kivonása is megtörtént. Bloomfield/Garfield pedig sok egyéb városrészhez hasonló sorsra jutott: megindult a teljes pusztulás felé.

Egy kreatív és bátor pap, Leo Henry atya – a St. Lawrence O’Toole katolikus plébánia pásztora – azonban úgy döntött, felveszi a kesztyűt. Henry atya a közösségszervezés eszközához fordult a városrész egyetlen reményeként.

Első akciója egy jelölttalákozó szervezése volt a parókia nagytermében, ahova több embert és politikust toborzott össze, mint, amit Bloomfield/Garfield évtizedek óta látott. Azon az estén háborút hirdettek és megszületett a Bloomfield/Garfield Testület.

Megkezdődtek a napi rendszerességű tömegtüntetések, demonstrációk, és a városháza időszakosan ismétlődő megszállása. Lassacskán a városrész elkezdte megkapni a neki kijáró figyelmet és szolgáltatásokat.

Van Garfield-ben egy főutca, a Penn sugárút. Egykor nyüzsgő üzleti negyed tele kis boltokkal, ami már hanyatlásnak indult, mint annyi hasonló kis utca az egyesült államokbeli nagyvárosokban. Hervadásának egyik oka volt a vezető kiskereskedők és pénzügyi intézmények döntése, akik arra jutottak, inkább mutatósabb kis külvárosi plázákba költöznének át.

Henry atya figyelmét a Penn sugárútra fókuszálta, és úgy vélte, soha nem térhet vissza régi fényéhez egy bank nélkül. Jól gondolta, de amikor kikérte a véleményem a csoport szervezőjének minőségében, én nem gondoltam, hogy elegendő erejük lett volna a – és nem voltam meggyőződve, hogy valaha lehetne – ahhoz, hogy egy bankot visszaköltöztessenek oda. Azt javasoltam, inkább egy hitelszövetkezet indításán gondolkozzanak el.

„Semmiképpen” – erősködött Henry atya. „Nincs nekünk szükségünk holmi ócska hitelszövetkezetre; nekünk egy teljeskörű szolgáltatásokat nyújtó bank kell. Csak ugyanolyan nyomást kell gyakorolni a bankokra, mint a városházával tettük.”

Elmagyaráztam Henry atyának, hogy a bankok ritkán állnak le tüntetői csoportokkal és demonstrációkkal tárgyalni, mint ahogy a politikusok szokása. Ha valóban egy bankot akart a Penn sugárútra, arra egy mód volt: kisakkozni a szervezeti hatalomelemző papíroson, ki kivel áll egy oldalon és ki ki ellen.

És így is tett. A Metropolitan Civil Szervezetnél dolgozó Patrick Battel szervezővel és további vezetőkkel: Marie Miller, Aggie Brose, Al Heyl és Pat Maloney társaságában a Bloomfield/Garfield Testület beszervezett minden egyént, intézményt és vállalkozást a városrészben, és feleltette őket, hogy bankot váltanak annak a banknak javára, amelyik hajlandó lenne fiókját visszaköltöztetni a Penn sugárútra. 2,5 millió dollárt ígértek oda erre a célra.

Tudtuk bankárokkal folytatott tárgyalásokból, hogy ez nem lesz elegendő, így felkeresték a megyei kormányzatot is, és rábírták 3 millió dollár felajánlására, közpénzek formájában. Aztán a városi kormányzat is hasonlóan cselekedett.

Végezetül behívták a bankárokat.

A tárgyalásokat ötszáz ember előtt folytatták le. A választás hamar Nyugat-Pennsylvania két legnagyobb pénzintézetére szűkült, a Mellonra és Equibankra – egyikük sem kívánta elveszíteni a letéteket, sem a PR-értékét annak, hogy őket választották mint „a közösséggel tárgyalni hajlandó” bankot. Eddigre már mindkettő fejvesztve kereste a számára megfelelő bérleti helyet a Penn sugárúton.

A Mellon arrogáns fenyegetőzésbe kezdett, mondván akkor is megnyitja fiókját, ha megegyezik a szervezettel, ha nem.

Az Equibank meglátta a lehetőséget abban, ha a közvélemény szemében győzedelmeskedik a Mellonnal szemben, és komolyan, tisztelettel bánt a városrész vezetőségével.

Nem nagy meglepetés – a szervezet az Equibankra szavazott. Aláírtak egy megegyezést, megnyitott a fiók, az emberek áthozták a pénzüket, a bank pedig elkezdett hitelezni a környékbeli családoknak és vállalkozásoknak, és a városrész lassan elkezdett újra felzárkózni.

Ez igazi szerveződés volt, igazi hatalom, és igazi változást hozott.

Sosem lett volna lehetőség rá a helyi gyülekezet bevonása nélkül, ami biztosította magát a kezdeményezést, a pénzügyi támogatást, a hitelességet, a vezetőséget, a találkozóhelyet, és a spirituális alapot a szervezési erőhöz.

NEGYEDIK FEJEZET

SZERVEZŐDÉS: EGY MOZGALOMMAL NEM ÁLLSZ LE VITÁZNI

Ezután Mózes és Áron bementek, és azt mondták a fáraónak: „Ezt üzeni az Úr, Izrael Istene: Engedd el népemet, hogy áldozzék nekem a pusztában!” Ám az így felelt: „Ki az az Úr, hogy hallgassak szavára, és elengedjem Izraelt? Nem ismerem én az Urat, és nem engedem el Izraelt!

Kiv 5: 1-2

Még azok a gyülekezetek se mindig tudják, hogyan jussanak hatalomhoz, akik ezt az eszközt választják családjaik és közösségeik védelmében. A hatalom megszerzése a közösségszervezésen keresztül valósítható meg leginkább.

A történelem során mindig is a szerveződés volt a megoldás, mikor az emberek valamire nagyon vágyakoztak, mikor elégük lett a kiszolgáltatottságból, mikor az alapvető értékeiket érte fenyegetés. Így születtek a különböző méretű és formájú szervezetek: kormányok, hadseregek, vállalatok, politikai pártok, szakszervezetek, ügynökségek, társaságok, egyházmegyéik, gyülekezetek.

A „Some Reflections on the Catholic Experience in the United States” (Néhány megállapítás az egyesült államokbeli katolikusságról) című cikkben David O'Brien történész így nyilatkozik:

Hiába az összes a keresztény társadalmi rendet taglaló beszédünk harminc évvel ezelőttről, vagy a mai prédikációk a perszonalizmusról és felszabadulásról, programjaink mégis akkor a legsikeresebbek és leghatékonyabbak, amikor elfogadják és együttműködnek a pluralisztikus érdekcsoport-rendszerekkel, amelyeket a társadalom piaci mentalitása hívott életre. Az egyháznak továbbra is biztosítania kell támogatását az etnikai kisebbséget képviselő latin és fekete tagjai

*számára, nekik pedig cserébe meg kell érteniük a múlt leckéit. Ameddig össze nem fogják a saját embereiket, és létre nem hoznak közös célokat és kollektív intézményeket, addig semmi esélyük. Amerikában senki más nem csinál bármit elyetted. A piacon játszott játék neve: hatalom. Senki sem osztja meg igazán szívesen; akkor egyedül, amikor a másik oldalon állók bele tudják őket kényszeríteni.*²²

Egy helyi, földrajzilag meghatározott körleten belül – legyen az egy nagy kiterjedésű lakóövezet, egy városrész vagy egy nagyvárosi vidék – egy módja biztosan van annak, hogy egy gyülekezet megnövelje az erejét, ez pedig a közösségszervezés. A közösségszervezés nem más, mint arra való próbálkozás, hogy az adott térségben összekössék a már létező polgári, vallási, üzleti, szakszervezeti, szolgáltató és önkéntes szervezeteket egy olyan új platformmá, ami képes tárgyalásokat folytatni tagjainak érdekvédelmében más hatalmi intézményekkel.

Az ilyen fajta szervezeteknek számos fontos vonása van, amik megkülönböztetik őket egyéb polgárokat tömörítő törekvéstől.

1. *Vezetés.* Egy jól működő közösségi szervezet vezetősége nem egy emberen alapul, hanem kollektívaként működik, azáltal, hogy a demokratikus döntéshozatal a jellemző és a kulcspozíciókat szabadon cserélik egymás között a tagok. Ezzel megakadályozza, hogy a kezdeményezés egy személytől függjön, vagy hogy minden a feje tetejére álljon a vezető távozása vagy politikai ambíciói esetén. A közösségszervezés vezetősége jól képzett kell legyen azon a téren, ami szükséges egy nagyméretű szervezet működéséhez. Ahelyett, hogy lefölné a legtalpraesettebb gyülekezeti vezetőket, új vezetőséget kell kitermeljen, akik nemcsak a közösség számára hasznosak, hanem magának a gyülekezetnek is.
2. *Tagság.* A közösségszervezés tagsága elsősorban nem egyének számára nyitott, sokkal inkább már létező közösségi csoportosulásokból kell történjen a toborzás. Senkit sem szabad kizárni, hacsak nem kibékíthetetlen érdekellentétekről van szó (tegyük fel egy politikai pártról a háttérben), vagy

²² David O'Brien, "Some Reflections on the Catholic Experience in the United States," in Irene Woodward, ed., *Catholic Church: United States Experience* (New York/ Ramsey: Paulist Press, 1979), p.33.

ha nem felelnek meg a csoportosulás alapelveinek (például egy nyíltan rasszista csoport). Sok munkát kell fektetni abba, hogy folyamatosan informáljuk a tagokat a szervezet tevékenységéről, viszont ezt mindenképp meg kell tenni, hogy fegyelmezettek és a szervezethez hűek tudjanak maradni még ellentmondásos helyzetek viharában is.

3. *Ügyek.* A közösségszervezés feladata, hogy képes legyen egyszerre több problémával is megbirkózni. Ez vonzóbbá teszi mások szemében és emeli a hatékonyságát. Ugyanakkor a szervezeteknek gondosan kell megválogatniuk, hogy olyan ügyeket tűzzenek a zászlajukra, melyekre elegendő erejük áll rendelkezésre belátható időn belül. A legtöbb tagcsoportnak nincs ideje vagy türelme sem idealista, sem szimbolikus célokért harcba menni. A fő céljuk – és a motivációjuk a közösségszervezésben való részvételre – az, hogy kézzelfogható győzelmet arassanak és valós javulással szolgáljanak a családjaik és a környezet számára.
4. *Cselekvés.* A közösségi szervezet nem pihen. Állandóan cselekszik, ezzel biztosítva a győzelmet, ami a jövőbeli sikerek záloga, ez a cselekvés forgatja a kapcsolati tőkét a szervezeten belül, ez fejleszti a vezetőket, ez alakítja a szövetségeseikkel a viszonyt, és ez biztosítja a szervezet energiaforrását is. Ez a cselekvő erő megmutatkozhat kis kutatócsoportok formájában, vagy éppen több ezer fős találkozókban. Azok a szervezetek, akik csak ülnek a babérjaikon, hamar el lesznek feledve a modern társadalom média-centrikus tudatában.
5. *Pénz.* A közösségszervezésnek saját büdzsével kell rendelkeznie, ha hatékony kíván maradni. Ez az önellátás adja meg a szervezet stabilitását ahhoz, hogy ki tudjon tartani hosszabb csaták során, és a függetlenséget, ami a jelentős győzelmek eléréséhez szükségeltetik. A pénz nagyrészenek tagsági járandóságból kell származnia, a többinek pedig adománygyűjtésből. Ez kiemelkedően fontos és ugyanakkor nagy kihívás olyan gyülekezeteknek, akik a saját pénzügyeik átlátásával is küszködnek. Mindenesetre, semmiképpen sem szabad elfogadniuk pénzt a kormányzattól vagy alapítványoktól, hiszen ezáltal ezek irányítása alá kerül.

MOZGALMAK ÉS CIVILEK

A legtöbb gyülekezet kevés tapasztalattal rendelkezik ezeket a fent leírt komolyabb közösség szerveződési elvekről. Ha bármiféle szervezethez közük van egyáltalán, azok általában apró polgári szervezetek vagy nagy tömegmozgalmak.

Minden szomszédság rendelkezik egy lakókat tömörítő egylettel. Ezek általában kis létszámúak, és egészen magánjellegű problémákkal foglalkoznak, mint a hulladékgyűjtés vagy a hőeltakarítás. Nincs rálátásuk a közösség vagy a helyi családok problémáira, és még csak meg sem próbálják tettetni, hogy vezetői tréningeket tartanának, vagy szövetségesekkel építgetnék a kapcsolatot. Általánosságban nincs pénzük és sem nem keresik, sem nem nézik jó szemmel a gyülekezeti tagság intézményét. Szinte minden esetben reaktív csoportok és gyakran reakciószak is.

Az én saját lakóközösségemben Queensben, New Yorkban a helyi lakosok egylete egy esetben megvétózott egy a katolikus jótékonyági szervezetek és egyházak községük támogatását élvező tervet, hogy idősök otthona épüljön az egyházkerület tulajdonában lévő üres telkeken. Ez az ellenállás itt csakis arról szólt, hogy a projektnek szövetségi támogatás volt ígérve és ezáltal bárkinek bármiféle etnikai hovatartozással a lakóközösségen kívülről lehetősége lett volna csatlakozni. Az ilyen polgári csoportosulásoknak sokszor a változásokkal szembesülve az ünneprontók szerepe az egyetlen, ami juthat, hiszen jól tudják, ahhoz nincs elég hatalmuk, hogy a saját sorsukat irányítsák.

A mozgalmak világa szintén minden gyülekezet tagjai számára jól ismert közeg, mivel a felekezeti vezetők minduntalan igyekeznek bevonni őket olyan problémákba, mint a világszintű éhezés vagy a polgári jogok, a béke, vagy a környezetvédelem. A mozgalmak gyakorta szerveződnek egy karizmatikus vezető vagy egyetlen kérdés, esetleg a kettő együttese köré. A tagság szigorúan egyéni szintű – nem gyülekezeti. A cselekvés nemzeti vagy nemzetközi szintű, sokszor szimbolikus. A mozgalmak fennmaradása és hatásossága nagyban függ a média szeszélyeitől. Vannak mozgalmak, amiknek népszerűségük csúcsán van még pénzük, de aztán további pályafutásuk a fizetőképességük fenntartásáért folytatott harcról, illetve fennmaradásuk szükségességének igazolásáról szól.

A Vietnám Ügyében Tevékeny Klérus és Laikusok a vietnámi háború végével csak Tevékeny Klérus és Laikusok szervezete lett. A mozgalom folytatódott akkor is, mikor kiindulása okának már leáldozott, és látszólag megmagyarázhatatlanul sok időt töltött azzal,

hogy megindokolja létét és közben pénzadományokat gyűjtsön. Sok másik mozgalomról elmondható ugyanez az ideológiai spektrum teljes szélességében.

Aztán vannak a helyi „mozgalmak”, amikbe belekeveredik sok gyülekezet. Ezek általában krízishelyzetek során kerülnek elő, például egy bűnözési hullám vagy egy gyújtogatás-sorozat idején, amikor mindenki izgalomba jön, részt vesz néhány hisztérikus hangulatú gyűlésen, aztán lassan visszatér minden a szokott kerékvágásba. A pártok képviselői tartanak egy erre szánt pikniket, amin felszólalnak tudatában annak, hogy nem marad meg úgysem egy sem azokból a szervezetekből, akik majd számon kérhetik rajtuk, mit ígértek.

Azon gyülekezetek, amik részt vesznek a hasonló próbálkozásokban csalódottá és kiábrándulttá válnak. A hatalom, amire ezekből szert lehet tenni, elenyésző és hamar elillan. Semmit sem nyer vele a gyülekezet valójában. Épp ellenkezőleg, egy széleskörű, sok témára nyitott szervezet – ha jól van felépítve és azzal a céllal, hogy sokáig bírja – megadhatja a gyülekezet számára a komoly hatalom lehetőségét, és segíthet felhalmozni az erőforrásokat, ahelyett, hogy apasztaná őket.

ELISMERÉS

A hatvanas években volt egy vágyálmom. A békemozgalom kihirdette, hogy tízmillió amerikai mondta fel a biztosítási csomagját, és abba, hogy összes pénzét kiveszi a bankokból, illetve hogy az összes részvényüket eladják ugyanazon a napon, ha Johnson elnök nem hajlandó velük tárgyalásokba kezdeni a vietnámi háború befejezését illetően.

A kétségbeesett üzleti köröktől származó nyomás hatására Johnson beleegyezett a tárgyalásokba. Három prominens amerikait választottak meg a békemozgalom képviselőjének: Dorothy Dayt, Abraham Heschel rabbit és Martin Luther King, Jr. tiszteletest. Pár találkozót követően Johnson nem volt hajlandó lépni. A szóvivők azt a hírt terjesztették – szándékuk komolyságát demonstrálandó –, hogy százezer követőjük várhatóan másnap beváltja fenyegetését. És így is lett, pont olyan zavart előidézve a gazdasági rendszerben amilyen előrelátható volt.

Johnson ekkor komoly tárgyalásokba kezdett. Ahogy közeledett a nagyszabású fenyegetőzések beváltásának határideje, az elnök kapitulált és aláírt egy egyezményt minden katona hat hónapon belüli kivonásáról Vietnámból. Mind a tízmillió amerikai elfogadta ezt az egyezséget, mint a lehetséges legjobb megoldást, és be is fejezték az akciót. Az Egyesült

Államok pedig kivezette csapatait Vietnámból – évekkel azelőtt, hogy valójában megtörtént volna.

Azért volt ez csak egy álom, mert a békemozgalom nem közösségszervezési keretek között zajlott: hiányoztak az éléről az egyetemes elismerésnek örvendő vezetők, akik tárgyalásokba kezdtek volna érte; nem voltak fegyelmezett tagok, akik végig tudták volna vinni (vagy épp megállítani) a politikai vezetőkre irányuló cselekvéseket; és ami a leglényegesebb, nem mutatott érdeklődést kompromisszumra vagy tárgyalásos megoldásokra. Sokkal inkább egy kiáltvány volt egész: békét, most azonnal.

A mozgalmaktól eltérően a szervezetek azt keresik, mi lehetséges. Felfogják, hogy erejük véges, és hogy céljaik és vágyaik sokszor ellenkeznek olyan más, szintén hatalommal rendelkező személyekével és intézményekével.

Ismét David O'Brient idézem:

Mikor Saul Alinsky és katolikus barátai alkalmazták a szakszervezeti módszereket a közösségszervezésben is, kiderült, a város maga is egyfajta piactér. A nem szervezeten működő embereknek erejük sem volt; kizárólag az emberi erőforrások összeszervezése tették lehetővé a pénz vagy befolyás nélküli csoportosulásoknak, hogy a piac játékszabályai szerint vegyenek részt a politikában vagy a társadalomban. 1965-ben a szegénység elleni közösségi fellépésre válaszul indított háború során megkíséreltek forrásokat átemelni a közösségszervezés támogatására, de a politikai tét túl nagy volt. A kormány nem volt hajlandó újonnan életre hívandó csoportokat pesztrálni abban, hogy bekerüljenek a városi harctérre. Alinsky, elődjéhez, Gompershez hasonlóan, mindvégig tudta: egyedül azok a szervezetek érik meg az embereknek a fáradtságot, amiket saját maguk hoznak létre, egyedül azok a célok motiválják őket, amiket saját maguknak tűznek ki, és egyedül azok az tartós nyereségek, amiket a piacon folytatott harcok során érnek el.²³

A szervezetek számára a cselekvés egy eszköz a célhez. A cél pedig a már létező hatalmi központok általi elismerése annak, hogy számba kell venniük az új elemet a jövőbeli témák

²³ Ibid, p. 29.

vagy közösségek ügyében történő döntéshozatalok során. Az elismertség az első lépés, és gyakran a legfontosabb a tárgyaláshoz.

A tárgyalás az, ami miatt olyan fontosak a közösségszervezés alapvető elemei – a kollektív vezetőség, fegyelmezett tagság, sokrétű, állandó cselekvés és a saját tőke. Ezek segítik a szervezetet ahhoz a folytonossághoz és lendülethez, melyek a vitaasztalnál elfoglalt helyét biztosítják.

A tárgyalás képessége adja a közösségszervezés erőfölényét és nagyobb sikerességét a mozgalmakhoz képest, és azt, ami miatt a szervezeti forma végül valósabb változásokat tud elérni.

EGY PÉLDÁZAT A SZERVEZŐDÉSRŐL

Queens megye Long Island nyugati felén helyezkedik el Brooklynnal együtt. Több mint ötmillió lakosra osztoznak – jóval több emberen, mint egész New York City lakosságának a fele. És mégis minden szempontból – kulturálisan, pénzügyileg, médiaképviselőileg, közszolgáltatásilag, és politikailag – Brooklyn és Queens Manhattan rosszul tartott mostohagyermekai.

Queens kimondottan „szerencsésnek” számít New York két repülőterének, a LaGuardia és a JFK International helyszínéeként. A világ legforgalmasabb repülőterei közé tartoznak, és azzal együtt, hogy rengeteg queensi lakosnak biztosítanak megélhetést, hihetetlen sok problémát okoznak ugyanazon lakosoknak a zaj- és légszennyezéssel, közlekedési dugókkal, bűnözéssel, és a szomszédos lakóövezetek életére való kihatással.

A New York és New Jersey Légikikötő Igazgatóság iskolapéldája az olyan kvázi-kormányzati testületnek, ami olyan közmű-projektek kiépítésére és fenntartására specializálódik, melyekbe minimális beleszólása van a kormánynak vagy az állampolgároknak. Számos feladata közül egyik a New York-i repülőterek irányítása a várossal fennálló bérleti szerződés értelmében.

A Queens Citizens Organisation (QCO) egy gyülekezeti alapon működő szervezet, amit 1976-ban hoztak létre azzal a céllal, hogy Queens lakosságának eszközt adjanak a kezébe ahhoz, hogy a családjaikat és lakóközösségüket érintő külső hatásokba legyen beleszólásuk. A QCO-nak sosem állt érdekében, hogy ellenezze a JFK és a LaGuardia kialakítását. Ilyen álláspont képviselője ellenébe ment volna a visszafogott, családcentrikus tagok saját érdekeinek, illetve a résztvevő gyülekezetek kívánságainak. Sokan közülük légiforgalommal

kapcsolatos szakmában dolgoztak, akik pedig munka nélkül voltak, reményt kaptak a gazdasági megerősödéshez a környéken. Queens középosztálybeli adófizetői szintén értékelték a repülőtér sikeres üzemeltetéséből befolyó részesedést.

Azonban az sem állt a gyülekezet érdekében, hogy változatlan maradjon a történelmi kapcsolat a közösség és a Légikikötő Igazgatóság között. Az ezt megelőző ötven évben a légiközlekedés és -kereskedelem fellendülése a repülőterek folyamatos terjeszkedését eredményezték, mind fizikai, mind pszichológiai határátlépéssel a közösséggel szemben. Csak a Kennedy repülőtér a picike Idlewild Field-ből számos korábbi lakóövezetet lefedő területté nőtte ki magát, amíg ötezer holdassá nem vált: ez Manhattanen belül a 34. utca és a Battery Tunnel közti terület nagyságával egyezik meg. Mostanra mindkét reptér határos Queens lakónegyedeivel. Ami még rosszabb, a repterek ipari tevékenysége kiszivárgott a területen túlra – ezt segítik a Légikikötő Igazgatóság intézkedései is – a korábbi szomszédságokat raktáépületekkel feltöltve, elzárva utcákat és autópályákat kamionokkal és autókkal, járdákat és csatornákat megrongálva.

Ha találkozott valaha Dávid és Góliát, ez az a történet. Egyik fél a legrégibb, leggazdagabb és legnagyobb hatalmú állami hatóság az országban. A Légikikötő Igazgatóság négy milliárdos vagyonnal rendelkezett, 8500 fős személyzettel, két államban biztosított jogi képviselettel, és a világon legmagasabb színvonalú jogi, pénzügyi, média és politikai intézményekhez való hozzáféréssel. Irodái a varázslatos World Trade Centerben több emeletet is elfoglaltak, öt államra néző kilátással.²⁴

Amikor kezdetét vette a harc, a QCO huszonvalahány katolikus és protestáns egyház koalíciója volt, akik alig pár évvel azt megelőzően kezdtek közös munkába. Keservesen tudta előteremteni az éves 100.000 dollárt, hogy kifizethesse három fős személyzetét és az Industrial Areas Foundation számára a tanácsadói díjat. Én voltam akkoriban a vezető szervező. New York legtöbb hatalommal rendelkező intézményei a QCO-ra egyszerre tekintettek közönnyel és gyanakodva – beleértve a médiát is. Irodái egy régi rendház, a St. Thomas the Apostle Church harmadik emeletén foglaltak helyet Woodhavenben, Queensben.

A QCO a legtöbb polgári mozgalomtól eltérően alakult meg. Olyan gyülekezeteken alapszik Queens-szerte, akik szolgálatuk fontos eszközeként tekintenek rá, és akik súlyos összegeket költenek arra, hogy független maradjon. A QCO-t egy alapelvvel hívták életre:

²⁴ Anne Marie Hauck Walsh, *The Public Is Business: The Politics and Practices of Government Corporations* (Cambridge: MIT Press, 1980), pp. 12–13.

akkora hatalomra szert tenni, hogy még képes legyen elszámoltatni – a taggyülekezetei elveinek megfelelően – a különböző üzleti és kormányzati intézményeket, akik döntései kihatnak Queensre.

Ilyen intézmény volt a Légikikötő Igazgatóság is. Úgy volt kitalálva, hogy pontosan az ilyenfajta külső nyomástól jól el tudja magát határolni. A QCO-t alkotó gyülekezetek ötven éven keresztül figyelhették a közösségeik és családjaik összeomlását a LaGuardia és Kennedy repterek tervezetlen és számonkérhetetlen terjeszkedése során, melyet a Légikikötő Igazgatóság vezetett. Ha ezek a gyülekezetek be szeretnék volna bizonyítani, hogy számukra az emberi szükségletek ténylegesen fontosabbak, mint az anyagiak, akkor egyszerűen kénytelenek voltak ezt tetteikkel is alátámasztani. 1980-ban eljött a pillanat, és a QCO volt a megoldás. Nem csupán engedmények kikényszerítése volt a cél a Légikikötő Igazgatóságtól, de igazi, hosszú távú intézményi változást elérni abban, ahogy az Igazgatóság a repülőtereket vezette és a szomszédsággal bánt.

A QCO vezetősége számos dologban osztozott a küzdelemben: mindannyian elkötelezett, aktív tagjai voltak a gyülekezeteiknek; mindannyian család- és egyházközpontúak voltak; nem voltak politikai törekvéseik; mindannyian régóta queensi lakosok voltak és ezt az állapotot szerették volna fenntartani; egyikük sem rendelkezett hasonló szociális tevékenységben szerzett tapasztalattal; és mindannyian szentül hitték, hogy az értékrendjük nevében cselekedniük kell.

Átlagos amerikaiak voltak, akik a gerincét adják ennek az országnak és a gyülekezeteknek: Richard Ammons, visszavonult kereskedő; William Collins, szövetségi biztos; Gail Cruise, gyakorló tanár; Charles Horvath, reklámszakember; Wilma Kempf, háziasszony; Lorraine Lynch, szintén háziasszony; Dwayne Mau, lekipásztor; Owen McEntee, nyugalmazott rendőr; Patricia Oettinger, személyi asszisztens; John Pettei, Jr., bankár; Marion Scott, busz diszpécser; William Strehlow, lekipásztor; Patricia Troll, háziasszony; Anthony Vera, szociális munkás; Valerie Wingo, személyi asszisztens.

Ezek az emberek több száz órányi tárgyaláson, tervezői megbeszélésen, továbbképzésen vettek részt, és cselekedtek és egyezkedtek két éven keresztül. Ezalatt az idő alatt rengeteget fejlődtek készségeikben és a hatalom mibenlétének megértésében. Időről-időre ötszáz, ezer, ezeröttszáz vagy akár kétezer fős gyűléseket is rendeztek polgártársaik és gyülekezeti tagok bevonásával az ügyük támogatására. Meginterjúvolta őket a helyi és nemzeti nyomtatott és elektronikus média is. Püspökök, kormányzók, bankelnökök és szakszervezeti vezetők előtt is megvédték álláspontjukat.

Az egész küzdelem azzal a céllal zajlott, hogy a Légikikötő Igazgatóság szemében elismerést vívjanak ki, mint legitim résztvevői a repülőterek jövőjéről és működéséről szóló tárgyalásoknak. Az összes tettük és stratégiájuk ezen a célon alapult.

A Légikikötő Igazgatóság először azt feltételezte, hogy a legtöbb protest-mozgalomhoz hasonlóan a QCO-t is figyelmen kívül lehet hagyni vagy megkerülni. Attól elhatárolódott, hogy elismerje a szervezetet, vagy tárgyalásokba kezdjen velük. Mivel azonban biztos alapokon állt a queens-béli gyülekezetek körében, a QCO meg tudta szerezni magának a szövetségeseket, akikre szüksége volt – kifejezetten az akkori kormányzóhelyettest és a jelenlegi kormányzót, Mario Cuomot.

A QCO kidolgozott egy egészen pontos hatalomelemzést New York Cityről, és sikeresen fel is használta szövetségesek toborzásához, akik szép számmal csatlakoztak a Légikikötő Igazgatóság ellenében. A nagy áttörést az hozta el, amikor kiderült, hogy az Igazgatóság további tizenöt évvel tervezi meghosszabbítani a két reptér bérletét.

A QCO összes erőforrásának és szövetségesének megmozgatásával sikeresen megállította a bérlet meghosszabbítását egészen addig, amíg a Légikikötő Igazgatósággal ki nem egyeztek egy olyan megállapodásban, amelynek keretében kétmillió dolláros támogatást fizettek ki Queens lakókörnyezete javára, a QCO javaslatai alapján.

Ez nem egészen annyi volt, mint amit a QCO remélt, és mégis sokkal több, mint amit a Légikikötő Igazgatóság valaha feladni szándékozott volna. A legfontosabb győzelem nem a kétmillió dollár maga volt, hanem a vele járó nyílt elköteleződés a Légikikötő Igazgatóság részéről, hogy jobb szomszéd legyen, illetve hogy és ezzel együtt elismeréséről biztosította a QCO-t mint legitim hatalmi szerveződést, amivel innentől fogva döntéshozatali egyeztetéseket kell tartani Queens jövőjét illetően.

Ez megerősítette a QCO-t alkotó gyülekezetek tagjai közül azok elköteleződését, akik saját, Queensben betöltött szerepeikben változásokat láttak kirajzolódni, vagy éppen saját vezetőik előrelépésének lehetőségét.

INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁS

A családoknak azért van szüksége szervezeti hatalomra, mert a problémáik nem egyéniek, hanem intézményiek. Egy ember a közműszolgáltatókkal, egy bankkal, a

városvezetéssel vagy éppen egy reptéri hatósággal szemben jó eséllyel minden esetben vesztesre áll, egy-két jól megszellőztetett ügyet leszámítva.

Foglalkoztatottság, lakhatás, energia, oktatás, marketing, egészségügy, média, és a szociális szolgáltatások mind olyan intézményi keretek közé lettek rendezve, hogy kizárólag a hatalmi mintázatok újrendezése hozhat hosszútávú javulást a családnak. Az ilyesmi pedig új szervezetek felépítését és elismertetését kívánja meg, olyanokét, akik képesek tárgyalni képviseltjeik nevében a már létező és hatalmat gyakorló intézményekkel.

A helyi gyülekezet lehet az ilyen újraelosztott hatalom alapja, ahogy J. Philip Wogamon írja „The Church as a Mediating Institution: Theological and Philosophical Perspectives” (Az egyház mint közvetítő intézmény: teológiai és filozófiai perspektívák) című cikkében:

Amikor önmagához hű, (a gyülekezet) a társadalom esszenciális közvetítő közege. A vallásos csoportosulások természetükből fakadóan az emberi hagyomány, a legalapvetőbb célok és értékek továbbvivői; és általában helyi szintű, személyes, társas formában működnek. A másik kapcsolódási felület a politikai hatalomstruktúrával való viszonya, mely a történelem során hol kiépített, hol elhanyagolt volt. A lehetőség mindenesetre ott van az egyház számára, hogy funkcionálni tudjon ebben a szerepkörben is, és hogy igazán jól szerepeljen.²⁵

Az elszigetelődött gyülekezeteknek azonban egyhamar szembe kell nézniük ugyanazon problémákkal, mint az egyedülálló családoknak. Ahhoz, hogy sikeresek legyenek a közvetítő közeg szerepében, a gyülekezetnek szüksége van egy eszközre, amely új hatalom-elemmel bővíti a már meglévő egyenletet; nagyjából úgy, ahogy John L. Lewis CIO-ja (Ipari Szervezetek Kongresszusa) tette az 1930-as években az amerikai ipari világban, vagy a bázisközösségek teszik manapság Dél-Amerikában, Henry atya Bloomfield/Garfield Testülete tette Pittsburghben, vagy a Queens Citizens Organisation ma is New York Cityben.

Az ilyen szervezeteknek saját tőkére van szüksége, képzett vezetőkre és munkatársakra. Széles bázissal kell rendelkezniük és sok mindenre nyitottnak kell lenniük. Ki kell fejleszteniük olyan kreatív taktikákat, amikkel elismerésre tehetnek szert.

²⁵ J. Phillip Wogamon, “The Church as Mediating Institution: Theological and Philosophical Perspective,” in Michael Novak, ed., *Democracy and Mediating Structures: A Theological Inquiry* (Washington: American Enterprise Institute, 1980) p. 77.

És meg kell legyenek azok a helyi gyülekezetek mellettük, amik a kezdetektől részt vesznek a fejlesztésben és kivitelezésben.

ÖTÖDIK FEJEZET

SZÖVETSÉGESEK: HAGYD A BATYUD A KÜSZÖBÖN!

Hiszen aki nincs ellenünk, velünk van.

Mk 9:40

A közösségszervezés megteremti a gyülekezetek számára a teret, ahol gyakorolhatják, amit a más vallású, más felekezetekhez tartozó, más bőrszínű vagy más kultúrájú emberekkel való közös munkáról hirdetnek.

Egy ismerős lelkipásztor gőgösen “Hálaadási Hajnali Misének” gúnyolja a legtöbb ökumenikus vallási igyekezetet. Szerinte az ilyen fajta felszínes gyakorlatok elhitetik, hogy van egyfajta kapcsolat, mikor valójában nincs is.

Részt vettem Vincent Dooley Főtisztelendő atya temetésén a Queensben lévő Rego Park-i Resurrection/Ascension Catholic Church-ben (Feltámadás/Mennybemenetel Katolikus Templom). Ahogy az várható volt, egy nagy gyülekezet élén álló népszerű plébános esetében, a templom tele volt emberekkel. Majd’ kétszáz paptárs és több százan a hívek közül megjelent a misén. Csendben meghúzódva eljöttek a protestáns lelkipásztorok és laikusok is. Azért jelentek meg, mert ismerték Dooley Főtisztelendő atyát, és közösen dolgoztak vele a gyülekezeteiket összefogó Queens Citizen Organisation-ben.

Az ilyen ökumenikus tapasztalás nem több, mint egy, a háttérben futó valóság manifesztációja, ami abból a küzdőtérből származik, ahol a cselekvés zajlik. A liturgia nem a megértés eszköze, hanem maga a cél.

A közösségszervezés ad teret a különböző rasszú, vallási, gazdasági és ideológiai háttérrel rendelkező embereknek egymás valódi megismerésére – az egyetlen módjára egy igaz kapcsolat alakulásának. Ennek lényege nem abban áll, hogy *megszerettesse* mindenkivel a tőle különböző embereket, hanem *tiszteletre sarkallja* őket egymás és egymás értékrendje iránt annyira, hogy aztán együtt tudjanak dolgozni.

A intézményes vallások elég rosszul állnak e téren. Abban a szent meggyőződésében, hogy nála van az igazság, minden vallási csoportot nehéz megingatni. Sokszor párbeszédet kezdeményezni is nehéz egymás közt a vallási testületeknek azokkal, akik nem osztják az ő nézeteiket alapvető teológiai vagy morális kérdésekben – és így még sokkal nehezebb közösen kidolgozni egy akciótervet. Hogyan is tudnának olyanokkal egy szervezethez tartozni, akikkel nincsenek azonos állásponton az abortuszt, az egyházi iskolákat, az erőszakmentességet, a nők jogait, a pozitív diszkriminációt, vagy egyenesen Isten létét illetően?

Álljon itt három indok, miért lenne tanácsos mégis:

1. *Önérdék.* Egész egyszerűen nincs olyan gyülekezet, ami egymagában állva győzedelmeskedni tudna a közösségeket és családokat szétszakító témákban az országban. Nincs olyan nemzeti szintű vallási szervezet, amely fontos ügyekben győzedelmeskedni tudna szövetségesek nélkül – sem a Katolikus Egyház, sem az Amerikai Zsidó Bizottság, sem az Egyházak Nemzeti Tanácsa, sem a Moral Majority.
2. *Evangelizáció.* Minden gyülekezet és felekezet azt vallja, hogy egyik legfőbb fele, Amerika azon negyvenegy százalékának megtérítése igehirdetés útján, akik semmilyen egyházhoz vagy zsinagógához nem tartoznak. Hol is lenne jobb helye az evangelizációnak, mint kint a nagyvilágban, ahol a megváltásra váró emberek a túlélésért küzdenek és segítségért kiáltanak?
3. *Megértés.* A történelem során már bebizonyosodott, hogy az igazság nem bármelyik kizárólagos tulajdona. Azon csoportosulások, akik befordulnak és nem keverednek olyanokkal, akiknek más ötleteik és hiedelmeik vannak, lemaradnak arról a lehetőségről, hogy többet megtudjanak másokról – és magukról is.

Azt jelentené ez tehát, hogy a gyülekezeteknek kompromittálódniuk kell, feladva elveiket, és bárkivel “ágyba menni”? Természetesen nem. Mindösszesen annyit tesz ez, hogy az önigazogatást el kellene engedni ahhoz, hogy valamit végre el lehessen érni.

John Herman Randall, Jr., filozófus így magyarázza ennek szükségszerűségét “On the Importance of Being Unprincipled” (“Jó, ha elvtelen az ember”) című cikkében:

Tulajdonképpen az összes jelenlegi világpolitikai probléma arra koncentrál, mennyire fontos alapelveket lefektetni, és aztán ezek fölött civakodni, ahelyett, hogy

a párbeszéd adok-kapok részében merülnénk el és a kompromisszum lenne a végeredmény. Így hát, úgy fest, érdemes az elvtelenség lényegességét hangsúlyozni a politikai cselekvés folyamatában. Azt emeljük ki, hogy a politikai cselekvés folyamatában – önmagukban az elvek szép dolgok. A maguk helyén, természetesen, egészen nélkülözhetetlenek. De nem ott, ahol a csoportos cselekvés ügyében rendelkeznek. Emberek csak úgy élhetnek együtt és lehetnek sikeresek az együttműködésben, ha rendelkeznek a kompromisszumhoz szükséges türelemmel és intelligenciával. Ez nyilván kevésbé hangzana szokatlanul, ha elvtelen cselekvés helyett, „az együttműködés elvéről” beszélnék, ezalatt azt az elvet értve, hogy a magunk elveit figyelmen kívül hagyva cselekedjünk, az összefogás érdekében... Emberek között csak akkor beszélhetünk együttműködésről, ha mutatkozik hajlandóság a kompromisszumra; és a politika, az együttműködés, az együtt cselekvés művészete nem más, mint a kompromisszum metódusának gyakorlati alkalmazása. Kétféle ember engedheti meg csupán azt a luxust, hogy mindig az elvei szerint cselekedjék: az, aki sosem tesz semmit, aki egyfajta szociális vákuumban él, és sosem próbál másokat cselekvésre bírni; és az, aki akkora hatalom birtokában van, hogy nem kényszerül mások vágyait vagy szokásait figyelembe venni, csak parancsokat osztogat...²⁶

Mindössze három kritériumnak kell megfelelnie azon csoportoknak, akikkel a gyülekezet szövetségre lép:

1. *Egyenlőség.* Osztaniuk kell az amerikai társadalom alapvető irányelveit: „minden ember egyenlőként teremtetett, az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, s ezen jogok közé tartozik a jog az Élethez és a Szabadsághoz, valamint a jog a Boldogságra való törekvésre...” Nem kell azonban egyetérteni azzal, hogy a „deszegregációs buszoztatás” jó-e (vagy rossz), hogy a társadalombiztosítási járulékot emelni kell-e (vagy csökkenteni), vagy hogy nagyobb fokú katonai segítséget kell-e Izraelnek nyújtani (vagy a Palesztinai Felszabadítási Szervezetnek).

²⁶ John Hermann Randall, Jr., “The Importance of Being Unprincipled,” in *The American Scholar*, April 1938, pp. 131–143.

2. *Demokrácia.* Hinniük kell a demokráciában és a többség hatalmában. A szervezeten belül ez az egyetlen olyan alapzat, amin ügyeket és taktikákat el lehet dönteni anélkül, hogy szétzilálná a szövetséget. Másrészről, a többségnek vigyáznia kell, nehogy olyan pozícióba kerüljön, ami morálisan megengedhetetlen, mert ezzel a tagságának búcsút inthet. Ha mégis ez történik, a kisebbségnek nem marad más választása, mint otthagyni a szövetséget – ami gyakran nagy zajjal jár –, és ezzel mindenki elveszti a hatalmát, az evangelizáció esélyét és egymás megértésének lehetőségét. Minden érintettnek érdeke, hogy lerakja az ideológiai batyuját a szervezet küszöbén; minél nagyobb, annál jobb.
3. *Elszámoltathatóság.* Készen kell álljanak megfizetni a rájuk eső költségeket, elfogadni a főbb intézkedésekért járó kvótákat, és vállalni a felelősséget a sikerekért és a sikertelenségekért is. A feladatok leosztása arányosan és rugalmasan kell alakuljon a szövetségen belüli csoportok között, de komolyan is kell őket venni. Máskülönben a gyülekezet olyan helyzetben fogja magát találni, hogy meg kell alkudnia az elvei ellenében azok javára, akik szervezeti erejéhez nem adnak hozzá semmit, cserébe jócskán elvesznek belőle.

FEKETE, FEHÉR, BARNA, SÁRGA, RÉZ

Szinte az összes vallásos szervezet Amerikában rengeteg időt és pénzt fordít a rasszizmussal szembeni harcra. Mégsem látszik különösebb változás a gyülekezeti tagok attitűdjében szervezeti szinten sem. Az emberekhez látszólag hozzá vannak nőve az előítéleteik, hiába minden szentbeszéd, oktatási program vagy érzékenyítés.

A közösségszervezés tud ezen segíteni. Biztosítja a helyet, ahol a gyülekezeti tagok más rasszokhoz tartozó tagokkal találkozhatnak – nem „óvatoskodó” módon, sokkal inkább ésszerű közös igyekvésként.

Queens az otthona Archie Bunkernek [egy amerikai szituációs vígjáték-sorozat szereplőjének – a szerk.]. Sok queensi fehér lakos hagyta el lakóhelyét Brooklynban és a környékén, mikor megkezdődött az etnikai átrendeződés. Ezeknek a szomszédságoknak a leromlását sokan az etnikai összetétel megváltozására fogták, és ennek megismétlődésétől most is tartanak a szomszédságban. A valóságban ezek a visszaesések sokkal inkább a

kormányzat rendelkezései, a bankok, földbirtokosok, kereskedők, kábítószerterjesztők és más befolyásos szereplők miatt alakultak így, nem az új lakosok hozták őket. Mégis, amint megpróbálnánk meggyőzni a tősgyökeres queensi polgárokat erről a tényről, azonnal „hisztis liberálisnak” lennénk bélyegezve.

Amikor a Queensi Civilek Szerveződése (QCO) megalakult az 1970-es évek közepén, egyes egyházi képviselők attól tartottak, rasszista hangoknak ad majd teret. Az első években nagy többségben a queensi lutheránus és katolikus kerületekben találta meg bázisát, mert a főbb fekete egyházak, zsinagógák és protestáns felekezetek szkeptikusan távolságot tartottak.

Három dolog változtatott ezen a helyzeten.

Először is, a szervezők és vezetők eltökéltsége arra nézve, hogy fenntartsák a az etnikai sokszínűséget, továbbra is hívogató maradt az újonnan csatlakozni vágyók számára Queens minden szegletéből.

Másodszor, világossá vált a szervezet tagjai számára, hogy sosem lesz elegendő erejük, ha annyira szűkkörűek maradnak, mint kezdték. Ezt a parókializmust felhasználhatják ellenük az ellenfelek, a média szemében pedig „fehér, keresztény szervezetnek” bélyegződnének.

Harmadszor, ahogy a szervezet elkezdett kisebb csatákat nyerni, olyanokat vonzott be, akik szintén szövetségeseket kerestek a saját hitelességük és erejük bizonyításához. A szervezet történelmileg bizonyított nyitottsága mások irányába lehetővé tette, hogy arcpirulás nélkül csatlakozzon, akit hívtak.

Csodálatos dolgok kezdtek el történni. Feketék és fehérek, akiknek sosem kellett egymásra máshogy tekinteni mint sztereotípiákra, hamarosan rájöttek, mennyire egymásra vannak hagyatva a harcokban. Azt is felismerték, ugyanazon erők, amik a fehér közösségekre voltak hatással pusztítottak a kisebbségi lakóközösségekben is – gyakran sokkal közvetlenebbül és súlyosabban.

Példa erre a küzdelem a Légikikötő Igazgatósággal – az egész QCO bevonásával –, melyet egy kis létszámú, fekete lutheránus gyülekezet robbantott ki Springfield Gardensben, a JFK reptér szomszédságában. A Szent Péter templom gyűjtogatás célpontjává vált, miután megtagadta, hogy feladja területét a légiipar részére, és éveken át egyedül harcolt a reptér kiterjesztése ellen a szomszédság védelmében. A QCO-n keresztül a Szt. Péter templom sikeresen bevonzotta szövetségeseit a környékről. Azóta a templom újjáépült és a közösség a remény szimbólumaként tekint rá.

A nyolcvanas évek elejére a QCO volt az egyik élő példa arra az országban, hogyan működik egy igazi fekete-fehér koalíció: taggyülekezeteinek és -szervezeteinek fele fekete, másik fele fehér

volt. A megyében élő többi etnikai csoportot illetően sok munka van még hátra, de az együttműködésre már kész a modell.

PROTESTÁNSOK, KATOLIKUSOK, ZSIDÓK

A különféle vallási meggyőződésű amerikaiak talán ma nyitottabbak az egymással való közreműködésre, mint a történelem során valaha. Kezdve a különböző protestáns és ortodox felekezetek közti ökumenikus törekvésekkel, a második vatikáni zsinaton történt katolikus pálforduláson át, egészen a zsidó és keresztény közösségek közt zajló kölcsönös nyitásig – sosem látott lehetőségek nyílnak meg a valódi együttműködésre és megértésre.

Ez a lehetőség azonban el tud illani, és ez történik is épp most, hiszen főnről lefele szerveződik. Kevésbé fontos, hogy a Pápának sikerül-e Canterbury érsekével összehozni egy találkozót, mint hogy egy helyi katolikus plébánia együttműködik-e a szemközti episzkopálissal. Az amerikai zsidó közösség osztogathat testvérségi díjat egy hírneves keresztény püspöknek, azonban ha a helyi zsinagóga nem tud becsatlakozni a keresztény gyülekezetek közé helyi ügyeket érintő együttműködés céljával, akkor mi végre?

Egy konkrét példa, ami rámutat arra, hogy mi zajlik helyi, gyülekezeti szinten, többet tehet a vallások közötti megértésért, mint az összes országos szintű testület által hirdetett közös mise, kiáltvány és díj. A közösségszervezés ennek a közreműködésnek teremti meg a helyet.

David Benke lelkipásztor az East Brooklyn Churches (E.B.C., Kelet-Brooklyn Egyházai) közösségi szervezettel tapasztaltakat osztja meg saját gyülekezete szempontjából a “Practical Ecumenism: ‘Rebuilding the Walls’ “ (“Praktikus Ökumenizmus: A falak újraépítése) című cikkében:

Az EBC a legökumenikusabb vállalkozás, amit valaha ismertem. Együtt imádkozunk, tervezünk, éneklünk, tanulunk, és együtt járjuk az utcákat akár egy tucat más felekezet tagjaival. Mégsem szorgalmazta senki még az üveg felhőkarcolókból a közös találkozót, pontosan idézve az éves miserendet. Semmiféle fentről jövő parancs nem terelt még össze. Belülről formálódott az ökumenikus

*hívás, a közös ellenségeink ismeretében, hogy közös stratégiai alapon nyugodva szállhassunk szembe velük.*²⁷

Van itt egy fontos kitétel viszont: minden egyes csoport képes kell legyen elfogadni a másik igazát – vagy legalábbis kerülni bizonyos témákat.

A katolikusoknak, például, nyitniuk kell olyan közösségszervezési folyamatok felé, amik garantáltan nem érintik az abortusz vagy az egyházi oktatás ügyét. A protestáns felekezetek máshol vitázzanak a nők felszenteléséről. A zsinagógák lássák be, hogy ha olyan szervezethez tartoznak is, ami nem foglal állást a közel-keleti helyzet ügyében, az ugyanúgy szolgálhatja még az érdekeiket.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy az iméntiek ne lennének legitim aggodalmak, avagy egyenesen fő fontosságúak. Ez pusztán annak a felismerése, hogy a fenti témák olyan területeket érintenek, ahol a különböző tradíciók nem fognak egyetértésre jutni és a közös cselekvés nem lesz lehetséges. A napirendre vételükhöz ragaszkodni a szöges ellentétét jelentené az együttműködés elvének.

Egyszer le kellett beszélnem egy éppen szárnyait bontogató szervezetet arról, hogy pont az alapító ülés alkalmával előhozakodjanak egy a tanárok sztrájkhoz való jogáról szóló határozattal – nem azért, mert nem értettem egyet a dologgal, sem mert nem bíztam a sikerében. Tudtam jól, hogy ez a határozat nagy többséggel átmenne, de azt is, hogy egy fontos és elég sok főt számláló kisebbség kísétált volna a gyűlésről, rögvest kizárva a kölcsönös megértés, illetve a későbbiekben a kölcsönös támogatás lehetőségét.

Ha az ügyek öt százaléka ugyan nem is megoldható ilyen összefogással, marad még bőven téma, amit lehet vallási és ideológiai határokat átívelve intézni – de csak akkor, ha a szervezet elég bölcsen áll hozzá, és tudja, mit jobb kerülni.

Ki tudja? Ha sikerül kiépíteni a bizalmi kapcsolatot, talán a vallásai csoportok is elkezdhetnek azokról az alapproblémákról tárgyalni, amik éket vernek közéjük.

HÍVŐK ÉS NEM-HÍVŐK

Van egy barátom, aki semmilyen vallásos gyülekezetnek sem tagja. Tanító egy belvárosi iskolában, és remek ember. Az értékrendje legalább annyira erős és jól-átgondolt mint

²⁷ David H. Benke, "Practical Ecumenism: 'Rebuilding the Walls,'" Lutheran Forum, Pentecost 1983, p. 11.

akármelyik gyülekezet bármelyik tagjáé. Az amerikai társadalom tele van hozzá hasonló jó emberekkel, akik nem hisznek a szervezett vallásban.

Barátomat őszintén sérti a gyülekezeti alapon működő közösségi szervezetek gondolata. Szerinte nem másról szólnak ezek, minthogy még több hatalomhoz juttassák ugyanazokat az intézményeket, amiket ő egyszer elutasított már. Véleménye szerint egyedüli személyként tőle el is van zárva a lehetősége annak, hogy hasonló erőre tegyen szert.

Így szoktam érvelni próbálni: igen, a közösségsszervezés mindenképpen a helyi vallásos intézményeket igyekszik megerősíteni, azért, hogy a tagok és a közösség problémáiban segítség lehessen. Azonban nem a vallásos identitást szervezik, hanem az emberek és értékrendek szociológiai hálózatát. Barátom „problémája” – a szervezők szempontjából – nem az, hogy nem gyülekezeti tag, hanem abból fakad, hogy magányos. Nem ad hozzá semmit a szervezethez, és nem lehet számonkérni rajta sem további tagok biztosításának, sem pénzbéli hozzájárulásnak a hiányát a szervezet felé.

Ha ő kezdene összeszervezni olyan embereket, akikkel azonos az értékrendje – valamiféle lakóközösségi klubba, tanári szakszervezetbe vagy egy „Agnosztikusok Társaságába” –, előttük is ugyanúgy nyitva állna / kellene álljon az ajtó akármelyik közösségsszervezéshez, ahogy minden más csoportosulás esetében is.

Sok ilyen civil és polgárjogi csoport létezik, szakszervezetek, üzleti társaságok, nyugdíjasklubok, akadémiai és egészségügyi intézmények, amik mind tökéletesen megfelelnek a közösségsszervezéshez. Ha a gyülekezetek megkísérlik kizárni vagy legalábbis eltántorítani őket, azt kockáztatják, hogy ezzel csökkentik a szervezet erejét, végsősoron véglegesen elhiteltelenítve azt.

A nem vallási alapon szerveződő csoportosulásokat is ugyanúgy a tagság alapján kell értékelni akárcsak bármelyik gyülekezetet: egyetértenek-e az igazság és egyenlőség alapvető eszméivel, hajlandóak-e követni a demokratikus rendet a szervezeten belül, és elszámoltathatóak-e? Ha igen, akkor semmi akadálya nem lehet, hogy csatlakozzanak, különben a közösségsszervezésük nem más, mint egy szélhámosság, amely nemhogy nem képviseli a közösséget, hanem egyenesen egy érdekcsoport – jelen esetben vallási jellegű – lobbija.

ALSÓ-, MUNKÁS-, ÉS KÖZÉPOSZTÁLY

Az etnikai és vallási kérdések mellett a másik fő választóvonal az amerikai társadalmon belül a gazdasági helyzet. A történelem során a nélkülözők, a munkásosztály, és a középosztály mindig is uszítva voltak egymás ellen és nem vették észre, hogy az érdekeik mennyire közel állnak is egymáshoz.

Vegyük példának a gyújtogatási eseteket.

A gyújtogatás a szegényeket érinti leginkább. Általában az ő otthonaik égnek le, az ő gyermekeik vesznek oda a tűzben. A szegényeket nem különösebben érintik a biztosítási problémák, amit a tűzvész okozhat, mivel nem rendelkeznek biztosítással. Sok esetben a gyújtogatás az egyetlen módja egy szociális támogatást élvező családnak arra, hogy kimozdulhasson a tarthatatlan állapotok közül, a jellemzően vonakodó jóléti szervek segítségével.

A munkásosztálybelieket számos módon érinti a gyújtogatás jelensége. Először is, lakóövezeteikben gyakori a nyomás, hogy befogadjanak olyan szegény családokat, akiknek leégett az otthonuk. Ezek olyan környékek, ahol a szociális juttatásként biztosított lakás többet ér, mint amennyi a piaci ára lenne, így fentről helyezve nyomást a dolgozó családok által fizetett bérleti díjakra. Másodsorban, mivel a munkásosztály élettere található a legközelebb a szegényekéhez, saját otthonaik is gyakran áldozatul esnek a pusztításnak a szisztematikus gyújtogatások során. Ebből következik, sokszor a biztosítók által redlining zónába sorolódnak a gyakori gyújtogatási esetek miatt. És végezetül, a munkásosztály képviselői azok a tűzoltók és rendőrök is, akik életüket vesztik ebben a harcban.

A középosztály is megsínyli a gyújtogatásokat. Az ő biztosítási díjaik is szépen emelkednek mindenki máséval együtt. Az ingatlanadó és a jövedelemadó értéke együttesen megy felfelé az alacsonyabb adóalapból következően, illetve abból, hogy kiterjedtebb tűzoltósági és rendőri szolgáltatásokra van szükség. Szintén ők azok, akiknek végig kell nézniük, ahogy városaik és velük együtt életük színvonala is szépen lassan visszaesik.

Ezt a három csoportot gyakran hergelik egymás ellen, ahelyett, hogy a gyújtogatókkal, a biztosítási cégekkel és a jogrendszerrel foglalkoznának – azokkal, amik lehetővé teszik, hogy a gyújtogatás legyen a legjövedelmezőbb és legkevésbé büntetett illegális tevékenység Amerikában.

Egy közösség-szervezés, ami képes ezeket az osztályokat elválasztó határokat átvágni, sokat tehet azért, hogy magával a probléma gyökerével lehessen foglalkozni hasonló

ügyekben, mivel tartózkodnak a bűnbakképzéstől, és megoldást követelve mozgósítani tudják a társadalom összes elemét. A gyülekezetek azáltal, hogy tagjaik minden létező gazdasági szintet képviselnek, tökéletes alapot nyújtanak az együttműködés ezen formájához.

TOVÁBBI SZÖVETSÉGESEK

Csak a vezetők és szervezők képzelete szabhat gátat a gyülekezeten alapuló közösségszervezés potenciális szövetségeseinek. Sok ilyen szövetségese sosem válik a koalíció tagjává, de időről időre támogatásukról biztosítják és tanácsokkal látják el azt.

A média: a szerveződött polgárság talán legnagyobb hatalommal bíró szövetségese egymagában. Még ha „az elit” kezében is összpontosul, és meg is tesz mindent azért, hogy megfelelő szögből tálalja a dolgokat, valójában egy szabad és nyitott társadalom elkötelezettje. Az egyes riportereknek és médiaigazgatóknak természetesen megvannak a pártoltjaik, és részrehajlásukkal segíteni fogják az általuk csodáltakat. Mivel a média egy profittermelésre szakosodott gépezet, könnyedén manipulálható olyan szervezet által, ami megérti az akcióra és ellentmondásokra való állandó éhségét.

A politikusok: vannak politikusok, akik még emlékeznek, vagy legalábbis rábírhatóak annak felidézésére, miért kerültek a politika közelébe. A többieket rá lehet kényszeríteni, hogy helyesen cselekedjenek valami helytelen cél által motiválva. Bár az okos közösségszervezés nem támogat politikai jelölteket, a „szavazók tájékoztatását” magára vállalja – információt szolgáltat arról, mennyire volt az adott politikus közreműködő a szervezettel kapcsolatban, regisztrálja a szavazókat a rendszerbe és elkíséri őket a szavazófülkéig, ahol aztán saját belátásuk szerint teszik meg voksukat.

A bürokrácia: bár esküdt ellenségei az ügyintézésnek, pár – általában alacsonyabb rangú – bürokrata hajlandó lehet a feljebbvalóikat leleplezni; néha azért, mert nem értenek azzal egyet, ami zajlik; talán hisznek abban, hogy a népnek jár a hatalom; vagy egész egyszerűen csak bajba akarják keverni a főnökeiket. Az ilyen hivatalnokok néha a szervezésben résztvevő gyülekezetek tagjai, és meg is tesznek érte olyanokat, amit semmilyen más szervezet kedvéért nem lennének hajlandóak.

Az értelmiség: ők általában hasznavehetetlenek, ha cselekvésről van szó. Nem bírják jól az ellentmondások forgatagát és a legtöbb téma kettősségét. Mindenesetre hatalmas tudással rendelkeznek, és ezt boldogan osztják meg mindenkivel, aki érdeklődik. Kutatásaik eredményét általában a kormány vagy a vállalati világ szolgálatára bocsátják, vagy akár

lehetne a közösségszervezés hasznára is. Gyakran a szobatudósok örömeiket lelnék abban, ha láthatnák, mit kezdenek az emberek a tőlük kapott információval, még ha csak azért is, hogy tanulmányozhassák, mi történik vele.

A vállalatok: a közösségi csoportok gyakran elkövetik azt a hibát, hogy egy kalap alá veszik az összes vállalatot. Az az igazság, akad azért olyan, amit tényleg foglalkoztat azon közösség sorsa, amiben működik, és hajlandóak segíteni. A másik típust könnyű nyomás alá helyezni és potenciális rossz hírnévvel riogatni. Akárhogy is, a vállalatok és a polgári szerveződések remek partnerek lehetnek a közösségi célok elérésében. Amit nem szabad elfelejteni, az az, hogy a vállalatok érdeke rendkívül egyszerű: profitmaximalizálásra törekednek. Ezt a nyelvet beszélve garantált, hogy elnyerjük a figyelmüket, és a reakció sem marad el.

KÖZÉLET ÉS MAGÁNÉLET

Ezen szövetségek folytonos kovácsolása és fenntartása attól függ, a gyülekezetek számára érthető-e a különbség a közösségi és a magánélet között. Reinhold Niebuhr egyértelműen elkülönítette a kettőt *Moral Man and Immoral Society (Az erkölcsi ember és az erkölcstelen társadalom)* című művében:

Azok az erkölcsesőszők, akik nem látják a különbséget az elfogadott szociális rendszer határain belüli jótékonykodás problémája és a modern ipari társadalom kiegyenlítetlen erejű gazdasági csoportjai közti igazságtétel között, még nem néztek szembe a csoportok és egyének erkölcsének legeggyértelműbb különbségeivel... A csoportok közötti kapcsolat inkább mindig politikai, mint etikai kell legyen, értve ezalatt, hogy legalább annyira az egyes csoportok közti hatalomelosztás fogja meghatározni, mint bármely racionális és erkölcsi megítélés, amellyel az egyes csoportok összemérhető szükségleteit és követeléseit vizsgáljuk.²⁸

²⁸ Reinhold Niebuhr, *Moral Man and Immoral Society*, rev. ed. (New York: Charles Scribner's Sons, 1960), p. 172.

Az emberek magánélete akörül forog, hogy szeretve legyenek, bőkezűek, ésközel a szeretteikhez. Ha a közéletben is ezt alkalmazzuk – amit sok gyülekezet mond kívánatosnak –, vesztésre és csalódásra vagyunk ítélve.

A közéletben nem az a lényeges, hogy szeressenek, hanem tiszteljenek és megbízhatónak tartsanak; az önérdekeink pedig másokéval összeegyeztethetőek legyenek. Egyedül erre az alapra lehet szövetséget építeni. Elsődleges céljunk az összes tag hatalmát megnövelni – azt a képességet, amivel a világot a saját képzeletük szerint tudják alakítani. Ha az ilyen szövetségek barátságához és csodálathoz vezetnek, az nagyszerű melléktermék – de semmiképp sem szükségszerű.

HATODIK FEJEZET

A KONFLIKTUS NEM MINDIG EGYÉRTELMŰEN ROSSZ

*Ne gondoljátok, hogy békét hozni jöttem a földre. Nem azért jöttem, hogy békét hozzak,
hanem kardot.*
Mt 10,34:

A gyülekezetek azért kerülnek a közösség szervezését, mert átlátják, hogy szükségszerűen mennyi ellentmondással jár; az ellentmondás pedig a legkevésbé áhított dolog Amerikai vallásos intézményein belül. Annak a lehetősége, hogy valaki megsértődjön – a gyülekezeten belül vagy kívül – kényszeresen kerülendő, mert azt hisszük, hogy az emberek nem akarnak ellentmondásos gyülekezetek tagjai vagy munkatársai lenni. Ez az alapfeltevés tökéletesen ellenkezik a vallástörténeti tanulmányokban foglaltakkal. Nehéz lenne ellentmondásosabb karaktereket összegyűjteni, mint Jézus, Mohamed, Mózes, Buddha és a követőik.

Evelyn és James Whitehead leszögezik *Community of Faith: Models and Strategies for Developing Christian Communities (A Hit Közössége: Modellek és Stratégiák Keresztény Közösségek Kiépítésére)* című könyvükben a következőt:

A szertartásaink és istentiszteleteink az egység, a béke és a boldogság képeiben bővelkednek. Ezek az életképek együtt, keresztényként fontosak és igazak, de csak részlegesek. Amikor hívő közösségként nem beszélünk nyíltan az olyan kettős tapasztalásokról mint a harag, a frusztráció, és a közösségi életben adódó félreértések, sok embert összezavarhatunk és csalódást kelthetünk bennük a saját, csoportokhoz fűződő kapcsolatukat illetően.

... A konfliktus normális és kiszámítható eleme minden kapcsolatnak – legyen az barátság, csapatmunka, vagy családi közeg – ami összehozza az embereket és a sarkalatos értékeik és szükségleteik szintjén vonja be őket....

A konfliktus gyakran inkább egy csoport egészségének, mint valamilyen rendellenességnek a jelzője. Jelenléte köztünk gyakorta azt mutatja, hogy valami olyannak vagyunk részesei, amit fontosnak érzünk – elég fontosnak ahhoz, hogy azt a felfordulást és feszültséget kerekítsük magunk köré, amit megélünk. A konfliktus így egy bizonyos erejű kapcsolatot jelez. Ez az energia hasznosítható... Az olyan csoportosulások, amikben nincs semmi megküzdni való, sokkal nagyobb eséllyel hullanak szét, mint az olyanok, ahol nézeteltérés merül fel. A közöny nagyobb ellensége a közösségeknek, mint a konfliktus.²⁹

James Callan atya a papneveldeben volt osztálytársam. A felszentelése óta mindig valamilyen ellentmondás közepén találta magát. Körülbelül hat éve a Corpus Christi egyházközség lelkipásztorává választották New York Rochester körzetének belvárosában. Jim nem változtatott az ellentmondásos mivoltán, sőt egyenesen ünnepelte. A gyülekezete minden létező dologba bevonódott, a minden este a templom pincéjében történő ételosztástól kezdve a közösség lakásállományának rehabilitációjáig; az óvodák ügyétől a kísérleti liturgiáig. Ennek eredményeként az a gyülekezet, aminek kevesebb, mint kétszáz tagja volt már csak, mostanra hatszáz főt számlál és további négyszázat, akik rendszeresen részt vesznek az egyházközség programjain.

Az 1960-1970-es években sok fősodorbeli gyülekezet vesztett tagokat. Ugyanakkor számos konzervatív gyülekezet nyert újakat. Az volt a feltételezés (és ez máig tartja magát) hogy attól függően vesztettek vagy nyertek tagokat a gyülekezetek, amennyire erőltették vagy mellőzték az aktivizmust. Templomok és zsinagógák országszerte visszaléptek a politikai részvételtől, hogy aztán tanúi legyenek, ahogy az ismert konzervatívok előléptek a társadalmi cselekvés frontvonalába, olyan megosztó témák képviselésében mint az iskolai imádság, az abortusz és a katonai készség.

Vajon ez mindösszesen a vallásos „konzervativitás” és pusztán annak elutasítása, hogy a gyülekezet „liberális” és „radikális” ügyekben vegyen részt? Vagy az, ahogy az aktivisták félreértelmezték, mi történt velük?

Jim Callan így véli: „Az aktivizmusnak magából a gyülekezetből kell fakadnia, nem a lelkipásztor vagy pár laikus vezető által fönről elindítva. Az emberek ki kell vegyék a részük

²⁹ Evelyn and James Whitehead, *Community of Faith: Models and Strategies for Building Christian Communities* (New York: The Seabury Press, 1982), pp. 126—127

a döntésekből és a döntések kivitelezéséből. A templombajáróknak nincs semmiféle baja az olyan aktivizmussal, aminek értelmét látják.”

A KONFLIKTUS SZABÁLYAI

Van jópár szabály, amit a gyülekezeteknek követni kell, ha meg szeretnének próbálni részt venni az ilyen fajta aktivizmusban.

1. szabály: *Meghallgatni*. Mielőtt belekezdénénk, érdemes hosszú időt arra szánni, hogy meghallgassák a tagok és potenciális tagok saját érdekeit. Ez csak egyéni interjúk és kiscsoportos találkozók során történhet, ahol a gyülekezet története kifejtésre és összefűzésre kerül: honnan jön, mik az aggodalmai, hova szeretne eljutni, milyen ügyek érdekében lennének hajlandóak a tagok együtt cselekedni?

2. szabály: *Számolni*. Legyünk nagyon óvatosak azzal az egy-két hangos taggal, akik (miközben lehetséges, hogy nagyon bőkezűek, aztán gyakran mégsem) azt hiszik, hogy a vallás egyedül a spiritualitásról és a “túlvilágról” szól. Az ő elvesztésük lehetősége vakká teheti a gyülekezetet azokkal szemben, akik az ellenkezőjét vallják és olyan emberek közösségét keresik, akik egyszerre ennek a világnak és az ezutáninak is igaz elkötelezettjei. Sokan az utóbbiak közül – gyakran a fiatalabbak – azok, akik elsodródnak a gyülekezetektől vagy egyszerűen sosem csatlakoznak egyhez sem.

3. szabály: *Megragadni az alkalmat*. Az ellentmondásoktól való menekülés helyett, használjuk őket építkezésre. A vallásos emberek nem sokban különböznek a többitől. Ott szeretnének lenni, ahol az események zajlanak. A televíziós prédikátorok átlátják ezt, és pontosan ezért nem zavarja őket egyáltalán az, hogy a konfliktusok középpontjában állnak. Minden egyes alkalommal, mikor támadás éri őket, a követőik száma növekszik az adományokkal együtt. Egy ellentmondásos gyülekezet nagyobb támogatást követelhet magának mind időben, mind pénzben, mint egy olyan, ami nem képvisel semmit.

4. szabály: *Demokratizálni*. Ha egy gyülekezet kész az együttes cselekvésre, együttesen kell döntenie arról is, mit fog tenni, milyen témákban és milyen módon. Aztán, amikor a konfliktus megjelenik – és úgyis meg fog -, vegye magára ahelyett, hogy a papságot vagy a laikus tagokat hibáztatná azzal, hogy „mibe keverték bele”. Ez nem jelenti azt, hogy a gyülekezetnek mindenképpen meg kell bénítania a bázisát a konszenzusos megoldás rögeszméje miatt. A többség dönt; és annak lehetősége, hogy meghallgatásra találhat mindenki szívügye, a legtöbb tag számára elegendő.

5. szabály: *Belátónak lenni*. Válasszuk azokat az ügyeket és taktikákat, amiket a gyülekezet tagjai elfogadhatónak találnak. Minden gyülekezet saját tradíciókkal rendelkezik, saját erősségekkel és véleményekkel. Ha ezeket mindig észben tudja tartani és építeni rájuk, nagyon szépen helyt tud állni konfliktusos helyzetekben. Ez nem jelenti azt, hogy a vezetőknek vagy a papságnak ne maradna meg a profetikus vagy tanítói funkciója mindeközben; de mindenképpen tiszteletben kell tartaniuk az embereket, akikkel együttműködnék.

Ezeket az egyszerű szabályszerűségeket követve nagyobb konfliktusokon is át tudunk evickélni a tagok nagy többségével. Még új embereket is bevonhatunk vele. A korosztályombeli emberek nagy része nem jár templomba vagy zsinagógába, mivel nem látják, hogy a vallás hogyan segítené őket a mindennapi harcokban, és a családjuk fenntartásában a modern amerikai társadalom kellős közepén. De olyan embereket is láttam már, akik visszacsatlakoztak egy gyülekezetbe, miután az közösségszervezés részévé vált, és ezáltal gyakorlatban segítette őket problémáik megoldásában és az ellentmondással is tudott mit kezdeni.

A ROMANTIKUSOK

Saul Alinsky úgy jellemezte őket, mint az az embertípus, aki abban a pillanatban elhagyja a kocsmát, amint egy veszekedés verekedésbe fordul. Reinhold Niebuhr szavával élve ők „a romantikusok”. Azt rótta fel nekik, hogy „...a romantikusok oly kevésbé értik meg a modern társadalom veszélyeit, és annyira túlbecsülik az emberi vállalkozásokhoz rendelkezésre álló morális erőforrásokat, hogy minden olyan célkitűzés, amit érdemesnek tartanak elérni, egészen biztosan elérhetetlen.”³⁰

Romantikusok minden gyülekezetben akadnak. Sokat beszélnek arról, milyennek szeretnék ők a világot, de attól óvakodnak, hogy gyakorlatban belefogjanak, és beleálljanak az ellentmondásokba és konfliktusokba, ami egyedül lehet a valós változás alapja. Azt hiszik, hogy az igazság és a logika előbb jár a hatalomhoz és kompromisszumhoz képest a már létező intézményesített elrendeződések kimozdításában.

Ami igazán bosszantó sok gyülekezet tagjai számára az aktivizmus témájával kapcsolatban, az az, ha csak beszélnek róla cselekvés helyett, különösen akkor, ha úgy

³⁰ Reinhold Niebuhr, *op. cit.*, p. 22.

beszélnek róla, mint „a laikusokat kihívása” vagy „érzékenyítő beszélgetések.” Az emberek remekül megvannak az efféle okos beszéd nélkül is, ha nincs benne semmi konkrét javaslat, vagy előre mozdító ötlet. A televízió is közvetített amerikai katolikus püspökségi vita során, amely a háború-béke ügyében született pásztori levélről szólt, William McManus püspök Fort Wayne-South Bend megyéből azt fejtegette, hogy a vallási vezetők mennyire konkrétak tudnak lenni, mikor arról van szó, hogy a kormánzatnak kell megmondani, hogy mit tegyen és mit nem, viszont bosszantóan homályosan fogalmaznak, mikor a saját híveiknek osztják ki, hogy mik a teendők gyülekezeti szinten.

Másfelől, mikor Raymond Hunthausen püspök Seattle-ből bejelentette, hogy egyéni jövedelme felét visszatartja tiltakozásul a fegyverkezési versennyel szemben, felmerült az aggodalom, hogy visszaesés állhat be az egyházkerület számára befolyó adományokban. Pontosan az ellenkezője történt, mivel az emberek éves adományaikat megemelve fejezték ki az egyetértésüket az ellentmondásos beszédre válaszul adott ellentmondásos cselekedettel.

Szintén életbevágóan fontos, hogy az aktivisták kimondatlanul is megértik a kapcsolatok fontosságát, míg a romantikusok figyelmét ez gyakran elkerüli. Jim Callan már hosszú idővel ezelőtt látta, hogy az ellentmondásos figurák sokkal hamarabb találnak támogatókra, és hosszabban élvezik a támogatást, ha valódi kapcsolatot ápolnak az emberekkel. Az amerikaiak nem szeretik a konfliktusokat, ellenben szívesen támogatják a konfliktusos karaktereket.

Eugene V. Debs 1920-ban majd egymillió szavazatot gyűjtött be a szocialisták elnökjelöltjeként, miközben végig börtönbüntetését töltötte az Egyesült Államok első világháborús részvétele elleni felszólalása miatt. Debs nem azért kapta a szavazatokat, mert az emberek annyira hittek a szocializmusban, hanem mert a személyében hittek. Egész életében mint szakszervezeti vezető járta az országot, kapcsolatot építve a dolgozó emberekkel, végig pártfogolva a radikális ügyeket. A legtöbben azért szavaztak rá, mert közel érezték magukhoz, nem feltétlenül azért, mert politikailag támogatták volna.³¹

Apám második világháborús veterán volt. A katolikus amerikai történelem Spellman bíboros alatti szakaszában nőtt fel, mikor az Egyház erősen a katonai rendszer kiterjesztésének látszott. Mikor először én, majd a bátyáim is arra jutottunk, hogy lelkiismereti alapon elutasítjuk a vietnámi háborút, édesapánkat igencsak megviselte eleinte

³¹ Nick Salvatore, Eugene V. Debs: *Citizen and Socialist, The Working Class in American History* (Urbana/Chicago/ London: University of Illinois Press, 1982), pp. 262-302.

– sok kortársával egyetemben. Azonban elsősorban irántunk érzett szeretetéből fakadóanm és mert jól ismert minket, meghallgatott minket odafigyeléssel, és végül közös nevezőre jutottunk a radikális és ellentmondásos lépésünket illetően. Az a tény, hogy apám végül megírta a sorozó bizottságnak, hogy nem csak én, de ő maga is – Isten lássa lelkét – lelkiismereti okokból lett elutasító, maga volt a kapcsolatok ideológiák felett aratott győzelme.

Jó pár évvel ezelőtt Eugene Lynch atya, a Montfort Misszió papja, és akkortájt a St. Mary Gate of Heaven kerület lelkipásztora, Ozone Parkban, Queensben, egy elhíresült összetűzésbe keveredett a frissen megválasztott Edward Koch polgármesterrel. Lynch atya a Queensi Civilek Szervezetének első elnöke volt, és egyszer egy nyilvános találkozó moderátoraként közvetített a szervezet és a polgármester között. Mikor Koch a napirend megváltoztatását követelte, hogy beszédet tarthasson, Lynch elutasította, mire Koch kivonult az 1500 fős közönség előtt – miközben Lynch atyát radikálisnak, vagy még annál is rosszabbnak bélyegezte. A tárgyalás résztvevői, a média és New York polgárai két táborra szakadtak: azokra, akik a polgármestert okolták arroganciájáért, és azokra, akik Lynch atyát, amiért kicsinyesen és ostobán reagált. Azonban Lynch atya plébániája, mely ötezer közép- és munkásosztálybeli konzervatív családot számlált, szinte egy emberként támogatta a lelkipásztort – nem azért, mert megszokott volt, hogy népszerű polgármestereket hajtson ki gyűlésekről, hanem, mert már régóta álltak kapcsolatban Lynch atyával és bíztak abban, hogy csakis feddhetetlenül fog cselekedni.

A romantikusok mindig aggodalmaskodnak valamin: olyan óriásira nőtt, túlradó problémákon mint a szegénység, éhezés, béke, a környezet, és a gazdaság, amikkel úgysem lehet mit kezdeni. A gyülekezet számára ésszerű aktivizmus olyan, ami lebontja a meghaladhatatlannak hitt gondokat specifikussá, azonnalivá és megnyerhetővé. Az emberek egybegyűjtése viszont időt vesz igénybe, ami a romantikusoknak sokszor kedvét szegi. Ráadásul kompromisszumot és alkalmazkodást feltételez – két szó, amik nem szerepelnek a legtöbb romantikus szótárában.

“TEGYÜK LE A FEGYVEREKET / MENTSÜK MEG AZ EMBEREKET” állt egy plébánia hirdetőtábláján a következő békemenetet hirdelve. Miféle gyülekezet lett volna ellene efféle igyekezetnek? De hány ember jelent meg valójában? Nem arról van szó, hogy az emberek ne támogathánák az ilyet, de hosszú távon nem hajlandóak se időt, se pénzt, se energiát tenni bele.

Másik szemszögből nézve, ha ugyanezeket a problémákat le lehet vinni a helyi szupermarket árak problémájának szintjére, vagy a szomszédos mérgező hulladéklerakóéra, a környékbeli iskola vagy gyár bezárására – az sokkal jobban meg fogja mozgatni az embereket és szerveződni is szívesebben kezdenek... és talán, talán elkezdik meglátni az összefüggéseket a saját maguk és mások helyzete között.

Igazából az általános problémák lokalizálása valósabbá és ezáltal rögtön ellentmondásosabbá teszi őket. Ettől pedig a megoldási módok gyakran elhomályosodnak és könnyen vesztenek eleganciájukból. Helyi szintű ügyek esetén mindkét oldal helyzetét könnyebb belátni, az ellenfelek jól ismertek, és a feszültség is magasabb lehet még barátok között is. A romantikusok szeretik nem definiálni a dolgokat, ezáltal tisztán megtartva őket, a közösségszervezés viszont konkrétumokra törekszik.

TAKTIKÁK

„Meg van róla győződve, hogy ha igaza van, győzni fog.” Így jellemezte egy név nélküli „Fehér Házi ember” Reagan költségvetésért felelős igazgatóját, David Stockmant egy a Wall Street Journalban megjelent cikkben, amely Stockman taktikai hibáit fejtegette.³²

Ez az ország már számos olyan csoportosulást látott, amik – Stockmanhez hasonlóan –, úgy vélték, pusztán azért, mert ők állnak a „jó oldalon” egy kérdésben, győzni is fognak. Mivel azonban szervezettségben elmaradtak, ügyük elveszett. A légiirányítók szakszervezete, az egyenjogúsági törvénymódosítás támogatói, és az életpárti mozgalom csak három olyan példa, ami kapásból eszünkbe juthat.

Ami a fent említett igyekezeteket illetően közös vonás, a taktikák félreértelmezése. A taktika célja a győzelem: kerülendőek az ellentmondások, az erőfitogtatás, az ellenfél lejáratása, a további támogatás begyűjtésére tett igyekezet, a figyelemfelhívás és a pénzgyűjtés is – kizárólag győzni kell tudni.

A szervezeteknek nem áll jogában veszíteni. A szervezőknek és a vezetőknek nem áll jogában az embereiket olyan taktikával csatába vinni, amiről tudják – vagy sejtik -, hogy nem lesz hathatós. Az aktivizmus felé történő elköteleződés már önmagában is bizonytalan sokaknál, hát még, ha a veszteség lehetőségével is számolunk. Bőven elég csata zárul így is

³² Kenneth Bacon, "Rumors of Stockman's Departure Persist As Other Reagan Aides Rise in Influence," The Wall Street Journal. September 15, 1982, p. 50.

sikertelenül, hiába a jól-kifejlesztett, innovatív taktikák; nincs szükség senkit a biztos vagy közel biztos vereség torkába küldeni.

Felmerül az eszközök és célok ősidők óta fennálló, megoldhatatlan problémája. A romantikusok egész karriereket tudnak csak erre a kérdésre építeni. Sok – főleg vallásos – csoportot azonban ez megbénít, és minden cselekvéstől visszatart. Az egyetlen lehetséges álláspont, amivel még együtt is lehet élni, az a kérdés átfogalmazása úgy, hogy gyakorlatban is meg lehessen válaszolni: *“Ez a kimondott cél szentesíti ezt a kimondott eszközt?”* Az, hogy elismerjük, hogy morális döntéseket csak valós helyzetekben lehet hozni, nem jelenti azt, hogy valamiféle „ad-hoc erkölcsünk” lenne csak.

Anne Keegan, a *The Chicago Tribune* riportere tett közzé egy történetet, ami szívbemarkolóan mutatja be az ember etikai dilemmáját egy fontos taktikai lépés meghozatalát illetően.³³

Úgy tűnik, Jerry Yanoff nyitott gondolkodású apa lehetett, mikor elengedte fiát, Davidet egy hónapra, anyjához látogatóba – aki egy Hare Krisna templomba vonult el élni. Davidet beszippantotta a szekta, és mikor Yanoff megkísérelte hazavinni, a krisnások elbújtatták a fiút.

Yanoff mindenhol próbálózott: a nyilvánosságnál, a bíróságnál, leveleket, petíciókat írt, még Davidet is megpróbálta elcipelni tőlük (amiben a krisnások fizikailag gátolták meg). Végül Yanoff előállt azzal a taktikával, ami működött. Elkezdett arra a repülőtérre kijárni, ahol a krisnások napi több ezer dollárt gyűjtöttek össze adományokból és módszeresen szabotálta tevékenységüket. Yanoff és a barátai, akiket beszervezett, hónapokon át folytatták az akciót, mire a krisnások annyi pénzt vesztek már, hogy végül felajánlották, hogy visszaadják Davidet.

A krisnások részéről nem mutatkozott megértés. Yanoffnak alá kellett írnia egy jogi dokumentumot arról, hogy többet nem avatkozik a repülőtéri tevékenységekbe. Abba is beleegyezett, hogy nem beszél a médiának az esetről, illetve hogy nem áll elő több követeléssel. Yanoff taktikái visszanyerték neki a fiát, és Davidről úgy tudjuk, most is kiegyensúlyozottan él. A taktikája azonban sértette a szólásszabadságot, a vallásszabadságot és a nyilvánosság információhoz való jogát. De mely szülő ne tett volna meg ugyanebben a helyzetben valami hasonlót, mint Yanoff, azt érezve, hogy tettei morálisan alátámasztottak?

³³ Anne Keegan, “Father Hit Cult Where It Hurt—Pocketbook,” *Chicago Tribune*. March 26, 1982, p. 20. Used with permission.

A közösségszervezésben részt vevő gyülekezeteknek ugyanezeket a taktikai döntéseket kell meghoznia, mint Jerry Yanoffnak kellett: Erkölcsek-e egyáltalán és sikeresek lesznek-e? Az első kérdést csak az adott gyülekezet hagyományai szerint lehet megválaszolni, az ügy súlyosságának függvényében. A másodikat a következő kritériumok követésével:

1. A taktikákat a többség támogatásával kell választani, ha elfogadottnak és szükségszerűnek ítélik őket.
2. Úgy kell őket megválasztani, hogy mindenképpen valós természetüket felfedő reakciót váltsanak ki az ellenfelekből, és cserébe stabilizálja a szervezett működés támogatását a gyülekezeten belül.
3. A szervezet által kivitelezhetőnek kell lenniük, annak megfelelő fejlettségi pontján.
4. A taktikáknak megfenyegethetőknak, végrehajthatóknak, elnapolhatóknak, lefújhatóknak vagy éppen megismételhetőknak kell lenniük, igény szerint.
5. Magukban kell hordozzák a győzelem lehetőségét, vagy legalábbis a harc előmenetelét, és semmiképpen sem elegendő szimbolikus ellenállásnak maradniuk.

Ha követi ezeket az irányelveket, a gyülekezet valóban támogatja saját taktikáit. Azonban az ezzel járó fegyelem egyértelműen kihívást jelent. Nagy erőfeszítéssel jár, rengeteg kreativitással, elegendő tapasztalattal, és nem mellékesen szerencse is szükségeltetik hozzá. Álljon itt pár gondolat, amiket elő lehet hívni nyerő taktikák kidolgozásához.

Meglepetés. A sztrájk mint taktika azért problémás, mert könnyen kiszámítható a mai munkaviszonyok között. Ugyanez vonatkozik a pikettezésre, a petíciókra, a bojkottokra és a tömeges levélírássra. Mikor az autógyári munkások először kezdtek ülősztrájkba Flintben, Michiganben, a régóta vágyott elismerést ugyanannyira segítette kivívni a meglepetés, amit ezzel okoztak, mint maga a tény, hogy kézzelfogható hatalomátvételt eszközöltek az üzem fölött.

Humor. A legtöbben akik hatalmi helyzetben vannak, rosszul viselik, ha nevetség tárgyává válnak. Bármilyen taktika, ami ezt az eredményt hozza el, a lehető legnagyobb eséllyel sikeres lesz. Amikor a Queensi Civilek Szerveződése végre elérte, hogy egy legfelsőbb rangban álló képviselő a Légikikötő Igazgatóság részéről tiszteletét tegye náluk, és kétezer tagja előtt megjelenjen, pontosan a beszélő háta mögött leleplezésre került egy óriási poszter, ami "A Légikikötő Igazgatóság Polipját" ábrázolta, amint éppen felfalja Queenst. Ez a taktika

tökéletesen szétzilálta a képviselő gondolatmenetét, miközben a közönségnek egy emberként csordult ki a könnye a nevetéstől, és még a *Newsday* napilap címlapjára is rákerült az eset.

Perszonalizáció, személyessé tétel. Az embereket nem lehet kihozni a sodrúkból „a rendszer”, „a kormány” vagy „a vállalat” pusztá említésével. Kell egy célszemély, aki felelősségre vonható, ha valóban sikeres taktikát szeretnénk követni. Lyndon Johnson csak egyike volt azoknak, akik az országot belekeverték a vietnámi háborúba, de a háborúellenes propagandának muszáj volt az egészet „LBJ háborújának” bélyegezni, ha valaha meg akarta tömegével mozgatni az ellenzéket, és végül ez hozta el a szörnyű hiba felszámolását.

Polarizáltság. Olyan sosincs, hogy az egyik félnek teljesen igaza van, a másiknak meg egyáltalán nincs. De az is igaz, hogy konfliktusok viharában egy szervezetnek mindig ezen alapigazság szerint kell eljárnia. Máskülönben az emberek nem lehetnének elég biztosak abban, hogy mi a mozgatórugója. Nem szükséges messzebb tekinteni, mint a Függetlenségi Nyilatkozatig, hogy ezt szemügyre vehessük. Jefferson egy percet sem hezitált azzal, hogy minden elképzelhető atrocitást a britekre kenjen, közben pedig kategorikusan elutasított mindennemű hozzájárulást a gyarmatok igazgatásához. Ez nem egyezett meg a valósággal, amit Jefferson és az alapító atyák nagyon jól tudtak. De azt is tudták emellett, hogy ha a forradalmuk mögé akarták állítani honfitársaikat, meg is akarták nyerni a háborút, akkor erős polarizáltságot kell generálniuk. És így is tettek.

Felelősségrevonhatóság. Amikor egy minneapolis-i csoport szembeszállt a belvárosban építendő kupolás stadion építésével, mely az adófizetők pénzéből történt volna, a polgármester bejelentette, hogy attól teszi függővé álláspontját a kérdésben, honnan kap több szavazói támogatást. A szervezet elárasztotta a polgármester irodáját tömeggyártott képeslapokkal és számon kérték rajta az ígéretét.

Befolyás. Miután a J.P. Stevens vállalat éveken át nem volt hajlandó elismerni egy szakszervezetet, Ray Rodgers szervező megálmodta a nyertes taktikát: mindegyik másik céget meg kellett támadni, akik igazgatói a Stevens-féle vezetőségben is ott ültek, vagy fordíva. Hónapok múltán akkora lett a többi cégtől érkező nyomás, hogy Stevens összeroskadt alatta és elismerte a szakszervezet létjogosultságát.

Ezeket az iránymutatásokat követve a gyülekezetek olyan taktikákat tudnak kifejleszteni, amelyek a tagjaik számára is elfogadhatóak, és közben győzelemre is lehet velük kerülni. Természetesen a konfliktus így sem elkerülhető, de az olyan konfliktus lesz, ami tovább építi és összekovácsolja a gyülekezetet, ahelyett, hogy szétszakítaná azt.

AZ EGYHÁZ ÉS AZ ÁLLAM

Ha már az ellentmondásosság témájánál járunk, a gyülekezetek számára a legnagyobb mumus az Egyház és az állam viszonya,. A világon sehol másutt nem sikerült olyannyira tisztán elkülöníteni a kettőt, mint az Egyesült Államokban. Azonban sokszor úgy tűnhet, az az indok, amivel ez korábban megtörtént, azóta ki lett már forgatva.

Eredetileg a Jognyilatkozatban erre vonatkozó állítás célja az volt, hogy megelőzze az állami beavatkozást a vallás ügyébe, vagy hogy egy államvallás jöhessen létre: “a Kongresszus nem hozhat olyan törvényt, amely egy vallás alapításába beleszólhat, vagy tilthatja annak szabad gyakorlását...”

Valahog, ez az állítás – amely egyértelműen távol tartja a kormányt a vallás ügyétől – átalakult azzá, hogy a vallás semmit sem mondhat a kormányzatról. Sokan nemcsak azt a nézetet tartják, hogy az egyháznak nem dolga kormányt vezetni (ami nem is), hanem egyenesen azt, hogy a világi ügyek egyáltalán nem tartoznak a valláshoz. Ez a gondolkodás teljességgel ellenébe megy a zsidó-keresztény világnézetnek, és minden valós tanítói és érték hirdetői szerepet megtagad a vallástól. Ami még rosszabb, száműzi a gyülekezeteket az emberek életéből egy kis eldugott sarokba, és megtagadja tőlük azt a képességet, hogy a családi életet feszítő nyomásokat segítsen oldani.

Richard Hirsch rabbi így fogalmazza ezt meg a “The Jew and the City” (“A zsidók és a város”) írásában:

Sok amerikai számára nem tiszta, miért kéne a vallásnak a következőkben taglalt dolgok bármelyikével foglalkoznia. Hisznek az erkölcsben, de a személyes kapcsolatok szintjére korlátozzák a dimenzióit. Nem látják be, miként felelős az egyén a teljes társadalomért, sem azt, kölcsönösen miként felelős a társadalom az egyénért. Nem veszik észre az ember és a környezet kölcsönös függését, ezáltal pedig mesterséges kettősséget hoznak létre a spirituális és a fizikai sík között.³⁴

Szerencsére a legtöbb vallási vezető nem megy bele az Alkotmány ilyen szintű kiforgatásába, bár a félreértés még feltűnőbb gyülekezeti szinten. Az Amerikai Katolikus Püspökkari Konferencia “Political Responsibility: Reflections on an Election Year” (“Politikai felelősség: Egy választási év tükrében”) című állásfoglalásukban elég tisztán fogalmazzák meg a

³⁴ Richard Hirsch, *Judaism and Cities in Crisis*, excerpted as “The Jew and the City,” in Brockman and Piedisealzi, eds, op. cit, p. 311

vallás és állam valódi kapcsolatát – és aminek alapgondolatát számtalanszor visszhangozzák más felekezetek és vallások vezetői:

*Az 1971-es Püspöki Zsinat megfogalmazta, hogy az igazság nevében történő cselekvés egyfajta “alkotmányos dimenziója” az Egyház szolgálatának és “az Egyháznak jogában áll, sőt szolgálati kötelessége igazságot hirdetni társadalmi, nemzeti és nemzetközi szinteken, és az igazságtalanság minden megnyilvánulását bírálni, amikor az emberi alapjogok és a megváltás joga megkívánják.” Az Egyház szolgálatának és küldetésének ez az értelmezése megkívánják a politikai hatalomhoz való pozitív hozzáállást, hiszen a társadalmi igazságtalanság és az emberi jogok megtagadása sokszor kizárólag kormányzati beavatkozással tehető jóvá. A mai világban a társadalmi igazságtalanság és az emberi fejlődés feletti aggodalom szükségszerűen megkívánják az egyénektől és szervezetektől a politikai részvételt saját felelősségvállalásuk és szerepük szintjének megfelelően.*³⁵

Érthető, hogy a kormányzat és a regnáló hatalmi struktúra megpróbálja az Egyház és állam szétválasztását úgy interpretálni, mintha a vallás kizárólag a spiritualitáshoz tartozna. De miért lehet ezt eladni a gyülekezeteknek?

Két lehetséges magyarázat van. Az egyik a teológia. Nem sok teendő van azokkal, akik úgy tekintenek a vallásos intézményekre mint, amik kizárólag a spiritualitással törődhetnek, leszámítva azt, hogy rámutatunk a viszonylag jelentéktelen szerepre, amit még a földi életben játszanak Isten országának elérésében – talán annyit lehet javasolni nekik, hogy tanulmányozzák még tüzetesebben a Szentírást.

Legalább a második, tisztán praktikus okkal lehet valamit kezdeni, nevezetesen, hogy a gyülekezetek azért kerülnek az ellentmondást, mert félnek adómentességük elvesztésétől.

Ez az aggodalom nem alaptalan. A gyülekezeteknek vannak bizonyos kötelességeik (pénzek, épületek és programok menedzselése), amik szempontjából katasztrofális kimenetelű és felelőtlen dolog lenne ezt az adómentességet elveszíteni. Ezen aggodalom ellenérve nem lehet az, hogy az adómentességet árulásnak bélyegezzük, vagy a vallás profetikus szerepén ejtett csorbának – még akkor sem, ha néhány romantikus így is látja. És az sem, ha arra buzdítjuk a gyülekezeteket, hogy kerüljék a konfliktust.

³⁵ Administrative Board of the the United States Catholic Conference, *Political Responsibility: Reflections on an Election Year*. in O'Brien and Shannon, eds, op. cit, p. 529.

Az adómentesség a társadalom részéről érkező legitim elismerése a vallási és jótékonyági szervezetek jócselekedeteinek. Ezen felül, ha lehetne adóztatni a templomokat és zsinagógákat, elhallgattatni is lehetne őket. Ez volt az, amit az alapító atyák igyekeztek elkerülni a Jognyilatkozat első módosításával.

Az érv, ami a gyülekezeteket az ellentmondásos helyzetektől távol maradásra intené adómentességük védelmében, egyszerű és gyakorlatban alátámasztott: nem szükségszerű és nem is kívánatos.

Nem szükségszerű, hiszen a jótékonyági szervek politikai részvételét akadályozó törvény kimondottan – és kizárólagosan – a választói politikára és a formális lobbizásra vonatkozik. Mivel a közösségsszervezés egyiket sem végzi, tökéletes módja a gyülekezeti aktivizmusnak.

A gyülekezeteknek azért sem célszerű kerülniük a konfliktusos helyzeteket, mivel csakis szervezett gyülekezetek esetén, hajlandóságot és képességet mutatva a hatalomgyakorlásra tudják csak fenntartani adómentes státuszuk, amit úgy féltenek. Időről időre jön egy próbálkozás arra, hogy mégis megadóztassák őket valamilyen módon. Csak a gyengén és erőtlenül szervezett vallás teszi ki magát az efféle zsarolásnak.

Végül tehát a konfliktus vállalása marad az egyetlen járható út azon gyülekezetek számára, amik fent kívánják tartani függetlenségüket és a saját értékrendjük szerint való szólás és cselekvés szabadságát. A gyülekezeteknek nincs más választása, mint megtanulni bánni ezzel.

EGY TÖRTÉNET AZ ELLENTMONDÁSOKRÓL

Jack Egan Főtisztelendő Atya, a közösségsszervezés igazi „alapító atyáinak” az egyike az, Egyesült Államokban, egyszer ezt mesélte Saul Alinskyről és az egykori chicagói Meyer bíborosról:

Hadd mondjak el egy rövid történetet arról a napról, amikor a szerződés alá lett írva. Valójában egy kézfogás volt ez Alinsky és Meyer bíboros között, aki minden kötelezettség nélkül, 150.000 dollárt ajánlott fel a Woodlawn Szervezet szervezői tevékenységének első három évére. Ötvenezret évente. Abban a kiváltságban részesültem, hogy ott lehettem 1961-ben Meyer bíboros mellett, amikor ez történt Alinskyvel. Mikor távozáshoz készülödtünk, Saul felnézett a bíborosra, aki majd 2 méter magas volt (ő maga olyan 1,80 körüli), és így szólt: „Bíboros úr, mikor végre hozzáfogunk a szervezéshez, remélem rengeteg konfliktus és ellentmondás vár

majd ránk. Ránk szállnak majd a városvezetés, az egész ötödik ügyosztály, a városi intézmények, a fekete közösség képviselői, és” – tette hozzá – „csőstül jön majd a baj.” (Ebben az időben Woodlawn még teljességében fekete közösség volt.) A bíboros visszanézett rá és így válaszolt: „Alinsky úr, tudom, hogy nem egy vallás hívei vagyunk, de abban biztos vagyok, egyetlen kereszténynek sem kellene tartania a konfliktustól és ellentmondásoktól, mivel nem lehetséges ellentmondásosabb dolgot elképzelni egy keresztfán lógó embernél.”³⁶

³⁶ John Egan, Remarks of Msgr. John J. Egan (Chicago: The Midwest Academy, 1976)

HETEDIK FEJEZET

VEZETŐK: HAHÓ, VANNAK ITT ÖNKÉNTESÉK?

*Azért hagytalak Kréta szigetén, hogy pótolod, ami hiányzik, s a városokba
presbitereket rendelj utasításaim szerint.*

Tit 1:5-6

Az amerikai gyülekezetek komolyan vehető, profi aktivizmus-programjának hiánya egy végső okból ered: a vezetőség olyan erőforráshiányos, hogy gyakran épp csak életben tudják tartani a helyet. Mire a figyelemzavaros vezetőség befejezte a liturgiát, kitakarította a templomot, szociális szolgáltatásokat nyújtott a rászorulóknak, oktatást biztosított a fiataloknak, és lemeccselte a pénzügyi kérdést az egyháztagsággal, nagyjából arra marad ereje, hogy bármilyen aktivizmusra irányuló kísérletet gyorsan kiszervezzék a „társadalmi cselekvés” bizottságnak – ahol ez menetrendszerint el is süllyed.

A „jó vezetőkre” úgy tekintenek, mint ritka erőforrásokra, amiket nem szabad „gyülekezeten kívüli” tevékenységekre pazarolni.

A vezető-hiány megszüntetése érdekében sok gyülekezet táltalom-vadászatba kezd: hátha akadnak még a köreikben felfedezetlen, kiaknázatlan vezetők. Ebben azonban rengeteg más szereplővel kell versenyeznie: politikai pártokkal, szomszédsági csoportokkal, önkéntes-ügynökségekkel, a saját egyházszervezetükkel, sőt, még az emberek családjával is – amik mind ugyanazt a hön áhított nyersanyagot keresik: a jó képességű önkéntest.

Máskor a gyülekezet, belátva, hogy nem tudnak természetadta vezetőkre bukkani, külső szakértőkre áldoznak egy vagyont, akik azt ígérik, hogy profi vezetőképző kurzusokkal segítenek majd. Sokszor azonban az ilyen workshopok csak üres ígéretek, amik esetleg megtaníthatnak egy-két hasznos trükköt a csoportok manipulációjához, de mutatnak meg abból, hogy milyen is egy igazi vezető.

Fordítsuk hát meg a kérdést: hogyan *ne* álljunk neki gyülekezetként vezetők találásának és képzésének? A legtöbb esetben a válasz ez: semmiképp se folytassuk azt, amit eddig csináltunk. Az eredmények „bizonyítottak.”

A gyülekezetnek nem szabad önkénteseket toboroznia erre. Ha mégis teszi, és akadnak jelentkezők, semmiképp se várjuk azt tőlük, hogy egyből szuper vezetők lesznek, vagy hogy egy párnapos képzés majd azzá teszi őket egyik percről a másikra.

Gondoljunk bele, milyen nevetséges is ez a gondolat. Mi lenne, ha az amerikai cégek így hirdetnék a vezetői állásokat:

Keressük: azt az önkéntest, aki szívesen vállalja az Amerikai Mamutcég Zrt. igazgatói posztját. Szakirányú végzettség vagy tapasztalat nem elvárás – cégünk hatalkalmas intenzív kurzuson készít majd fel! Nem kell átesned semmilyen szűrésen, sőt, ezt a munkát mindenképp megkapod! Amit kérünk: rengeteg jóakarat. Itt a lehetőség: légy egyből csúcsvezető, és maradj is az, ameddig csak akarsz!

Nem ez a legjobb módja a befektetők bizalmának felébresztésére. Mégis, egy ehhez hasonló hirdetés a gyülekezeti hírlevélben nem csak elfogadhatónak tűnne, de egyenes kíváncsúnak, az egyenlőség és nyíltság szellemében. Pedig egy ilyen szöveg nem jelent mást, mint hogy a gyülekezet nem veszi komolyan a szerepét a rábízott értékek megőrzésében és terjesztésében – senki, aki komolyan gondolkodik a sikerről, nem bízna rá magát kipróbálatlan vezetőkre.

Amikor önkéntesek jelentkeznek hozzánk, szinte mindegyik könnyen besorolható a következő kategóriák valamelyikébe:

1. *Azok, akiknek rengeteg idejük, és még több pszichológiai szükségletük van.* Az vallási csoportok tele vannak velük, és természetesen őket is Isten gyermekeiként fogadjuk el. Ez viszont nem jelenti azt, hogy a gyülekezet életének meghatározó elemeiért felelősséget kéne vállalniuk. Amikor önkénteseket keresel, ezek az emberek ugrani fognak – és ha egyszer beépültek, nagyon nehéz lesz tőlük megszabadulni.
2. *Azok, akinek valami a bögyükben van.* Mondjuk nem kedvelik a lelkipásztort, vagy a rabbit. Esetleg azt hiszik, hogy a TV a Sátán eszköze. Az is lehet, hogy

szeretnének ezen keresztül bekerülni az önkormányzatba, vagy a parlamentbe. Bármilyen pozíciót elfogadnak, teljesen mindegy, hogy van-e annak bármi köze az ügyükhöz: a lényeg számukra, hogy újabb fórumon terjeszthessék a gazdasági, vagy politikai, szexuális, teológiai véleményüket. Amikor önkénteseket keresel, nem tudod őket kikerülni – és meg is érdemled!

3. *Azok, akik a lelkész, pap, presbitériumi vezető, vagy az iskolaigazgató kis kedvencei, és bármit megcsinálnak, ha a jótévőjük kéri.* Természetes, ha a stáb tagjai egyes emberekben lojalitást ébresztenek, ez a pozícióval és a karizmával jár. Ezek a szubjektív érzelmek mégsem lehetnek a gyülekezeti vezető pozíció alapja. Amikor önkénteseket keresel, őket nagyon nehéz elkerülni.
4. *Azok a kiégett vezetők, akik már mindent csináltak a gyülekezetben vagy harminc éven keresztül – mégis mindig mindent elvállalnak, miközben panaszkodnak, hogy „itt soha senki más nem csinál semmit.”* Ez az attitűd, ugye, az egyik legfőbb oka az önbeteljesítő jóslatuknak. Ha még mindig önkénteseket keresel, akkor el kell viselned ezeket az amúgy jószándékú embereket, de épp ezzel fojtod el minden megújulás lehetőségét, az új vezetők felbukkanását.
5. *Azok a képzetlen emberek, akik senkinek sem kellene.* Néha akadhat köztük csiszolatlan gyémánt, de ezeket egyből a mélyvízbe dobjuk, ahol vagy megfulladnak, vagy csak hosszas próbálkozás után tanulnak meg vezetni. Ekkora már vagy maguk is kiégnek, vagy elcsalja őket egy másik, szintén vezetőkre vadászó csoport. Amikor önkénteseket vezetőket keresel, ők zsákbamacskák. Néha szerencsés leszel, de általában katasztrófa az eredmény.

Összegezve: a gyülekezetnek ugyanazt a szabályt kellene követniük, mint a hadsereg toborzóinak: *sosem kérünk önkénteseket!* Sem a szószékről, sem a hírlevélben, sem szórólapokon, sem találkozókön, sem levélben, sem poszttereken.

Mindezek helyett a gyülekezetnek egy vezető-fejlesztési tervre van szüksége, ami tartalmazza a következő három dolgot: hogy *kit* keresnek; hogy *miként* kéri fel a célszemélyeket; és hogy *hol* fogják kifejleszteni a szükséges képességeiket.

A közösségszervezésben való részvétel segít a gyülekezetnek egy ilyen terv kidolgozásában.

MEGTALÁLNI A VEZETŐKET

Jahveh egy dadogó embert választott ki arra, hogy kivezesse Izraelt Egyiptomból. Jézus tanulatlan, konok halászokat, és egy értelmiségi fanatikust választott Egyháza építőinek. Egyik sem volt önkéntes jelentkező, és egyikük sem volt magától értetődő választás. Mit látott meg bennük Isten, amit mi nem?

Hogy még érthetőbb és valóságosabb legyen a kérdésünk: miért Lorraine Lynch lett a gyülekezet valódi vezetője, és miért nem mások?

Lorraine nem rendelkezett egy olyan tulajdonsággal sem, amit szinte mindig elvárnak – sőt, követelnek – a közösségi vagy gyülekezeti vezetőktől. Nem volt ügyes szónok; nem volt lenyűgöző, vagy különösebben képzett; és kevés tapasztalata volt az üzleti vagy politikai szférában. Mégis, az ötgyerekes, ötvenes anyja az egyik legnagyszerűbb gyülekezeti vezető New Yorkban.

Ennek az átalakulásnak az oka nem más – Lorraine, a lelkipásztora, a családja és barátai szerint –, mint a plébánia (a katolikus Our Lady of Grace) részvételen a Queens Civil Szerveződésben. Ez ugyanaz a Howard Beach-i plébánia, amelyik az egyik első érdekérvényesítési lépéseként a Hallihan család bojleréért küzdött. Howard Beach egy munkásnegyed, amit mostanra teljesen elnyomott a JFK nemzetközi repülőtér. Ha az ember itt nekiáll beszélgetni, pár percenként muszáj szünetet tartania, annyira nem hallani semmit a le- és felszálló repülő hangjától.

Lorraine férje az egyik légiszállító cégnek dolgozik, amik a reptér kiépülése után tömegével kezdtek el Queensben működni. A lánya lovasz a Howard Beach szélén lévő Aqueduct Versenypályán. Lorraine maga jobbra főállású anyaként és a háztartás vezetőjeként dolgozott, illetve a Republikánus Párt egyik választási megfigyelője volt – de ezt leszámítva nem volt különösebben aktív sem a gyülekezetben, sem a szomszédságban. Egyértelműen nem tűnt vezetőnek. Jópár évvel ezelőtt, amikor a szomszédok egy óriási közlekedési blokádot szerveztek a

Kennedy repülőtérnél, hogy tiltakozzanak a Concorde gépek forgalma ellen, Lorraine nem vett részt a tüntetésen. „Sosem gondoltam magamra aktivistaként,” ahogy ő fogalmazott.

Öt évvel azután, hogy még egy tüntetésre sem volt hajlandó elmenni, Lorraine Lynch ezrek előtt tartott beszédeket, szembeszállt a repteret üzemeltető New York és New Jersey Légikikötő igazgatójával és igazgatótanáccsal, szembeszegült a New York-i kormányzóval és polgármesterrel, interjúkat adott tévéknek és a New York Timesnak, és főleg: elérte, hogy megváltozzon a reptér körül élő közösségekkel kapcsolatos politika.

Emellett természetesen a gyülekezetének egyik legértékesebb vezetője lett. Tagja volt a képviselőtestületnek, részt vett az évenkénti jótékonyági vásár szervezésében (ami 140.000 dollárt hozott be!), sőt, a plébánia tagjainak képzésében is segített.

Mik voltak tehát azok a tulajdonságok Lorraine-ben, amik lehetővé tették számára ezt az átalakulást, még jóval azelőtt, hogy bármilyen képzővel találkozott volna? Ugyanezeket a tulajdonságokat kell ugyanis minden gyülekezetnek keresnie a saját potenciális vezetőiben is.

Stabilitás. Lorraine Lynch tisztában van az értékeivel és érdekeivel. Az, hogy nem vett részt a Concorde-ellenes demonstrációkban, és hogy republikánus volt a túlnyomóan demokrata Queens megyében, azt mutatta, hogy nem szkeptikus volt a politikai divatokkal és legújabb igazságokkal szemben. Igen sok munkája és ideje volt abban, hogy erős családi közösséget építsen ki – ezt pedig nem tette volna kockára valamilyen ideiglenes ügy vagy aktivitás miatt.

Számonkérhetőség. Lorraine intuitívan értette, hogy a hatalom erkölcsileg semleges. Nagyon erős hite van azokban az értékekben, amiket megvall; bárkivel megküzd, aki kihívást intéz ezen értékek ellen, és keresi a módját annak, hogy miként lehetnének valósággá. Ugyanakkor csak olyan csatákba áll bele, amik megnyerésére van esélye – nem folytat sem szélmalomharcot, és közlekedési blokádot sem szervez a reptéren.

Düh és humor. Lorraine elkötelezett a családja és a közössége iránt. Ha valami velük történik, hamar felforr az ír-német vére. Mégis, képes arra, hogy nevésszen a saját vagy mások hibáin egy szükségszerűen tökéletlen világban. Így nem csak a passzivitást, és a kedélyes semmittevőiséget kerüli el, hanem a fanatikus igazhitűek mindent elemésztő vágyát az igazságosztásra.

Türelem. 30 év házasság és öt gyerek felnevelése tanította meg Lorrainet a türelemre. Képes meghallgatni másokat. Szán időt a tervezésre és az önreflexióra. Teret és lehetőséget ad másoknak a hibázásra és a fejlődésre. Képes kivárni a megfelelő időt és helyet a cselekvésre.

Vízió. A vezetők vezetnek – de hogy hova, milyen világba vezetnek minket, kell némi ötletük legyen. Lorraine nem álmodozó, de tudja, hogy mi az, amit szeretne elérni magának, a családjának, a szomszédságának, és az Egyháznak. A jó vezetőknek egyszerre kell a csoportjuk tapasztalatán belül maradniuk, és mégis tudniuk, hogy hova akarnak megérkezni.

Ezek azok a tulajdonságok (más, természetes képességek mellett), amiket egy gyülekezetnek keresnie kell az új potenciális vezetőkben. Ezek olyan karaktervonások, amiket minden tevékenységükben, vagy épp az eseményekre való ösztönös reakcióikban észrevehetünk.

A feladat tehát az, hogy a Lorrainehez hasonló embereket rávegyük, hogy tekintsenek saját magukra vezetőkként, majd pedig felvértézzük őket azokkal a képességekkel, amik lehetővé teszik, hogy betöltsék specifikus szerepüket a gyülekezetben vagy közösségben. Egy dologban biztosak lehetünk – nem fognak maguktól jelentkezni!

AJÁNLATTÉTEL/FELKÉRÉS

A fentebb említett tulajdonságokkal rendelkező vezetőkhez jutásnak egy módja: egyenként, személyesen, szemtől-szemben felkérni őket egy jó ajánlattal.

Az ajánlattétel szinte kihalt művészetnek számít az amerikai gyülekezetekben. Nem tudom, a TV és a modern reklám hatása-e ez, de úgy tűnik, az emberek az hiszik,

hogy bármit képesek „eladni.” Persze egy rövid ideig ez igaz is; de aztán a vevő rájön az igazságra, és megérti, ha valami nem áll az érdekében.

Az igazán profi kereskedők gyorsan megtanulják, hogy sokkal sikeresebbek hosszútávon, ha nem csak lenyomják az emberek torkán a terméküket, vagy rászedik, esetleg megzsarolják őket, hanem ajánlatot adnak, ami a „vevő” szabadon átgondolhat elfogadás előtt. Ez sokkal több munkával jár, mint az egyszerű eladás. Sokkal több a visszautasítás is. Mégis, amikor működik, akkor nagyon működik.

Az ajánlatéttelnek sok olyan eleme van, amit nem hagyhatunk figyelmen kívül:

1. Komoly ajánlatot csak olyan tud megfogalmazni, akivel a felkértnek van valamilyen kapcsolata. A felkérés alapja a bizalom: csak annyit ér, amennyire a felkért és a felkérő megbízható emberek.
2. Az ajánlat mindig kétoldalú. Nem kérhetünk meg valakit arra, hogy segítsen nekünk, ha nem tisztázzuk, hogy mit teszünk cserébe. Néha ez nem jelent mást, mint hogy támogatjuk a felkértet, ha elfogadja az ajánlatunk; máskor szigorúan valamit-valamiért.
3. A bizalmi és kétoldalú jellege miatt a felkérés csak személyesen, egyénileg történhet. Minden jó ajánlat – házasság, munka, politikai kinevezés – így történik. Ez mutatja, hogy a felkérés komoly és fontos.
4. Az ajánlatunk mindig pontosan tisztázza, hogy mire kérjük fel a jelöltet. Nem szabad becsapnunk, beédesgetnünk az embereket – ebből később csak neheztelés lehet. Legyünk őszinték, hogy mit várunk időben, energiában, pénzben; tisztázzuk, hogy mivel az ajánlat kétoldalú, lehet változtatni a részleteken. Nincs „mindent vagy semmit” ajánlat.
5. Természetesen az ajánlatnak egyeznie kell a felkért személy érdekeivel. Emiatt bármikor visszautasíthatják. Az ajánlat összerakása során tévedhetünk a felkért motivációival kapcsolatban. Máskor a kiszemelt jelölt nem érti, hogy hogyan találkoznak az ő érdekei a javasolt vezetői szereppel. Egy jó ajánlattétel tiszteletben tartja ezeket a lehetőségeket!

6. Az ajánlatéttel egyben kihívás is. Ha semmi újat nem kínálunk a felkértnek, akkor tulajdonképp nincs is „hasznuk” belőle; semmi olyat nem tennének, amit eddig nem sajátítottak volna el.
7. A fentiek miatt a felkérésnél időt kell hagynunk a jelöltnek, hogy fontolóra vegye ajánlatunkat. Ez nem csak a felkért, de a felkérő számára is előnyös: kizárjuk annak a veszélyét, hogy „rádumáljuk” őket a feladatra.

Jó esélye van annak, hogy a Lorraine Lynch-féle képességekkel rendelkező emberek elfogadják az ajánlatunkat a gyülekezeti vezetőséggel kapcsolatban, ha helyesen kérjük fel őket. Ha pedig elfogadják, és megadjuk számukra a megfelelő támogatást és képzést, valószínű, hogy sikeres vezetők is lesznek.

VEZETŐK KÉPZÉSE

Ahogy William Droel a „Magabiztos laikusok” c. cikkében írja, az egyháztagságnak „ragaszkodnia kell ahhoz, hogy az első számú költségvetési tétel a plébánia büdzséjében a laikusok számára nyújtott vezetőképzés legyen.”³⁷

Ez alatt nem valamiféle üzleti tréninget vagy asszertivitás-képzést értünk – még akkor sem, ha gyakran gyülekezetek ezt nyújtják vezetőképzés címén. Amire szükség van, az egy szisztematikus program és tér ahhoz, hogy egy Lorraine Lynch (akinek már egy élet alatt kidolgozott értékrendje és képességei vannak) elsajátíthassa a vezetőséghez szükséges tulajdonságokat.

Az ismert újságíró és Alinsky-féle közösségsszervező Nicholas Von Hoffman írta ezt *Vezetők találása és kinevelése* c. könyvében: „A vezetőket a közösségsszervezés során találjuk meg, aztán pedig a közösség neveli ki őket.”³⁸

A közösségsszervezés épp a vezetők képzésében nyújt a gyülekezetnek közvetlen segítséget. Ahogy Von Hoffman rámutat:

³⁷ William Droel, “Confident Laity,” *The Other Side*, June 1982, p.32.

³⁸ Nicholas Von Hoffman, “Finding and Making Leaders,” Used with permission.

A közösségszervezésnek pont olyan vezető-típusokra van szüksége, amiket a közösségben magában nem talál meg – hiszen a közösségben szinte (vagy egyáltalán) senkinek nincs tapasztalata nagy szervezetekkel ... egyszerűen nem volt lehetőségük, hogy tapasztalatot szerezzenek egy nagy szervezetről, a felépítéséről, a fenntartásáról, a működtetése áráról... Olyan emberekről van szó, akik jobbra kicsi szervezetekben vesznek részt, tehát arról van tapasztalatuk, hogy ezekben mi működik – amik ritkán hasznosak egy nagy csoportnál.³⁹

A közösségszervezés folyamata valós, gyakorlati helyzeteket kínál, ami lehetőséget teremt az embereknek, hogy vezetőkké érjenek – főleg, ha a szervezők, és a már meglévő vezetők elkötelezettek a tagság fejlesztése mellett. Lorraine Lynch több évnyi komoly közösségszervezésben való részvétel, és az ezzel járó sikerek és kudarcok révén sajátította el azokat a képességeket, amikor a legértékesebbek saját magának és a gyülekezetnek.

Némelyik képesség ezek közül teljesen földhözragadt: hogyan irányítsunk egy megbeszélést, hogyan szónokoljunk nyilvánosan, hogyan nyilatkozzunk a médiának, hogyan kapcsolódjunk a gyülekezeti vagy szomszédsági tagokhoz – vagy hogy miként osszuk be az időnket. Vannak viszont sokkal mélyebb és nehezebben elsajátítható képességek: hogyan ébresszük fel és kontrolláljuk a feszültséget; hogyan tárgyaljunk; hogyan tervezzünk stratégiailag.

Számos haszna van annak a gyülekezet szempontjából, hogy ez a kiképzés a gyülekezet közösségszervezői munkája során történik.

1. A gyülekezet önmagában képtelen megfelelő változatossággal és sebességgel szállítani a tapasztalási lehetőségeket ahhoz, hogy a tagokból új vezetők válhassanak. A közösségszervezés ezzel szemben végtelen tárháza az ilyen tapasztalásoknak.

³⁹ Ibid.

2. A legtöbb gyülekezet nem tud egyedül megfizetni egy teljesmunkaidős profi szervezőt, aki nem csak képes arra, hogy felkérjen és kiképezzen új vezetőket, de el is kötelezett emellett. A széleskörű közösségszervezés viszont megteremti ennek lehetőségét.
3. Amint azt a legtöbb katonai és céges vezető tudja, a legjobb hely az személyiség számára a fejlődésre a lehető legtávolabb esik a szűk, otthonos környezetétől. A közösségszervezési csoportok olyan sokszínű felnőtt-képzési központok, amik hatalmasat tárgtanak a folyamatban részt vevő gyülekezeti tagok látókörén.
4. Ha a gyülekezet a közösségszervezést használja vezetőképző folyamatként, az aktivizmus a gyülekezeti élet központjába kerül a perifériáról. Ez nem csak egy hatékony és észszerű eszköz arra, hogy a hívek kapcsolódjanak a minket körülvevő világhoz, hanem a közösségszervezés a gyülekezet lételemévé válik, hiszen innen érkeznek leendő vezetői.

Fennáll ugyanakkor a veszélye annak, hogy a közösségszervezés leválik a gyülekezet önérdekéről, és végső soron eltereli a hívek és a vezetésre alkalmas tagok figyelmét. Ez céltalanná teszi a gyülekezeti részvételt; épp ezért a gyülekezetnek kezdettől fogva garantálnia kell azt, hogy az újonnan kiképzett vezetők lojalitása és gyökerei a csoportban marad, és a képességeiket a gyülekezet számára használják fel. Ez a garancia pedig a felkéréskor kapott ajánlat természetéből fakad: meg kell határoznunk a közösségszervezői munka és a gyülekezet, valamint a gyülekezet és a potenciális vezetők viszonyát.

VÉGSŐ TANULSÁG: KÉNYELMETLEN SZÜKSÉGSZERŰSÉG

Nézzétek, úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé! Legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és egyszerűek, mint a galambok!

Mt 10:16

Számos különböző hitű gyülekezet számára az Istenben való hit azt is jelenti, hogy szükségszerűen jobbra kell tennünk a világot. Ilyen egyszerű... és ilyen bonyolult. Bonyolult, mert ez rendkívül kemény és gyakran frusztráló feladat; ráadásul az ezzel járó felelősség nem csak jóindulatot, de hatékonyságot is követel.

A közösségszervezés lehetőséget kínál a gyülekezeteknek a bibliai parancs teljesítésére olyan módon, ami összeegyeztethető a vallási és polgári örökségükkel. Így ráadásul elkerülhetik azokat a korlátokat, amiket a direkt szolgáltatás-nyújtás, az egyéni aktivizmus, vagy a pártpolitizálás szabnának.

Mielőtt azonban belépnének a közösségszervezésbe, a gyülekezeteknek tisztázniuk kell egy sor kényelmetlen kérdést.

- Készek-e meghallgatni a saját tagjaik valós igényeit, szempontjait, és ezekből kiindulva kezdeni a közösségszervezést? Vagy inkább azonnali megértésre és globális cselekvésre számítanak tőlük?
- El tudják-e fogadni azt, hogy az értékeik és családjaik megvédéséhez szükséges a hatalom, aminek megszerzése és gyakorlása pedig gyakran veszélyes és kétértelmű helyzeteket teremthet? Vagy választják inkább az erkölcsi tisztaságot, és így a cselekvés megtagadását is?
- Képesek lesznek-e olyan erős és tartós szervezeteket létrehozni, amik tárgyalóképesek hatalmi intézményekkel szemben? Vagy inkább csak

kapkodva reagálnak minden egyes krízisre, struktúra, pénz, fegyelem és számonkérhetőség nélkül?

- Tervezetten keresnek-e szövetségeseket a hatalmuk és sokszínűségük növelésére? Vagy bezárkóznak inkább azokkal együtt, akik hozzájuk hasonlóan gondolkodnak?
- Képesek-e kezelni a konfliktusokat, és felhasználni őket a különbségek tisztázására? Vagy a konszenzust hasztalanul erőltetve próbálják kisimítani az összeütközésket az eltérő értékrendszerek közt?
- Elkötelezettek-e komoly, képzett vezetők kinevelése mellett, akik képesek lesznek a gyülekezetet és a közösségszervezést is működtetni? Vagy inkább megmaradnak a jószándékú önkéntesektől függésben?

Az ezekre a kérdésekre adott válaszok mentén dől el, hogy a gyülekezet képes lesz-e az ilyesfajta aktivizmusban részt venni. És hogy mit tud az aktivizmus adni a gyülekezetnek?

1. A gyülekezetek közvetíteni tudnak a tagjaik és a társadalom között. Ha ez megtörténik, a gyülekezet már nem csak a vasárnapi istentisztelet helye lesz, a hétköznaphoz való bármiféle kapcsolat nélkül. Ellenkezőleg, az emberek elkezdenek segítséget kérni tőlük abban, hogy miként tudnak hívő módon élni egy olyan társadalomban, ami gúnyt űz a vallási értékekből.
2. Lehetőséget teremt a gyülekezetnek, hogy ne csak egy kórház legyen, ami ragtapaszt osztogat a testi-lelki sérülteknek. Ahelyett, hogy csak sopánkodnánk a családok vagy a városunk pusztulása miatt, elkezdhetünk azon dolgozni, hogy a problémák gyökerét szüntessük meg.
3. A közösségszervezés a legjobb tere a gyülekezeti vezetők következő generációjának képzésére. Az újoncaink számos helyzetben tétenek próbára, és elsajátíthatnak sok képességet, amire nagy szükség van a gyülekezeti munkában is: hatalomelemzés, stratégiai tervezés, toborzás, forrásteremtés, problémaelemzés, erőforrás-mobilizáció.

4. A gyülekezeteknek lehetőségük nyílik számos különböző hitvallású – vagy épp hitetlen – emberrel találkozni egy elfogadó és együttműködésre építő környezetben. Lesz valós oka annak, hogy együttlegyünk, és így igazi esély is teremődik egymás megértésére.
5. Ahogy egyre kinfomultabbá és mind kevésbé manipulálhatóvá érik a gyülekezt, úgy nyeri el a hatalomban lévők tiszteletét; elkezdenek azokhoz a csoportokhoz sorolni minket, akiknek beleszólásuk van az országunk demokratikus megállapodásaiba.
6. A valós győzelmek, amiket a gyülekezet arat, megszilárdítják a közösséget és a saját tagságot is. Ezeket a győzelmeket más hatalmi intézményekkel való tárgyalások során érvük el; egyszerre lesz anyagi és szimbolikus jelentőségük is.
7. Az, hogy a gyülekezet képes lesz bevonni embereket a helyi, közvetlen ügyeken való munkába, meggyőzi a tagságot arról, hogy szükséges és teológiailag is indokolható az aktivizmus. A közösségszervezésben való részvétel megalapozza a tudást, hogy felfedezzük az igazságtalanság helyi, országos, és nemzetközi formái közötti összefüggéseket.
8. A gyülekezetek izgalmas, meghatározó szervezetekké lesznek, amik új, főleg fiatal tagokat fognak vonzani. Ez a fajta evangelizáció sikeres lehet olyan területeken is, ahol már sok más próbálkozás elbukott.
9. Az olyan gyülekezetek, amik aktívan részt vesznek az emberek életében sokkal több erőforrással számolhatnak, hiszen a tagok látják, hogy a közösség az ő szükségleteikkel foglalkozik. Ez megnövekedett anyagi felelősségvállalás bőven megtéríti az erőforrásokat, amiket a gyülekezet a közösségszervezésben való részvétele során elköltött, vagy épp az aktivizmus-ellenes háborgó tagok kilépése áltai veszteségeket.
10. Végül pedig a gyülekezetben a laikusok sokkal ügyesebbé válnak, akik a képességeiket a közösség fenntartására fogják fordítani. A közösségszervezés alapvetően laikus tevékenység, még ha szükséges is hozzá a klérus jóváhagyása és részvétele. Az egyháztagság tapasztalata és önbizalma jól fog

tudni hasznosulni egy olyan gyülekezetben, ahol a lelkipásztorok örülnek az emberek aktivitásának.

Nem minden közösségszervezési folyamat hozza meg az összes fenti hasznot minden gyülekezet számára. Egyes kezdeményezések elbuknak, sőt, akár negatív hatással is járhatnak. A lehetséges pozitívumok mégis óriásiak, és minden kockázat megéri a gyülekezetnek, ami észszerű aktivizmusba akarja vágni a fejszójét.

FÜGGELÉKEK

I. FÜGGELÉK: „A BIBLIA PARANCSA: A QUEENSI CIVILEK SZERVEZŐDÉSÉNEK KLERIKUS TAGJAINAK ÁLLÁSFOGLALÁSA”

Előszó

Őszinte hálával fordulok mindenki felé, aki részt vett „A Biblia Parancsa” írásában és közreadásában. Az írás tiszta, közérthető összefoglalás a Queensi Civilek Szerveződésének (QCO) zsidó-keresztény hagyományra épülő alapjairól.

A QCO növekedése az elmúlt négy évben nagyszerű volt, és lenyűgöznek a kapcsolatok, amik ezen idő alatt kiépültek. A klérus és a laikusok közös munkája megmutatta, hogy milyen sikereket érhet el a jólképzett vezetőség.

Hálát adunk a Mindenható Istennek a bátorságért és inspirációért, amivel megajándékozta nagylelkű testvéreinket, akik elkötelezték magukat az emberi méltóság megőrzése, a közösség növekedése, valamint az élhető és családbarát városnegyedek létrehozása mellett. A QCO képességeit az egész város javának szolgálatába állítja.

Csak javasolni tudom minden plébániának, hogy csatlakozzon ehhez a nagyon fontos és szükséges ökumenikus kezdeményezéshez. Áldja meg a Mindenható Isten a QCO minden erőfeszítését!

Francis J. Mugavero, püspök
Brooklyni és Queensi egyházmegye
Római katolikus egyház

„Kifejezetten élni kívánunk azzal a jogunkkal, hogy a közbeszédben megjelentessük értékeinket.” - ez a rövid mondat sommázza „A Biblia Parancsában” a hívők világban betöltött megmentő misszióját. A mindannyiunk által szeretett és őrzött vallásos értékeket nem elég csak kinyilatkoztatni. Ha bármit is jelentenek a társadalmunk számára, akkor a gazdasági, politikai, jogi életünkben is meg kell

jelenjenek. Ha nem jelennek meg, az épp azt üzeni, hogy nem elég értékesek ahhoz, hogy harcoljunk értük.

A QCO egy agilis közösség azon hívók számára, akik küzdeni kívánnak a társadalmunkban jelenlévő erők ellen, amik nem nem tisztelik a mi értékeinket. Itt az idő, hogy nem csak beszéljünk róluk! Örömmel tölt el, hogy „A Bibliai Parancsolat” lehet ennek a cselekvésnek az alapja.

James A. Graefe, püspök
Metropolitan New York zsinat
Amerikai Evangélikus Egyház

BEVEZETÉS: HITVALLÁSUNK

Mint biblikus hívók, bizonyos dolgokban vitán felül hiszünk; ezek azok az alapok, amire a családjainkat és gyülekezeteinket építjük. Mivel vannak, akik nem hasonlóan gondolkodnak, gyakran hasznos nevükön nevezni ezeket a hitelveket, hogy mind a magunk, mind mások megvizsgálhassák őket.

Hisszük, hogy a teremtetett rend és a megváltó történelem Isten uralma alatt át, és hogy Isten szándéka igazságos és méltányos. Ezért nem hisszük azt, hogy a hitünk a világtól való visszavonulást és csak a saját személyes üdvösségünkkel való foglalkozást követelné meg, míg a teremtetett rend „kárhozatba” hullik. Isten arra hív minket, hogy aktívak legyünk ezen élet, ezen város életéért. Ez értjük a „bibliai parancsolat” alatt.

A helyi gyülekezeteinknek nem szükséges a társadalom minden problémájával kapcsolatban állást foglalni: ez nem segít, hogy „rendet teremtsünk a káoszból.” Sok közösség vesztegette már el ilyen módon tanúságtételét. A családjaink és gyülekezeteink abban az értelemben „aktivisták,” hogy tevékeny emberek; nem olyan módon vagyunk „aktivisták,” hogy minden lehetséges dologgal foglalkozunk – még a minket érintő problémák közül sem. Tudjuk, hogy erőfeszítéseink sikeressége ugyanolyan fontos, mint a jó szándék. Ezért olyan küzdelmeket keresünk, amiket meg tudunk nyerni, és azért szerveződünk, hogy valós változást érijünk el.

Szerveződésünk alapja az önérdék. Ez alatt azt értjük, hogy szükségleteinket mások szükségleteivel kapcsolva kívánjuk kielégíteni. Hisszük, hogy a jó értelemben vett önszeretet és öntisztelet nélkülözhetetlen mások szeretetéhez. Ezzel szemben áll az önzés, ami kizár másokat, és elpusztít mi magunkat is.

Hisszük, hogy a szegény és középosztálybeli családoknak valós és egymást kiegészítő önérdékeik vannak, és hogy ezek, illetve a közös problémák és ideológiák mentén szövetségesei lehetnek egymásnak.

Hisszük, hogy a fehérek, feketék, latinók, ázsiaiak, és egyéb csoportok valós önérdékei olyannyira egybeesnek, hogy az együttműködésük nem csak kívánatos, de szükségszerű is.

Hisszük, hogy a keresztények, a keresztények és más hitűek, valamint az egyházi és nem egyházi szervezetek között hatékony koalíciók épülhetnek. Tiszteletben tartjuk az eltérő teológiai hagyományokat, és ugyanolyan értékesnek tartjuk a teológiai párbeszédet, mint a koalícióépítést.

Biztosak vagyunk abban, hogy az érdekeink közösek, és nem bomlanak meg gazdasági, etnikai, vagy vallási vonalak mentén; ellenállunk minden ilyenfajta megosztó törtékvésnek.

Ugyan mi is aggodalommal tekintünk a családot megbontó erőkre, a pusztaszórakozásból vagy profithajhászásból kultúránkat radikálisan megváltoztató érdekekre, és a társadalmilag elfogadott viselkedés változásaira, nem hisszük, hogy ezekre a problémákra egyszerűen törvények hozatala lenne a megoldás. Nem hisszük, hogy a változás önmagában rossz lenne. Nem keressük a vallás dominanciáját, és nem építünk vallási birodalmat. Ugyanakkor kifejezetten élni kívánunk azzal a jogunkkal, hogy a közbeszédben megjelentessük értékeinket.

A gazdasági és politikai rendszerekkel való konfrontációink során reális elvárásokkal fordulunk a politikusok, a bürokrácia, és az emberi természet felé; mégsem ítélünk el egy csoportot sem kollektíven, és küzdünk az erőtlenséget és bukást hozó negativizmus ellen.

MIÉRT HISZÜNK EBBEN

A Teremtés Könyvében azt olvassuk, hogy Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtette az embert, gondjára bízva a földi dolgokat. Ez az az alapvető bibliai parancsolat, amire alapozva családjaink, gyülekezeteink, és közösségeink a hatalom elérésére szerveződnek.

Kijelenthetjük, hogy a Szentírás története a megváltás története: Isten és Isten népe soha véget nem érő küzdelméről szól azért hogy, minden emberi lény olyan környezetben élhessen, ami lehetővé teszi a Teremtő által rájuk ruházott méltóság megélését. Ezzel az Isten által adott joggal együtt jár a felelősség is: a földi javakat Isten mindenkinek szánta, nem csak egy szűk csoport hasznára.

Ezen jogok és kötelességek visszautasítása nem más, mint a Teremtő tervével családjaink és gyülekezeteink missziójával való szembeszállás.

Isten népe történetének központi eseménye a Kivonulás, ami nem csak egyszerű fizikai átköltözést jelent. A Kivonulás nem más, mint megszabadulás az elnyomó gazdasági, társadalmi, katonai és vallásos rabszolgaságból – egy olyan rendszerből, ahol az emberi jogokat semmibe vették, és a hatalmat esztelen felelőtlenséggel gyakorolták.

A próféták rengeteg szót, energiát, és életet öltek az olyan vallási, társadalmi, katonai hatalmak elleni harcba, akik elnyomni akarták a családi és gyülekezeti életet. Úgy tekintettek magukra, mint Izrael agitátoraira, akik újra meg újra kihívást intéztek a néphez, hogy hagyjon fel bűnös életével, és szerveződjön egy igazságos és méltányos társadalom megteremtésére, ami példaként szolgálhat minden nép számára.

A próféták küldetését Jézus nem csak folytatta, de be is teljesítette. Ő Izajás szavaival összegezte saját munkáját:

Az Úr Lelke van rajtam, azért kent fel engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. Elküldött, hogy hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy szabadon bocsássam az elnyomottakat, és hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét. (Lk 4, 18)

Jézus parancsa a felebaráti szeretetről megköveteli, hogy ne csak a felebarátainkat érintő igazságtalanság tüneteivel foglalkozzunk, hanem fedjük fel az okokat is, amik a gazdasági, társadalmi, politikai struktúrák részei, és újra-meg-újra teremlik az emberi nyomort. Ennek feltétele, hogy családjaink és gyülekezeteink aktív részei legyenek a civil és politikai szervezetnek, hiszen ez az az tér, ahol a társadalmi igazságtalanság és az emberi jogok elnyomása feloldható.

A családban és a gyülekezetben, a társadalom magvaiban leszünk képesek ráébredni arra, hogy ha az életet nem tartják fenn a spirituálisan érett emberek, úgy a társadalmat lerombolják a spirituálisan torzak és degeneráltak.

A szekuláris rendszerben való részvételünknek figyelembe kell venni hogy a szinte kizárólag bonyolult problémákkal való foglalkozás kifinomultságot kíván. A cselekvésnek holisztikusnak, következetesnek, és hathatósnak kell lennie – és persze hittel telinek. Ellenkező esetben elbukunk, bukásunk pedig nem más, mint a gyűlölet és igazságtalanság erőinek győzelme.

Családjaink és gyülekezeteink aktív részvétele nem hogy rombolná a politikai folyamatokat vagy a pluralizmust, hanem épp ellenkezőleg, megerősíti azok fontosságát; az aktivitásunk nem korlátozza a szabad és nyílt társadalmat. Tudatában vagyunk annak, hogy az egyes esetek specifikus megoldásait nem nyilvánította ki számunkra Isten, és annak is, hogy az emberi méltóság azt jelenti, hogy Isten felruházott minket a saját megfontolt véleményünk és döntéseink megalkotásának képességével. Ez a szemlélet kizárja, hogy bármilyen vallási közösség csak egyetlen ügyre fordítsa minden erejét.

Összegezve: a Biblia szavára és példáira építve a családjainknak és gyülekezeteinknek aktívan részt kell venniük a történelem alakításában, hogy olyan feltételeket teremthessünk, amik teret adnak az emberi méltóságnak; és meg kell erősítenünk hatalmunkat ahhoz, hogy elérhessük ezt a célt.

A feladat hatalmas, és sosem lesz vége. Ahogy II. János Pál írta: „a mai ember állapota nem felel meg az objektív erkölcsi rend, az igazságosság és főként az emberi nem szociális szeretete követelményeinek. [...] Félelmetes helyzet elé kerültünk, mely senkit nem hagyhat közömbösen.”

A KIHÍVÁSOK, AMIKKEL HITÜNK SZEMBENÉZ

New York City egyik kerületeként Queenst gyakran úgy írják le, mint „zsebszomszédságok” sorozata: apró, izolált, gyakran egymással szembenálló közösségek gyűjteménye.

A kerületet plébániák, zsinagógák, üzletek, iskolák, parkok, kocsmák, éttermek, repterek és versenypályák építik fel. De nem csak ezek: itt él számos család, akik nagyszerű városunk munkaerejének alapját adják. Ezek a „zsebszomszédságok” azok, ahol családjaink és gyülekezeteik alapértékei megszületnek, és fenntartatnak. Mégis, gyakran a „zsebszomszédságokon” kívül – és a lakosok számára láthatatlanul – történnek azok a döntések, amik az itteni nép életét befolyásolják. Ezeket a döntéseket pedig nem a mi értékrendszerünkkel összhangban, vagy a queensi családok és gyülekezetek érdekében hozzák, hanem olyanokért, akik nem is itt és ebben az értékrendszerben élnek.

A láthatatlan döntéshozók hatalma nem legyőzhetetlen. A queensiek egyre inkább levetik a tanult tehetetlenség érzését, ahogy ráébrednek arra, hogy csak a családjaink, gyülekezeteink és közösségeink értékei lehetnek a mércék, amihez bármilyen javaslat erejét mérni kell.

A queensi családok és gyülekezetek elnyomásának története a szívtelen tervezés és ellentmondás nem tűrő kivitelezés hosszú listája: az önkormányzati szolgáltatások leépítése, önkényes adóemelés, szétvert közösségi közlekedés, összeomló iskolák, erősödő bűnözés, kátyús és dugókban fuldokló utak, eldugult és a szennyet visszaköpő csatornák, elhagyatott épületek, a drogok akadálytalan terjedése.

Két példaértékű probléma:

Gyűjtogatás: a New York polgárai rémülettel figyelték, ahogy Bronx és Brooklyn egész negyedei estek gyűjtogatás áldozatául. Mégsem történt semmi a törvényhozás, a katasztrófavédelem, a rendőrségi munka és a biztosítási piac területén, hogy ellehetetlenítsék a profithajhászásért való gyűjtogatást. A queensi lakosok pedig elkezdtek tudatára ébredni, hogy az ő kerületük a logikus következő

célpont – és arra is, hogy sem állami, önkormányzati, vagy magánintézkedés nem történt azért, hogy létrejöjjön egy hatékony queensi gyújtogatás-ellenes program.

JFK Nemzetközi Repülőtér: A JFK a legnagyobb munkáltató Queensben; emellett egész New York legnagyobb gazdasági vállalkozása. Queens lakosai döbbenettel értesültek arról, hogy a JFK tevékenységének tíz éven belüli megduplázására vonatkozó terveket bármiféle a környéken élő lakosokkal való egyeztetés nélkül dolgozták ki. A repteret üzemeltető New York és New Jersey Légikikötő Igazgatóság (ami a várostól kapott hosszútávú engedély mellett hatalmas profitot kaszál) a vállalkozásra „szigetként” tekint, aminek semmi köze az őt körülvevő Queensben okozott problémákhoz. A város, az állam, illetve a kerület, úgy tűnik, bementésre elfogad bármit a légiipar munkahelyteremtéséért és adófizetéséért cserébe; illetve számukra délkelet Queens ideális választásnak tűnik a lakóövezetek „tervezett csökkentése” megkezdésére.

Sem a kormányzat, sem az Igazgatóság nem tekint úgy Queensre, mint ahol lakosaink változatos kultúrái találkozhatnak és életre kelhetnek a megosztás során. Ehelyett olyan politikát csinálnak, ami szembefordítja a középosztályt a szegényekkel, rasszt rasszal, közösséget közösséggel, vallást vallással. Az ilyesfajta politika eredménye egyértelmű: a gyülekezetek összeomlása, a városnegyedek kihalása, a családok szétesése vagy menekülése.

Queens lakosainak elégük lett az egymás közötti ellenségeskedésből. Egyszerűen élni akarnak: szolgálni Istennek, biztonságban lenni, élvezni az életet, gyerekeket nevelni, fenntartani az értékeiket. Ennek sikeréhez pedig feltétlenül szükséges a vallási közösségeik aktív részvétele.

A gyülekezeteinek vissza kell szerezniük és használniuk az Isten által rájuk ruházott hatalmukat. Ezen hatalom célja az emberek meggyőzése arról, hogy Isten Országá nem egy hely, hanem az emberek közös megfontolt munkája Istennel a dolgok megváltoztatására. Nem hagyhatjuk, hogy a világi hatalmak határozzák meg feladatainkat, hiszen erről már tudjuk, hogy megbénítja a családjainkért és gyülekezeteinkért való közéleti cselekvést. Szükség van modern “csodákra.” Nem hagyhatjuk, hogy azok az egyházainkon kívül és belül hallható hangok, akik a

csodákat csak a természeti törvények megtörésére korlátoznák, tévútra vezessenek minket. Ehelyett a csodákra inkább tekintsünk úgy, mint a korrupt rendszerek megtörésére Isten kegyelme és aktivitása által, ami transzformálja a környezetünk, kerületünk, városunk életét és rendszereit.

Isten hatalma nem olyan hatalom, ami elpusztít másokat, hanem ami feszültséget kelt, hogy lerántsa a leplet a “fejdelemségekről és hatalmasságokról” városainkban, akik ahelyett, hogy Isten rendelése szerint a nép szükségletei szolgálnák, megfosztják a népet az Isten által megannyira szeretett méltóságától.

Hagyományosan a queensi egyházak és gyülekezetek a város eszközei voltak a bálványok által leginkább sújtott és tönkretett családok és emberek lelki és testi istápolására. Ennél, a közvetlen segítségnyújtásnál és a lobbizásnál azonban többet kell tennünk a megsebzettek segítéséért. A feladatunk az, hogy az eddig izolált “zsebszomszédságok” élére állva, belőlük közösséget formálva szert tegyünk a hatalomra, és szembeszálljunk az értékeink és hitünk elpusztítására törekvőkkel.

VÁLASZUNK: A QUEENSI CIVILEK SZERVEZŐDÉSE

Szükségünk volt egy szervezetre ahhoz, hogy el tudjunk kezdeni hitünkől fakadóan cselekedni, és szert tegyünk a hatalomra, amivel egy értékeinkkel egyező queensi társadalmat tudunk építeni. Egyetlen család, egy elszigetelt gyülekezet, vagy egy-egy szomszédság sem képes akkora figyelmet kelteni, ami szükséges a Queens előtt álló problémák megoldásához. Ezért négy évvel ezelőtt saját vagyonával öt gyülekezet öt queensi negyedből létrehozta a Queensi Civilek Szerveződését; a stábot az Industrial Areas Foundation [Ipari Negyedek Alapítvány – az USA legrégebbi és legnagyobb közösségsszervező csoportja] adta. Az azóta eltelt időben a szervezet már harminc gyülekezetet és civil csoportot számlál tagjai közt, több ezer queensi lakost képvisel, évi 125.000 dollár költségvetéssel gazdálkodik, és számos egyházi, szakszervezeti és oktatási vezető, valamint üzletember, és kormányzati hivatalnok támogatását tudhatja magáénak.

Korábban a vallásos vezetők – klerikusok és laikusok egyaránt – személyes kapcsolatuk útján próbáltak befolyásuknak érvényt szerezni. Gyakran próbáltak

pozíciójuk vélt vagy valós súlyával nyomást gyakorolni a változás érdekében; vallási vezetők és intézmények mindenféle koalíciókat hoztak létre a különböző ügyek kapcsán.

A QCO más módszerrel próbálkozik: a gyülekezeteket szervezi egy közösségbe, ami a tagokban szunnyadó erőt aktivizálja annak érdekében, hogy a döntéshozatal aktív résztvevői lehessenek. Nem állást foglalunk: az embereket mobilizáljuk. Ajánlások megfogalmazása helyett a képviseltjeink érdekében tárgyalunk.

A tag-gyülekezetek azért hozták létre a QCO-t, hogy a társadalmi küldetésük természetes kiterjesztésének eszköze-szervezete lehessen. A közösségek bibliai értékei formálják a szervezet alapfilozófiáját. A QCO ugyanakkor nyitott minden felekezet felé, üdvözölve azok sokszínűségét; valljuk, hogy több minden köt össze minket, mint ami szétválaszt. Emellett lehetőséget nyújtunk a csatlakozásra azoknak a nem-hitalapú szervezeteknek is, amelyek osztoznak ideáljainkban és politikai elgondolásainkban, mivel hisszük, hogy ez a fajta pluralizmus erőt ad.

A QCO féltékenyen vigyáz arra, hogy megőrizze függetlenségét minden olyan csoporttól vagy személytől, akik manipulálni kívánhatnak minket, akár anyagiakon, akár politikai nyomásgyakorláson keresztül. Ennélfogva a QCO nem is támogat semmilyen pártot vagy jelöltet; azon dolgozunk, hogy bármilyen politikai szereplővel együttműködve megvalósítsuk saját céljainkat.

Ezek eléréshez a QCO képzett és kompetens munkatársakat alkalmaz, akik a sikereinkhez szükséges vezetőképzéssel és közösség szervezési képzésekkel is ellátnak minket. A klérus és az egyháztagság is megtanulja, hogyan lehet gyülekezeteket külső és belső ügyekben egyaránt mobilizálni. Az emberek elsajátítják, hogyan végezzenek kutatást az ügyek kapcsán, és hogyan foglalják össze hatásosan a megszerzett tudást – ennek része a hatalomelemzés, és a számonkérhető munkakapcsolatok kialakítása közéleti vagy üzleti tisztségviselőkkel. Ezek azok a képességek, amikre családjainknak és gyülekezeteinknek szert kell tenni, ha Queenst a lehető legjobb helyre akarják tenni.

A Queensi Civilek Szerveződése nem álom: valóság. Nem tűnik egyszerscsak el; már bizonyította értékét. Fantasztikus eszköz a bibliai parancsolatot betölteni kívánó

gyülekezetek számára – ezért felhívunk minden queensi polgárt, aki ilyen lehetőségre várt, hogy csatlakozzon hozzánk!

II. FÜGGELÉK: „EGY KÖZÖSSÉG TÖRTÉNETÉNEK FELTÉRKÉPEZÉSE: A GYÜLEKEZETI KAPCSOLATÉPÍTÉS FOLYAMATA”

William M. Droel

(Ez a cikk a *Service* 1982, 3. számában jelent meg. Itt a kiadó Paulist Press engedélyével közöljük)

Mindig ugyanazt a panaszkodást halljuk a plébániákon: “Mindig ugyanaz a pár ember csinál mindent,” vagy “Senki sem áll semmi élére,” “Az emberek nem olyan aktívak, mint régen,” esetleg “Itt mindenki teljes letargiában van.”

Mindeközben azt látjuk, hogy Amerikai az önkéntesség országa. Mindenféle ideológiai és filozófiai elkötelezettségű ember munkájának és elkötelezettségének köszönhető országunk kirívóan sok önkéntes mozgalma. Az elmúlt évtizedben hatalmas növekedés volt az emberek számában, akik mindenféle mozgalmakhoz csatlakoztak, vagy újakat alapítottak, az Elvált Katolikusoktól kezdve az Nemdohányzók Egyesületéig. Az országban több mint egymillió civil szervezet létezik. Minden közpolitika ezen sokszínűség további növekedésével számol, gazdaságunk pedig egyre inkább függ az ebben a “harmadik szektorban” dolgozó 37 millió embertől. Ha minden civil önkéntes fizetett alkalmazott lenne, az évi 34 milliárd dollárt jelentene.

Miért nem találkozunk mi ezzel a rengeteg emberrel? Miért tátonganak üresen a gyülekezeteink? Miért bomlik fel lassan a rózsafüzér-kör, és miért nem indít senki ificsoportot? Hol maradnak az emberek a karitatív szervezetekből?

A probléma gyökerei gyakran szervezeti félreértések. A gyülekezeteknél például nem más az alapja, mint egy kifordított teológiai gondolkodás és gyakorlat.

HELYES SZERVEZETI ÉS GYÜLEKEZETI TUDÁS: VEZETÉS ÉS KÖZÖSSÉG

A cikkíró Nich Von Hoffman néhány éve nagyon helyesen állapította meg, hogy a vezetőket szervezés közben találjuk meg. Ez magától értetődőnek tűnik, mégis, sok civil csoport és gyülekezet úgy tesz, mintha a vezetés a szervezés előfeltétele vagy meghaladása lenne. A vezetők állítólagos hiányát látva ezek a megtévedt csoportok úgy viselkednek, mintha a vezetők egyszerűen csak születnének, ahelyett, hogy a szervezés közben nevelődnének ki; ezért vadászni kezdenek új tagok, természetes vezetők, energetikus munkások után. Azt hiszik, mintha még egy szórólapozós kör után özönlenni kezdenének a természetes vezetők, akik annyira tűzbe jönnek az előre kitalált program láttán, hogy azonnal neki is látnak a plébánia megmentésének. Úgy gondolják, hogy megtalálhatják “a természetadta vezetőt, a szervezés aranyrögét, akit egyszerűen ki kéne mosnunk a homokból – persze ha tudnánk, hogy a fenébe is néz ki, és miben különbözik az összes többi sártól a tálunkban,” ahogy Von Hoffman írja.⁴⁰

A gyülekezeteink jóval előrébb tartanak, ha abbahagynák a panaszkodás és a kutatókodást az aranyrög után, és helyette elkezdenének valamilyen alapszintű szervezést.

A mondást, miszerint “a vezetőket a szervezés hozza elő,” kibővíthetjük úgy, hogy “a közösségeket a szervezés hozza létre.” Itt is gyakran úgy teszünk, mintha valamilyen mágikus közösség a szervezés megindulása előtt létezhetne. Valahogy úgy, mint amikor a rektor az elsőéves seminaristáknak azt mondja: “itt már van egy közösség, és ha nem teszel bele megfelelő időt, akkor talán nem itt a helyed.” Az egyházaink az elmúlt 20 évben rengeteg fiatalot veszítettek el – könnyen lehet, hogy azért, mert túl sokunk hitte azt, hogy már van egy adott közösségünk, és aki ennek nem lett része, az nem is tartozott közénk. Gyakran olyan, mint Isten jó híre helyett a magunk jó hírét akarnánk terjeszteni; úgy viselkedünk, mintha (Woody Allen szavaival élve) Isten nem tette volna túl magasra a mércét. Sosem szabad elfelejtenünk XII. Piusz jézusi figyelmeztetését: “Az egyház van az emberekért, nem az emberek az egyházért.”

⁴⁰Ibid.

Egy észak-chicagói gyülekezet nemrég egy egész napos konferenciát tartott a felsővezetői számára. Már a cím is teljes önellentmondás volt: “Hogyan Őrizzük meg Plébániánk.” Az evangélium szerint a plébániát nem lehet megőrizni, hanem csak elajándékozni, átadni másnak.

Az érzelmi és intellektuális krízis akkor tör ránk, amikor szembesülünk azzal, hogy a kereszténységet csak odaajándékoznunk lehet, és hogy az Egyház célja nem az, hogy megőrizze a tagjait, hanem hogy az egész emberiség megmentését szolgálja. Ez a krízis hozzájárulhat a növekedésünkhöz is, de azt is okozhatja, hogy a valóságtól rettegők ezer meg ezer “megmentő” tevékenységgel töltik ki az életüket. Az egyháztagság csak akkor ment meg bárkit, ha elfogadja az ezzel járó új és mély felelősséget. Juan Luis Segundo teológus így ír erről:

Az egyház elsődleges tevékenysége nem lehet a saját belső élete felé irányulás; ehelyett a kint lévő emberek felé kell fordulnia. Az egyházat nem a tagjai hasznára alapították, hanem azért, hogy jel legyen az egyház szűk mezsgyéjén kívül élők, dolgozók, cselekvők számára. A mai egyház túl sokszor forgatta ki saját magát. Úgy tűnik, mintha a fő feladata az lenne, hogy megtartsa a hitvalló keresztények számát saját berkein belül, gyakorlatilag szolgáltatásokat nyújtva számukra. A missziós tevékenység, a nem keresztényekkel való foglalkozás, a tanúságtétel, a jelként jelenlét mind másodrendű fontosságú – már ha van rá pénz, idő, energia a szolgálatok után.⁴¹

Segundo nem tanított mást, mint Jézus, aki ezt mondta: “aki meg akarja menteni az életét, az elveszti azt.”

A plébánia, a közösség, az egyház nem az dolog, amit meg kell menteni, hanem az az eredmény, amit a szervezés, a misszió, a tanítás, a beszélgetések adnak ki. A

⁴¹Juan Luis Segundo, *A Theology for Artisans of a New Humanity: The Community Called Church, Vol. 1* (Maryknoll: Orbis Press, 1973), p. 81.

közösségszervezés, a potenciális új vezetőkkel beszélgetés és a történeteik meghallgatása közben fogunk rádöbbseni, hogy tulajdonképp amit szerveztünk, nem más, mint meghívás a megváltásunkba.

TANÁCS A PLÉBÁNIAÉPÍTÉSHEZ: INTERJÚZÁS

Egészen hihetetlen, hogy a rengeteg csodálatosan megtervezett plébánia-újjáélesztési/megújítási/reform program közül hány teszi a legutolsó helyre a kopogtatást. Mintha azt hinnénk, hogy Isten szerint a stílus fontosabb, mint a tartalom: egy szépen csomagolt, dizájnös program kompenzálja a kemény missziós munka hiányát. Az örömhír otthonokba való elvitele helyett számtalan testületi és bizottsági értekezletre szánjunk időnket.

Ha jobban megnézzük Szent Pál missziós módszerét, felfedezhetjük, hogy Isten Országát csak egy módon lehet építeni: az emberek otthoni felkeresésével. Az “interjúzás” alatt ma ezt értjük. Azok a nagy missziós lelkipásztorok, akik az első amerikai etnikai alapú plébániákat szervezték, természetesnek vették az interjúzás fontosságát. Ezzel szemben a mai lelkipásztorok azt hiszik, a helyes módszer a tanácsadás, műhelyek vagy színdarabok szervezése, vagy az értékek kinyilatkoztatása. Pedig a modern misszionárius nem is tölthetné hasznosabban az idejét, mint hogy heti 40 interjút készít az Isten Országa számára (amibe persze beleszámolhatjuk a kórházakban, idősotthonokban, börtönökben történő beszélgetéseket).

A sikeres interjúzó („behívó/szervező/misszionárius/tanár” – ezek mind szinonimák) két művészetet (amik tulajdonképp szintén ugyanazok) kell tökéletesen elsajátítson : a figyelő meghallgatást és a közösségteremtést.

Ha türelmesen, érzékenyen, és őszintén odafigyelve hallgatja meg az interjúzó a közösség igényeit és szükségait (vagy amiket próbál megfogalmazni), úgy különösebb probléma nélkül tudja majd őket megkínálni egy visszautasíthatatlan ajánlattal. Életünket azonban annyira eltölti a zaj, és a tartalmat felülíró csomagolás, hogy süketté váltunk az Ige hirdetésére. A sikeres interjúzónak csöndesnek kell lennie

ahhoz, hogy előcsalogassa a közösség történetét. Meg kell tanulnunk odafigyelve hallgatni.

Ha szerencsések vagyunk, eljuthatunk a közösség narratívájáig. Ennek a történetnek az „elkérése” értékesebb és húsbavágóbb, mintha adományokat gyűjtenénk, vagy jelentkezőket a jótékonyági ebéd utáni összepakoláshoz. Amikor meginvitáljuk az embereket arra a hatalmas áldozatra, hogy megosszák velünk a történetüket, Douglas Hyde szerint „hősi válaszokat kapunk, és a viszonylag kisebb áldozatok már természetesen fognak jönni.”⁴²

Mindenkor észben kell tartanunk, hogy a meghívásunkra érkező válasz éppoly szabad, mint Ábrahám válasza Istenéhez, vagy mint az a döntés, ha valaki belép a Nemdohányzók Egyesületébe. Az oaklandi történész, David O’Brien annak tulajdonítja az egyház elvárásai és eredményei közötti különbséget, hogy egyszerűen nem vesszük komolyan azt, hogy az egyházhoz tartozás szabad döntés kérdése. Az Amerikai Katolikus Egyház (szemben az európai nemzeti egyházakkal) mindig is önkéntes tagságú volt.

*Az egyik oka annak, hogy az eredményeik nem egyeznek meg a reményeinkkel, nem más, mint hogy továbbra sem értjük azt a tényt, hogy a vallási hovatartozás tényleg önkéntes. Vannak persze olyan egyházi szakemberek, akik nyitottak az új ötletekre, és szerveznek új missziós programokat. Mégis, ezek az elitek is azt képzelik, hogy a minőségi ötleteikkel, vagy az erkölcsi iránymutatásukkal bevonzzák a tömegeket a katolikus egyházba. Elfelejtik, hogy az egyháznak meggyőznie kell a kényszerítés helyett, meghívnia a követelés helyett.*⁴³

Egy önkéntes közösség nem más, mint egy köztes társadalmi csoport. Nem is család, de nem is „hivatal.” Egyes gyülekezetek azért nem vonzóak mert, gyakorlatilag klánok családi vállalkozásaként működnek; mások pedig szinte

⁴² Douglas Hyde, *Dedication and Leadership* (Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1966) p. 27.

⁴³David O’Brien, *op. cit.*, p. 34.

multicégekként üzemelnek. A valós közösség a kettő közt áll. Egy gyülekezetnek figyelnie kell a tagjai szükségleteire, de tudatában is kell lennie a társadalmi befolyásának. Tehát az újonnan bevonandó vezetők részére bensőséges életet kell nyújtson, de kihívást is egy külső célért való munkában.

Az interjúalanynak két szükséglete van: hogy értékeljék őt a maga egyediségében; és hogy változást hozhasson a világba.

Egy növekedni kívánó gyülekezetnek az új vezetőket egyenként kell felkérnie, és megmutatnia számukra a gyülekezet közös misszióját, célját, hiszen ezek a közös értékek, és a látomásunk Isten Országáról, amik valami nagyobb felé hajtanak minket.

Azok, akik görcsösen megmenteni akarják a gyülekezetüket, elfelejtik, hogy az emberek kizárólag valamilyen célért vagy küldetésért csatlakoznak bárhová. A híres harvardi teológiai professzor, James Luther Adams fogalmazott így:

A voluntarizmus a szervezetekben egy asszociatív fogalom. Azt értjük alatta, hogy az egyén számára a másokkal való szerveződés az elsődleges módja annak, hogy „tegyen valamit.” A gyakorlatban pedig azt jelenti, hogy a hatalmat szervezeteken keresztül gyakoroljuk; a szervezet az eszköz, amin keresztül az egyén részt vesz a társadalmi döntéshozatali folyamatokban.⁴⁴

Bármilyen gyülekezet, ami az új vezetőknek sikeresen kommunikálja, hogy valamilyen magánál nagyobb célért dolgozik, sikeresen tud megszólítani embereket – mindezt egy olyan korban, ahogy az az általános meggyőződés, hogy a közélet folyamataira nagyon kevés ráhatásunk van.

Az interjúzónak tehát ezt a két szükségletet kell szem előtt tartania, amikor „kikéri” a közösség történetét: a valahova tartozás és a változtatás kívánságát. Ha jó füle van, akkor a bombasztikus frázisok, a félelmek, a önáltatások, az intellektuális fejtegetések, és az érzelmi reakciók mögött hamarosan meghallja nagyjából ezt a történetet:

⁴⁴James Luther Adams, *On Being Human Religiously* (Boston: Beacon Press, 1978), p. 59.

Az iparosodás nem oldja meg semmilyen problémánkat. Az anyagai tartalékaim gondolatára görcsbe rándul a gyomrom. Szeretném megérteni, hogy miért keresek papíron többet és ér mégis kevesebbet a pénzem; hogy a fiatalok miért nyúlnak drogokhoz; hogy miért lőnek le terroristák politikusokat, művészeket, pápákat, és hívják ezt politikának.

Nem találom az élet értelmét, és vágyódom az értékekre. Szükségem van egy közösségre. Szeretnék egy csapatot alkotni a hozzám hasonlókkal, és tudni, hogy mások értékesnek tartanak. Növekedni akarok, és jobban megérteni magamat és a világot, amiben mozgok. Szeretném a világ egy kis részét jobbá tenni. Tudom, hogy túlságosan leterhelt vagyok ahhoz, hogy egyedül képes legyek rá; de van bennem annyi remény is, hogy bevállaljam, hogy veled együtt tegyünk ezért.

III. FÜGGELÉK: HOGYAN VEZESSÜNK EGY MEGBESZÉLÉST?

A legjobb szándékaink ellenére is sok közösség összeomlik, vagy épp csak vegetál amiatt, mert hiányzik belőlük egy egyszerű képesség: a megbeszélések levezetéséé.

Ez nem csak azon múlik, hogy követjük-e mondjuk az országgyűlés ülésszabályzati kézikönyvét. A túl sok önkényes szabály vagy undort, vagy kétségbeesést ébreszt az emberekben két „az előző pontra visszatérve” és „akkor szavazzunk” között. Az ilyesfajta parlamenti bürokráciát gyakran használják túlbuzgó emberek arra, hogy megpróbálják elhitetni az összezavart emberekkel, hogy mennyire okosak.

Ugyanakkor vannak egyszerű, alapvető, józan szabályok és elvek, amiket bárki elsajátíthat, és amik elengedhetetlenek egy sikeres megbeszéléshez.

1. Csak olyan megbeszélést tartsunk, ahol olyan ügyekről döntünk, amikben a szervezettől valós cselekvést várunk el.

Az emberek túl elfoglaltak ahhoz, hogy felesleges meetingekre járjanak. Csak akkor kérd a részvételüket, ha tényleg szükséges – ha valós döntést kell meghozni, ha szükség van a tagság elköteleződésére a cselekvéshez. Ha „semmi nem történik” a találkozókra, a jó képességű emberek egyszerűen nem fognak részt venni, a szervezet pedig arra redukálódik, hogy a dologtalan tagok pszichés szükségleteit elégíti ki.

Állandó havi, negyedéves, éves találkozók? Ha nincs döntési kényszer, mondjuk le őket bátran!

Jegyzetek, kimutatások? Írd le őket, és postázd el. Egy téma megvitatása, ötletelés, tervezés, tematikus beszélgetések? Legyen mind informális: telefonon, egy kávé mellett, az istentisztelet után.

Bármit megtehetsz, csak ne tarts megbeszélést igazi ok nélkül.

Ez a vezetők részéről persze több tervezést igényel; el kell dönteniük, hogy az egyes találkozók érdemesek-e az emberek idejére, és és be kell táblázniuk és átbeszélniük, hogy melyik döntési javaslatot kell jó előre bejelenteniük. A tagoknak joguk van tudni, hogy miért kérték meg őket egy találkozón való részvételre.

Végül: ha úgy látod, hogy a szervezetednek sosem kell döntést hoznia egy cselekvésről, kérdezd meg magadtól, hogy miért létezik még. Esetleg itt az idő egy tisztes temetésre.

2. Kezdjük és végezzünk pontosan

A legtöbb ember pontosan érkezik az istentiszteletre, filmre, meccsre, színházba, vagy a sorozat kezdetére. Ennek oka van: szinte biztosak vagyunk abban, hogy időben kezdenek. Sokan az egyébként pontos emberek közül azért késnek a megbeszélésekről, mert szinte biztosak abban, hogy későn kezdődnek és még később végződnek.

Azok, akik utálják elvesztegetni az idejüket, akkor érkeznek meg, amikor úgy tippelik, hogy az érdemi megbeszélés kezdődik majd. Mások tehát rájuk várnak, azaz a megbeszélés már eleve késve indul. Akik időben érkeztek, büntetésként élik ezt meg, és következőre csatlakoznak a későkhöz – azaz egyre és egyre később tudunk indulni és végezni.

De mégis, kérdezik a vezetők, hogy kezdhetünk elég ember vagy – kis merjük mondani – szavazóképesség nélkül? Egyszerű: elég egyszer vagy kétszer így kezdenünk, és a probléma megoldja saját magát. Az emberek általában elszégyellik magukat, ha egy találkozó közepén sétálnak be. Ha még ez sem működik, tegyük a legfontosabb döntéseket előre, így a későket már csak a bevégeztetett sorsukkal szembesítjük.

Ugyanilyen fontos időben, normális időben végezni. Ha maximum másfél óra alatt nem tudjuk lezárni az ügyeket, tartsunk egy új megbeszélést. Kilencven perc után amúgy sem történnek jó dolgok, de annál inkább rosszak: az emberek türelmetlenek lesznek, butaságokat javasolnak és fogadnak el, a tagjaink későn érnek haza (a partnereik pedig egyből a legrosszabbat gondolják a szervezetről), másnap fáradtak lesznek – és sokkal kevésbé akarnak majd jönni a következő megbeszélésre.

De mi a helyzet, hátravannak még fontos döntések? Ha tovább tart a vita a vártnál, ha az emberek új ügyeket hoznak be?

Nagyon egyszerű. Az időzített, tételes agendát 10 nappal a megbeszélés előtt küldjük ki. Ez tartalmazza mindazt, amiről dönteni fogok.

BÁLNAMENTÓ KLUB

Tenger Csillagai előadóterem

95. utca és Tundra sétány sarkán

Február 30, 1984

20.00 Kezdés

napirend elfogadása (mellékelve, sosem olvassuk fel helyben)

ügyrend elfogadása

20.05 Az elnök beszámolója

20.10 Első döntési javaslat

vita

szavazás

20.30 Második döntési javaslat

vita

szavazás

21.00 Harmadik döntési javaslat

vita

szavazás

21.25 Nyitott megbeszélés

21.30 Zárás

Ha lejárt az egy javaslat megvitatására szánt idő, vágd el a beszélgetést – kérj azonnali szavazást, hozzatok döntést! Valószínűleg újra meg újra ugyanazokat az érveket ismételtetik. Az nem a demokrácia, ha arra használjuk a vitát, hogy kifárasszunk másokat, ahelyett hogy meggyőznénk őket.

Ez a végső cél: letudni a megbeszélést időben, hogy az emberek a következőre is akarjanak jönni – elvégre ez az egyetlen mód arra, hogy egyáltalán legyen következő.

No de mi van azzal a zseniális ötlettel, ami a megbeszélés közepén kerül elő, legalább 20 percbe tart átbeszélni, és végső soron mégsem annyira zseniális? Erre az esetre (ami legalább egyszer minden megbeszélésen megtörténik) hoztuk be a csodálatos „Nyitott megbeszélés” eszközét.

A „Nyitott megbeszélés” öt perc az agenda végén, amikor már mindenki indulna haza, amikor bárki felhozhatja a meglátásait, ötleteit, kérdéseit a csoport épülésére. Ezekről ekkor semmi szín alatt nem szavazunk. Kinyilvánítják őket, megbeszéljük, és eltesszük egy másik alkalomra. Ha tényleg annyira nagyszerű ötletek, kibírják a következő megbeszélésig, amikor írásos formában javasolhatóak is lesznek, megküldve előre mindenkinek, és alaposan átgondolva és átbeszélve. Megfelelő

reflexió után pedig szavazhatunk is akkor róla. Ha mégsem nagyszerűen – gyorsan és kegyesen elfelejtődnek.

3. Legyenek egyszerű szabályaink

Az előre gyártott szabályzati kézikönyvek gyakran olyan bonyolultak, hogy senki sem érti őket. Az ilyeneket sosem a megbeszélések egyszerűsítésére használják fel, hanem a kontrollálásukra.

Ahhoz, hogy barátságos, normális megbeszéléseink legyenek, amikben a gyülekezetek és civil szervezetek is részt tudnak venni, csak annyi kell, hogy ezt a három szabályt mindenki értse és betartsa:

1. Minden döntési javaslat egy-egy tétel az agendában. Ezzel három dolog történhet.

a. módosul: a módosítási javaslatokról egyenként, beérkezésükkor szavazunk a jelenlévők többségével, majd a fő javaslatra térünk vissza.

b. elnapolódik: ha nincs elég információ, több idő szükséges, vagy bármilyen okból, a fő javaslatot a többség elnapolhatja. Ha elnapolják, ugyanazon a megbeszélésen nem kerülhet elő újra.

c. elfogadásra vagy elutasításra kerül többségi szavazással: ha a tagok meghozták a döntést, a levezető azonnal áttér a következő tételre, nincs több vita!

2. Ha egy tételt elég alaposan megvitattunk már, bárki, ideértve a levezetőt is, kérheti az azonnali szavazást. Ez történhet:

a. informálisan: a levezető egyszerűen megkérdi, hogy van-e még ellenvetés, és ha nincs, azonnal átvezeti az ügyet szavazásra.

b. formálisan: ha van ellenvetés a vita lezárásával szemben, erről szavazunk. Ha a jelenlévők kétharmada a vita lezárása mellett szavaz, a levezető azonnal átvezeti az ügyet szavazásra. Ha nincs kétharmad, folytatódik a vita, egészen addig, amíg valaki újra azonnali szavazást nem kér.

3. Minden más kérdést a levezető elnök dönt el, a *józan ész alapján*. Ha bárki nem ért ezzel egyet, indítványozhat szavazást a levezető döntéséről. Ekkor mindenki, ideértve a levezetőt is, egy percben adhatja elő az álláspontját a döntésről, utána pedig azonnali szavazás történik a döntés elfogadásáról vagy elutasításáról. Ez egyébként ritkán történik meg, de ez az egyszerű szabály sok száz másikat spórol meg nekünk. Ha a levezető nem tud józan belátása alapján dönteni, inkább legyen valaki más helyette, ne új szabályokat hozzunk.

Ennyi! Ez minden, amire szükséged van egy jó és produktív megbeszélés vezetéséhez. Persze nem lesznek azonnal és mindig tökéletesek. Ezt a képességet (mint minden másikat) el kell sajátítani és gyakorolni.

Ennek a rendszernek az a haszna, hogy az emberek időben és sikerérzettel mennek haza – ez pedig az, amit a legtöbben egy szervezettől várnak.

IV. FÜGGELÉK: A HIVATÁSOS KÖZÖSSÉGSZERVEZŐKRŐL

A szervezők mindig ki vannak téve annak a veszélynek, hogy kis királyságokat hoznak létre maguk körül. Rendkívül nehéz ugyanis bármilyen lépést megtenni, vagy új terveket szőni anélkül, hogy ezeket a sajátunknak ne tekintenénk. – Henri J. M. Nouwen ⁴⁵

A valódi, gyülekezeti alapú közösségszervezés nem fog tudni sikereket elérni tapasztalt hivatásos szervezők segítsége nélkül.

Csodás lenne, ha nem így lenne. Csodás lenne, ha a saját vezetőink felkelnének, észrevennék a szükségleteket, képeznék magukat, szövetségre lépnének hasonszórú intézményekkel, szervezetet építenének, ügyekkel foglalkoznak, harcolnának és győzedelmeskednének, bevonzanának és képeznének új vezetőket, és az összes új képességüket visszahozva a gyülekezet javára fordítanák. Csodás lenne, ha a

⁴⁵ Henri Nouwen, *Creative Ministry* (New York: Doubleday and Company, 1971), p. 74.

klérusnak lenne ideje és szaktudása ahhoz, hogy több száz emberrel interjúzzanak, felismerjék az önérdékeket, beleássák magukat a problémákba, stratégiai terveket szőjenek, és mobilizálják a rájuk bízottakat.

De ez nem fog megtörténni.

Saul Alinsky gyakran emlegette, hogy a közösségszervező „egy csendes pofon” a szervezetteknek. Hasonlóképp, a misszionárius is egy finom (vagy épp nyílt) sértés azok számára, akiket szolgál. Egyikre sem lenne szükség, ha a közösség magától észrevenné az igazságot, és szerveződne, hogy tegyen emiatt valamit. Jön egy „gyüttment” (valaki, aki nem ismeri a helyi szokásokat és történelmet), aki nekiáll egy új templomot vagy szervezetet építeni, napi nyolc órában, és azt várja, hogy megfizessék érte!

Roland Allen elemzése a *Missionary Methods: St Paul's or Our? [Missziós módszerek: a minnek, vagy Szenz Pálé?]* könyvben két jószándékú misszionárius történetén keresztül nagyon szépen mutatja meg a különbséget.⁴⁶

Az első misszionárius arra törekedett, hogy a formálódó gyülekezetet ne tegye ki túl nagy felelősségvállalásnak, nehogy túlvállalják magukat és szétessenek. Folyamatosan azon dolgozott, hogy más országok vagyonos keresztényeitől pénzt szerezzen, hogy a gyülekezetnek a lehető legjobb szolgáltatást nyújtsa. Ő egy karizmatikus vezető volt, aki a tapasztalatlan nyáját sok veszélyes erkölcsi, pénzügyi, teológiai hibától megóvta.

A második irtózott attól, hogy a munkájáért külső anyagi forrást fogadjon el. Arra kényszerítette a gyülekezetet, hogy munkacsoportokat állítsanak fel, és viseljék a döntéseik felelősségét. Maguknak kellett megteremteni a pénzügyi eszközeiket, és arra költhették, amire fontosnak gondolták. Még azt is hagyta, hogy ők maguk dolgozzanak ki egy rendszert, amivel ráncba szedhették az egyháztagokat! Rengeteget hibáztak, de ebből mind tanultak.

⁴⁶ Roland Allen, *Missionary Methods.- St. Paul's or Ours?* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1962), epilogue.

Egy idő után, ahogy az szokás, mindkét misszionáriust áthelyezték máshova. A második egy erős, önálló gyülekezetet hagyott maga után; az első egy gyenge, önállótlan csoportot. Allen elemzése szerint a második volt az, aki Szent Pál, vagyis minden idők legsikeresebb misszionáriusának módszerét alkalmazta, míg az első azt a metódust, amit oly gyakran kudarcosan használnak a modern missziók.

A jó közösségsszervező – márpedig magát komolyan vevő gyülekezetként csak ilyenekkel kezdünk – az, aki érti Szent Pál módszertanát. Ilyenkből kevés van, míg az első típusból annál több, általában állami, egyházi, szakszervezeti, vagy alapítványi fizetésen. Mégis, nekünk a kevés páli szervező közül kell egy: akiknek jelentős élettapasztalatuk van, tisztában vannak a saját értékükkel és érdekeikkel, és elkötelezettek a szakmaiság mellett.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT AGITÁTOR

A közösségsszervezőknek gyakran keltik rossz hírét; de ha közelebbről megnézzük, amit kritizálnak bennük, azok nem szükségszerűen rossz tulajdonságok, hanem sokkal inkább a munkájuk hiteltelenítésére használt toposzok.

Az egyik ilyen az, hogy „agitátorok” lennének. Persze hogy azok! Az agitátor jelentése az angol értelmező szótár szerint: „az a személy, aki elégedetlenséget vált ki a változás elérése érdekében.” Azok a közösségsszervezők, akik nem akarnak változást elérni, nem azt a munkát végzik, amiért a fizetésüket kapják. Senki sem hív be egy szervezőt a status quo megőrzésére. Ami nemtetszést vált ki, az az „elégedetlenség keltése,” amit Alinsky úgy hívott, hogy „só dörgölése a elégedetlenség sebeibe.” Nincs is értelme tagadni. A közösségsszervezőnek agitálnia kell, hogy az emberek mozgásba lendüljenek. És nem várja, hogy utána megköszönjék.

Az amerikai forradalom legfontosabb agitátora Samuel Adams volt, noha a történelemkönyvek alig ejtenek szót róla. Pedig az unokatestvére, John szavaival „a forradalom Sam személyes eredménye volt.” Ő használta ugyanis a Stamp Act és a

Tea Tax⁴⁷ és még a felfújtt Bostoni Mészárlás⁴⁸ következtében támadt hangulatot arra, hogy honfitársait fegyveres lázadásra szítsa.

A szervező az az ember, aki felteszi azokat a kérdéseket, amiket más nem. „Miért vannak így a dolgok?” „Ki hozta ezt a döntést?” „Miért viseled el ezt a helyzetet?” „Mit fogsz tenni, hogy nem így legyen?”

Ezeknél a kérdéseknél csak az rosszabb, hogy egy külsős teszi fel őket. A legjobb szervezők két okból „gyüttmentek.” Először is, csak egy külsős tud a közösségbe előítéletek vagy bármiféle előzetes elköteleződés nélkül érkezni. Senki sem tudja megváltoztatni azt, amiről nem is tudja, hogy megváltoztatható. Másodszor, az agitáció annyi ellenséggel és sebződéssel jár, hogy a folyamat végén a legjobb, ha távozik a szervező. Ezt könnyebb megtenni, ha valaki eleve külsősként kezdte.

Sam Adamsnek is úgy halt meg, hogy nem volt semmiféle része abban a kormányban, amit ő „agitált ki” az emberekből. Jelöletlen sírba temették.

A közösségszervező hivatása tehát az agitáció: megmozdítani a dolgokat, majd továbbmenni egy másik kihíváshoz. Azonban az elégedetlenség magvainak elvetése elsősorban nem kormányzati ügyekre vagy struktúrákra, vagy épp a hatalom és pénz elosztására fókuszál – még ha a hatalomban ülők ezt is gyanítják. Természetesen előbb-utóbb ezeknek is lesz szerepe. Mégis, az emberek agitációja arról szól, hogy rávegyük őket, hogy vállaljanak felelősséget az életükért, követeljék ki a nekik járó méltóságot és tiszteletet, növekedjenek a belső képességeik szerint, és építsenek egy olyan szervezetet, ami túléli őket.

Ez az, amiben a közösségszervező ugyanazt a módszert követi, mint Szent Pál és Sam Adams.

⁴⁷ 1765-ben és 1773-ban bevezetett különadók, amik kifejezetten a tengerentúli kolóniák gazdasági büntetésére és hátráltatására lettek létrehozva.

⁴⁸ 1770-ben történt kisebb összeütközés a bostoni lakosok és az ott állomásoztatott angol katonák közt, ahol egy tömegverekedés során tisztázatlan körülmények között 5 civil halt meg angol puskák lövésétől. A korabeli amerikai média úgy állította be, mintha az angol katonák hidegvérrel, sortüzekkel mészárolták volna az amerikai telepeseket.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT RADIKÁLIS

A szervezőket azzal is vádolják, hogy radikálisok – ami persze ugyanúgy igaz, mint hogy agitátorok. Nem abban az értelemben radikálisok, hogy kommunisták, fasiszták, vagy bármilyen jobb- vagy baloldali ideológusok lennének. A jó szervező nem ilyen; ezek ugyanis mind hátráltatják a feladatot. A közösségszervezőnek nincsenek kész válaszai, amikről meg akarja győzni az embereket. A szervező ideológiája a demokrácia: azaz hogy az embereknek vannak válaszai, csak épp hatalmuk nincs hozzá.

A demokratikus közösségszervezőket az a kérdés különbözteti meg a kóklerektől, hogy szerintük van-e joga az embereknek tévedni. Ez az a radikális, azaz gyökeres kérdés, ami minden más kérdést megelőz. Akárcsak az atyáskodó misszionárius esetében, nagyon könnyű úgy dönti, hogy az emberek „nem készek még” a felelősségre. Így majd a szervező (vagy a politikus, a bürokrata, az egyházi vezető, a média) meghozza helyettük a fontos döntéseket.

De mi van, ha az emberek konokok? Ha nem lehet velük értelmesen vitatkozni? Ha félretájékozottak, ha kegyetlenek?

A közösségszervező válasza erre az abban való bizalom, hogy az embereknek inkább van mégis igazuk, mintsem tévednek – és hogy jobb arányban van igazuk, mint a helyettük döntéseket hozóknak. Ha az emberek nyakasok, értetlenek, tudatlanok, vagy kegyetlenek, az azért van, mert az élettapasztalatukban gyökerező félelem és tudatlanság motiválja őket. Ha hatalmat kapnak, és mellé a tetteikkel járó felelősséget is, úgy elkezdnek egyre gyakrabban „megfelelő” döntéseket hozni. Még amikor „helytelen” döntéseket is hoznak, gyakran bebizonyítják, hogy mégis igazuk volt – még ha teljesen rossz indokok alapján is. Az pedig, hogy alkalmanként totális tévedésben lesznek, a demokrácia ára, amit viszont meg kell fizetni; ha nem, csak egy rosszabb rendszerre válthatunk.

Ez a hit persze nem azt jelenti, hogy a közösségszervezőknek Ku Klux Klánokat kéne összeszervezniük! A szervező magával hozza a csomagjában a saját értékeit és érdekeit, és semmi szín alatt nem törheti meg a személyes hite és erkölce szabályait.

Mégis, az egyszerű átlagemberben lakik egy olyan bölcsesség, amit az igazi radikális csodál, és rá akar szabadítani a világra!

A közösségszervező nem a célokkal, vagy megoldásokkal kapcsolatban radikális. Általában meg is lepődnek, ha találkoznak ilyesvalakivel. A közösségszervező az eszközök kérdésében radikális – hogy ki és hogyan hozza a döntéseket.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT TÜKÖR

A legfontosabb felfedezés egy fiatal szervező számára az, hogy a munka legfontosabb része nem a cselekvés, hanem a reflexió. A vezetők számára pedig nem azt a legnehezebb megtanítani, hogy miként cselekedjenek, hanem hogy miként gondolkodjanak.

A legjobb ok a cselekvésre az, hogy van valamiről gondolkodni. A legjobb ok a gondolkodásra az, hogy kormányozzuk a cselekedeteink. A közösségszervezés mindkettőnek termékeny talaja. Ahogy Ernest Dimnet írja a *The Art of Thinking*-ben: „a cselekvés nem csak támogatja a gondolkodást, de olyan folyamatossággal termeli is azt, amivel a gondolkodás a kreativitás magasságába emelkedik.”⁴⁹

Csak egy tapasztalt közösségszervező tudja ezt a képességet megtanítani a vezetőknek. A karrierje első pár évében a szervezőt túlságosan leköti az akció ahhoz, hogy foglalkozzon a reflexióval; csak amikor már viszonylag biztos abban, hogy képes dolgokat mozgásba hozni kezd el gondolkodni azon, hogy mi is történik. És csak miután a saját tevékenységükre képesek reflektálni tudnak a közösségszervezők bárkinek segíteni a gondolkodásban.

Miről gondolkodjuk? Jelentésről, folyamatról, eredményekről. Önérdéről. Gondolkodjunk az erkölcs, teológia, filozófia kérdéseiről. Gondolkodjunk kreatívan új ötletekről, amiket még sosem próbáltunk, vagy olyan régi ötletekről, amiket érdemes újragondolnunk vagy újrapróbálnunk.

Hogyan gondolkodjuk? Szisztematikusan, fegyelmezetten, imádsággal. Gondolkodjunk írásban, olvasás közben, egyedül, közösen.

⁴⁹ Ernest Dimnet, *The Art of Thinking* (New York: Fawccet Premier, 1956), p. 77.

Ha a szervezőnek egy egyórás fontos találkozója lesz egy vezetővel, az jelenthet három másik órányi reflexiót is: egyet előtte, egyet utána, és egyet, amikor átbeszéli egy kollégával vagy szupervízorral.

Honnan érkezik ez a vezető, és hogyan változtak meg az érdekei? Mik a következő lépések a képzésében, hogyan tudjuk agitálni, hogy elinduljon ebbe az irányba? Felkészült volt-e a szervező, jól reagált-e a fejleményekre? Mi működött jól, és mit lehetett volna másképp csinálni? Érdeke-e még a szervezőnek a vezetővel való kapcsolat? Élvezhető volt-e a találkozó, de mégis nyújtott-e kihívást? Hogy befolyásolta a vezető fejlődése (vagy annak hiánya) a szervezet egészét? Mit jelent ez a többi vezető, a szervezet folyó ügyei, a vezető gyülekezete számára?

A szervezőnek az is feladata, hogy a szervezet stratégiai tervét felülvizsgálja. Milyen alapvetéseket kell megkérdőjelezni, milyen változtatásokat kell tenni? Lehet például, hogy a vezető (közvetve vagy közvetlenül) jelezte, hogy nem áll érdekében a családjától távol tölteni az időt azért, hogy jelentkezhessen a szervezet vagy gyülekezet egyik fő vezetői pozíciójára. Ez a döntés rengeteg dolgot befolyásolhat a közösségszervező tennivalói között.

Végül pedig a szervezőnek reflektálnia kell arra is, hogy a találkozó milyen munkát generált. Kivel kell most emiatt beszélni? Milyen szempontok kerültek elő, amiket ellenőrizni kell, milyen könyveket vagy cikkeket kell ehhez elolvasni?

Ezeket mind le kell írni, hogy újra átgondolhatók legyenek – talán épp egy órával az ugyanezzel a vezetővel való következő találkozás előtt.

Ez a fajta reflexió kemény munka, de a közelében sem jár annak, hogy milyen nehéz a vezetőket megtanítani ugyanerre. Mégis, ez egy szervezet legfontosabb öröksége.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT STRATÉGIAI TERVEZŐ

Az amerikai gyülekezetek szinte vagy egyáltalán semennyi stratégiai tervezést nem végeznek. Ha egy oka van annak, hogy miért állnak vesztesre az értékek háborújában a materializmussal szemben, akkor ez az.

Peter Drucker, az amerikai vezetői tanácsadók leghíresebbje meggyőzően érvel a *Management*ben amellest, hogy bármilyen szervezet – akár for profit, akár nem – legfontosabb szükséglete a stratégiai tervezés.

A menedzsmentnek nincs más választása, mint felkészülni a jövőre, megpróbálni formálni, és kiegyenlíteni a rövid- és hosszútávú célokat. Egyszerű halandók egyiket sem tudják jól végezni. Mégis, az isteni útmutatás hiányában is feladata a vezetőknek biztosítani, hogy a nehéz felelősségek nincsenek ignorálva, hanem amennyire csak emberileg lehetséges, megfelelően vannak elvégezve.

A jövő nem történik meg csak attól, mert valaki nagyon szeretné. Döntés kell hozzá, itt és most. Kockázatokkal jár, itt és most. Megköveteli, hogy erőforrásokat rendeljünk hozzá, legelsősorban emberi erőforrásokat – itt és most. Munkával jár – itt és most.⁵⁰

A közösségsszervező egyedülállóan alkalmas arra, hogy megtanítsa ezt a képességet a gyülekezeti vezetőknek, hiszen a tervezés létszükséglet a szervezés során, így bőven van terük kitanulni a gyakorlatot. A közösségsszervezésnek önmagában kevés hatalma van: csak ésszel és bátorsággal lehet nyerni. Ehhez az egyik módszer pedig az, hogy stratégiailag eltervezzük, hogy a megfelelő időben és a megfelelő helyen mi lesz a szervezet pozíciója, hogy hatékony lehessen.

Például a Queensi Civilek Szerveződése az első országos ügként a kerületen belüli gyűjtogatást választotta – nem azért, mert a lakosokat közvetlenül érintette a probléma, hanem mert a szervezet vezetői a kerület határain áttekintve Brooklynra és Bronxra láthatták, hogy mi fog velük is történni, ha nem tesznek valamit ott és akkor.

Hasonlóképp, ha egy gyülekezet nem tekinti át rendszeresen a demográfiai jövőjét, a pénzügyi lehetőségeit, az épületek állapotát, az erőforrások felhasználását,

⁵⁰ Peter Drucker, *Management* (New York: Harper and Row, 1973), pp. 121—122.

a programok választékát, a liturgiáját, az oktatásban végzett munkáát, ugyanúgy bukásra van ítélve, mint sok másik egykor virágzó plébánia vagy zsinagóga. A queensi szervezet vezetői képesek voltak a saját gyülekezeteikre is alkalmazni a stratégiai tervezés elveit, amiket a közösségszervezés során használtak.

Sok gyülekezet még az olyan egyszerű kérdésekkel sem foglalkozik, mint hogy ki lesz a következő vezető. Van olyan, hogy egy komoly cég nem tudja, ki lesz a következő igazgatója? Nem. És tudja, hogy az azutáni ki lesz? Ha nem is, fogadhatunk, hogy legalább két jelölt tesztelése folyamatban van, vagy óriási erővel vadásznak a megfelelő képességű emberre. Vajon az átlagos amerikai gyülekezet tudja, hogy ki lesz a képviselő-terület vagy presbitérium vezetője akár csak egy hónappal is a szavazás vagy kinevezés előtt?

A jó szervezőnek nem csak jó stratégiai tervezőnek kell lennie, hanem ezt a képességet átadni is tudnia kell. A szervezeti vezetőket fel kell készíteni, hogy hogyan értékeljék ki a futó programokat, hogyan tűzzenek ki célokat, hogy jelöljenek ki azonnali feladatokat, hogyan szervezzenek embereket a célok eléréséhez, hogyan vizsgálják újra meg újra felül a tervek végrehajtását – és ez egyszerre vonatkozik a közösségszervezésre és gyülekezeti tagságra is!

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT TAKTIKUS

A közösségszervezés sok ellenséggel jár; ezt a tényt lehetetlen elkendőzni. A hatalom nélküliek szervezése mindig arra indítja a hatalmasokat, hogy harcoljanak a hatalom megtartásáért. Az embereknek nem csak úgy adatik a hatalom: ki kell követelniük, és meg kell szerezniük. Így hát a szerezők is harcosok kell legyenek, ha a felkérőik hasznára akarnak válni.

A „Mentsük meg a Városainkat Kampány” során az Ikervárosokban [Minneapolis és Saint Paul] azért küzdöttek, hogy az emberek jelzalog-hitelekhez juthassanak. A közösségszervezők azt javasolták, hogy a civil szervezet taktikusan mindkét jelentős minnesotai bankkal egyszerre tárgyaljon. A két bank teljesen véletlenül egy napra időzítette az éves közgyűlését Minneapolisban; a szervezet pedig bejelentette, hogy megjelenik az egyik találkozón, hogy aláírjanak a bankkal egy

megállapodást – de azt nem, hogy melyikre mennek. A két bank irodája között félúton, egy templomnál több száz ember gyűlt össze, hogy szavazzanak arról, melyik ajánlatot fogadják el. Mindkét banknak hatalmas tömegre kellett készülnie, és ez extra nyomást helyezett rájuk a tárgyalások alatt. A médiában pedig a történet igazi klasszikussá vált, mint a civil erő egyik példája.

Ez a fajta társadalmi cselgáncs az egyetlen módja annak, hogy a civil szervezetek legyőzzék a náluk nagyobb ellenfeleket. A szervezőknek tehát tudniuk kell stratégikusan gondolkodni, és képesnek kell lenniük a vezetőket is ugyanerre megtanítani.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT VEZETŐ

Van, hogy a szervezőnek vezetőként is működnie kell. Ezt a legnehezebb jól csinálni, hiszen úgy tűnik, ellentmond a mások képzésének és fejlesztésének.

Bármilyen közösségszervezés kezdetekor nincsenek még vezetők. Gyakran a szervező az egyetlen, akinek konkrét képe van arról, hogy mi is a szervezet célja, és aki igazán akarja, hogy sikeres is legyen. Így a szervező lesz a csoport *de facto* vezetője. Azonban a helyzetnek hamar meg kell változnia, hogy a szervezetnek esélye legyen a sikerre; ráadásul az ellentétek, amik ebből látszólagos túlkapásból erednek az egyik legfontosabb okai annak, hogy miért kell a szervezőnek 2-3 év után továbblépnie.

Még amikor a szervezet már önálló, akkor is lehetnek alkalmak, amikor a szervezőnek be kell lépnie a vezető szerepébe: vagy azért, hogy megmutassa a vezetőknél, hogyan kell valamit csinálni; vagy hogy bebizonyítsa, hogy ő maga is hajlandó megtenni, amit a vezetőknél kell; esetleg amiatt, mert a helyzet olyan új és kritikus, hogy a szervező képessége és tapasztalata létszükséglet a sikerhez.

Néha a szervezők a saját belső szükségletük miatt lesznek vezetők. Ez leggyakrabban amiatt van, mert ők is még tanulják a szakmát. Amikor először próbáltam embereket megtanítani az adományszervezésre, nekem magának is sok hívást és tárgyalást kellett folytatnom, hogy megtapasztaljam, mit éreznek a vezetők,

amikor pénzt kell kérniük. Csak a tapasztalat megszerzése után tudtam másokat tanítani; egyszerűen nem volt más módja annak, hogy kitanuljam ezt.

Máskor a szervezők azért kezdenek vezetni, mert vissza kell nyerniük az energiájukat, újra emlékezniük kell arra, hogy miért is dolgoznak – hogy újra megtapasztalják azt a dühöt és frusztrációt, ami a vezetőket is hajtja.

Kétféle szervezőtől viszont óvakodnunk kell: attól, aki túl sokat vezet, és attól, aki sosem vezet. Az előbbi uralni fogja a közösséget, és elfojtja a többi vezetőt; az utóbbi pedig hagyja, hogy a vezetők belefulladjanak a feladatokba, és elsüllyedjen a szervezet.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ MINT SZAKEMBER

Sok fiatal (és egy-két idősebb is) azért lesz közösségszervező, mert hisznek benne, és kitölti az ideológiai szükségletüket. Ennek következtében alacsony bérért és nyomorúságos körülmények közt is képesek dolgozni, mivel úgy érzik, másképp viszont megfizetik őket. Az igazság az, hogy az ilyen emberek ha nem is pénzzel, de az idejükkel és elköteleződésükkel finanszírozzák a civil szervezeteket, ahol dolgoznak.

Több oka is van annak, hogy miért gondolom, hogy nem az ilyen emberek a legalkalmasabbak egy komoly közösségszervezői folyamathoz.

1. A lelkesedés nem egyenlő a hozzáértéssel. Sok szervezet fizeti meg az árát annak, hogy leendő szervezők kiképző-terepként szolgál – beismerem, az én karrierem során is volt több ilyen. Ha pusztán azért választunk ilyen szervezőt, mert olcsó, az rendkívül rövidlátó gondolkodás a csoportunk értékével és befektetésével kapcsolatban.

2. Az olcsó szervezőket nehéz felelősségre vonni. Ha kevesebbet keresnek, mint egy kasszás a vegyesboltban, nem olyan nagy fenyegetés, hogy esetleg elveszíti a munkáját.

3. Mivel ilyen kevés pénzbe kerülnek, nincs is motivációjuk arra, hogy stabil pénzügyi lábakra helyezzék a szervezetet. Így az, ha a szervező továbbáll,

nem lesz képes egy új ember felvételére – kivéve, ha megint találunk valakit, aki hajlandó alamizsnáért dolgozni.

4. Ha folyton a megélhetése miatt kell aggódnia, a szervező nem lesz képes azt a személyes és családi stabilitást kiépíteni, ami ahhoz kell, hogy jól végezze a munkáját. A szegény közösségszervező pont olyan, mint minden szegény ember: az anyagi dolgok elterelik a figyelmét. És persze ez a helyzet igazságtalan is: az a szervezet, amelyik éhbérért dolgoztatja a saját stábját elég nehezen fog küzdeni a tagjai igazságaért.

5. Ha már a szervezők a munkájukkal finanszírozzák a szervezetet, beleszólást fognak követelni a döntésekbe akkor is, ha ez nem áll a szervezet érdekében. A csoportot az ő érdekeik, agendájuk, gondolataik fogják meghatározni.

Az olyan szakértő közösségszervező, aki képes agitálni, tanítani, reflektálni, stratégikusan tervezni, harcolni és vezetni igen ritka jószág. Ha meg akarja tartani, a szervezetnek késznek kell lennie jól megfizetni a szervezőt, ideértve a nyugdíjat, költségeket, egyéb juttatásokat is.

Ekkor a közösségszervezés már karrier-lehetőséggé válik, amit a szülő és a klérus fel tud mutatni az ígéretes fiataloknak, mint egy jövőképpel rendelkező munka, ami stabil, és a család is meg tud élni belőle. A laikusok közt tiszteletreméltó hivatássá lép a szervezői munka elő.

Richard Harmon így írta le a profi szervező szerepét:

A szervezés tanítás.

Természetesen nem egyetemi oktatás, ami jobbára abból áll, hogy adatokat tömködünk az emberek fejébe. A közösségszervezés olyan tanítás, aminek az alapja az emberek tapasztalatai és ennek előhívása; a bizalomépítés és a cselekvés; a valóság begyöpösödött érzékelésének megtörése és a csopotszolidaritás kiépítése; a cselekvés folytatásához szükséges önbizalom

növekedése; és az érzelmi alap megosztása ahhoz, hogy újra meg újra megkérdőjelezzük a status quót.⁵¹

EGY KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ

A szervezők legjobb leírása Ken Kesey dányertes könyvében található, amiből film is készült: a *Száll a kakukk fészékébe*ben.

McMurphy egy közösségszervező, és az elmeegógyintézeti osztály a társadalmunkat jelképezi. Ugyan McMurphy meghal a történet végén, de emlékezzünk, hogy a védenca, Bromden főnök kiszabadul az önmaga választotta remeteségből, hazatér, és a népe vezetője lesz.

Ratched nővér az adott hatalmi struktúra, és pontosan tudja is, hogy a szervező fenyegetés jelent arra, ahogy a dolgok épp vannak. Számára McMurphy egy manipulátor. Az elmeegógyintézet lakói számára, McMurphy a megmentő – a misszionárius.

-Mi a véleménye erről az új betegről, Miss Ratched? Jóképű ember, meg kell adni, barátságosnak is látszik, minden, de az én szerény véleményem szerint ez át akarja venni az osztályt.

A Főnéni az ujján próbálja a tű hegyét. - Attól tartok - mondja, azzal bedöfi a tűt az üveg záró gumiba, és kezdi lefelé húzni a dugattyút -, hogy éppen ez a terve: átvenni a hatalmat az osztályon. Az ilyen típust manipulátornak hívjuk, Miss Flinn ... mondom, ezt a fajta embert, aki mindent és mindenkit a tulajdon céljaihoz használna fel.

-Persze. Értem. De mégis. Egy elmeosztályon? Miféle cél vezetheti egy elmeosztályon?

-Sokféle. Nem is egy.-A Főnéni nyugodt, mosolygós, belefelejtkezik a fecskendők töltésébe. - Kényelem és jó élet, példának okáért. Hatalom- és dicsőségszerzés vágya, lehet az is. Nyereségvágy. Vagy akár együtt

⁵¹ Richard Harmon, *Making an Offer We Can't Refuse* (Huntington: Industrial Areas Foundation, 1973), p. 1.

mindezek. Előfordul, hogy a manipulátor célja a merő bomlasztás az osztályon. A kinti társadalomban is vannak ilyen emberek. A manipulátor néha annyira felforgatja a betegek életét, és felbomlasztja az osztály rendjét, hogy hónapok kellenek, amíg aztán megint rendes kerékvágásba tér az élet. Az elmeosztályok mostanában divatozó türelmes elvei könnyítenek a dolgán. Évekkel ezelőtt nem boldogulhatott volna a bomlasztással. Emlékszem, néhány évvel ezelőtt volt egy betegünk, Mr. Taber, igazi osztálybomlasztó. Veszedelmesen működött. Egy darabig. - Felnéz, s úgy tartja maga előtt a félig megszívott fecskendőt, mint egy kis varázsvesszőt. A szeme elréved, látszik, hogy messzi kedves emlékein mereng. - Mister Taylor - méregeti a nevét a nyelvén.

*- Csak hát - tűnődik a kishővér -, csak hát azt nem értem még mindig, miért jó a betegnek a bomlasztás? Miféle elgondolás vezetheti?*⁵²

⁵² Ken Kesey: Száll a kakukk fészkére. Fordította: Bartos Tibor. Európa Könyvkiadó, 1977, p. 15.